

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

KOSGEB GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİNİN,
GİRİŞİMCİ ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Senem KILIÇ

Danışman

Prof. Dr. Pınar SÜRAL ÖZER

İZMİR – 2020

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “KOSGEB Girişimcilik Eğitimlerinin, Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../2020

Senem KILIÇ

ÖZET

Doktora Tezi

KOSGEB Girişimcilik Eğitimlerinin, Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma

Senem KILIÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerin çoğunda olduğu gibi ülkemizde de büyük öneme sahip konulardan birisi girişimcilik olmuştur. Girişimcilik alanında KOBİ'lere destekler sağlayıp, onlara eğitimler veren KOSGEB kurumunun verdiği bu desteklerin değerlendirilmesi, ölçülmesi ve girişimci adaylarının girişimcilik eğilimlerine etkilerinin belirlenmesi, bu tez çalışmasının çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu doğrultuda hazırlanan bu çalışmanın ana temasını İzmir ve Manisa illerinde KOSGEB'e başvuran girişimci adaylar oluşturmaktadır. Adaylara girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrası anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Çalışmanın temel amacı, KOSGEB girişimcilik eğitimlerinin, girişimci adayların girişimcilik eğilimleri ve onun alt faktörleri üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerinin eğitim öncesinde ve eğitim sonrasında bazı demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı da bu kapsamda test edilmiştir ve girişimci adayların eğitimden memnuniyeti değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerinin bazı demografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar taşıdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerini belli oranlarda etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğitimi

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Doctor of Philosophy(PhD)

**An Investigation on the Effect of KOSGEB Entrepreneurial Trainings on the
Entrepreneurial Tendencies of the Entrepreneurial Candidates**

Senem KILIÇ

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

Business Administration Program

Entrepreneurship has been one of the issues of great importance in our country as in most developing countries in recent years. Evaluating and measuring these supports given by KOSGEB, which provides support to SMEs in the field of entrepreneurship and providing trainings to them and determining the effects of entrepreneurial candidates on entrepreneurial trends, the output of this thesis study point. The main group of these studies prepared in this direction are the entrepreneurial candidates who apply to KOSGEB in Izmir and Manisa provinces. Data were collected by applying questionnaires before and after entrepreneurship training to the candidates. The main objective of the study is to demonstrate the effects of KOSGEB entrepreneurship trainings on entrepreneurial candidates' entrepreneurial trends and their sub-factors. Whether the entrepreneurial tendency and sub-factors differ according to some demographic characteristics before and after training has been tested and the satisfaction of the entrepreneurial candidates from education has been evaluated. At the end of the study, it was found that entrepreneurial tendencies and sub-factors differed significantly according to some demographic characteristics. In addition, it has been observed that entrepreneurship trainings affect entrepreneurship tendencies and sub-factors at certain rates.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurial tendency, entrepreneurship education.

**KOSGEB GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİNİN, GİRİŞİMCİ ADAYLARININ
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ÖLÇÜLMESİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LISTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

**BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞİMCİLİK**

1.1. GİRİŞİM, GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI	5
1.1.1. Girişimcilik Teorisinin Gelişimi	10
1.1.1.1. Ekonomik Teori	11
1.1.1.2. Davranışsal, Psikolojik ve Sosyolojik Teori	14
1.1.1.3. Yönetsel Teori	16
1.1.2. Girişimciliğin Literatürdeki Ortak Tanımları	19
1.2. GİRİŞİMCİ ÖZELLİKLERİ	24
1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER	27
1.3.1. Genel Faktörler	27
1.3.2. Kişisel Faktörler	28
1.3.3. Ailevi Faktörler	31
1.3.4. Eğitim Faktörü	32

1.3.5. Çevre Faktörü	33
1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	34
1.5 GİRİŞİMCİLİK KÜLTÜRÜ	37

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİĞİN UYGULANMASI VE GİRİŞİMCİLİK POLİTİKALARI

2.1. GİRİŞİMCİLİĞİN UYGULANMASI	40
2.1.1. Bireysel Girişimcilik	40
2.1.2. İç Girişimcilik	44
2.1.3. Şirket Girişimciliği	45
2.1.4. Sosyal Girişimcilik	48
2.1.5. İnternet Girişimciliği	50
2.2. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖLÇÜLMESİ	52
2.3. GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ VE UNSURLARI	55
2.4. GİRİŞİMCİLİK POLİTİKA ALANI	58
2.5. GİRİŞİMCİLİK POLİTİKASI	61
2.5.1. Dünyada Girişimcilik Politikaları	66
2.5.2. Türkiye’de Girişimcilik	75
2.5.3. Türkiye’de Girişimcilik Tarihi	78
2.6. GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ	84
2.6.1. Dünya’ da Girişimcilik Eğitimi	84
2.6.2. Türkiye’ de Girişimcilik Eğitimi	89
2.7. KOSGEB	90
2.8. KOSGEB GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİ	91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KOSGEB GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİNİN, GİRİŞİMCİ ADAYLARININ
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ÖLÇÜLMESİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖN KABULLERİ VE KISITLARI / SINIRLARI	97
3.2.1. Araştırmanın Ön Kabulleri	97
3.2.2. Araştırmanın Kısıtları / Sınırları	97
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	97
3.3.1. Araştırmanın Anakitlesi ve Örneklemi	98
3.3.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular	99
3.3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	100
3.3.3.1. Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirliği	101
3.3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Verilerin Toplanmasında İzlenen Yol	105
3.3.5. Verilerin Analizi	106
3.4. ARAŞTIRMA VE BULGULARI	107
3.4.1. Girişimcilik Eğilimine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular	107
3.4.2. Girişimcilik Eğitime Yönelik Tanımlayıcı Bulgular	112
3.4.3. Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılığının Test Edilmesi	113
3.4.4. Girişimcilik Eğitimi Öncesi Girişimcilik Eğilimi ile Girişimcilik Eğitimi Sonrası Girişimcilik Eğilimi Arasındaki Farklılığın Analizi	121
3.4.5. Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Demografik Özelliklere Göre Farklılığının Test Edilmesi	123
3.4.6. Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum ile Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörleri Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi	124
3.4.7. Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörleri Üzerindeki Etkisinin Analizi	126
3.4.8. Bulguların Yorumlanması	130

SONUÇ

135

KAYNAKÇA

140

EKLER

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Başarılı Girişimciliğin Klasik Yazarlar Tarafından Belirlenen Unsurları	s. 18
Tablo 2: Girişimciliğin Tanımları	s. 20
Tablo 3: Girişimci ve Girişimcilik Kavramlarının Kullanımı	s. 22
Tablo 4: Girişimci ile Yönetici Arasındaki Farklar	s. 26
Tablo 5: Girişimciliğin Ölçülmesine Yönelik Literatür	s. 53
Tablo 6: Girişimcilik Ekosistemi'nin Unsurları	s. 56
Tablo 7: Girişimcilik Politikası, İleri ve Geri Bağlantılar	s. 61
Tablo 8: Girişimciliği Arttırmak ve KOBİ'lere Yardım İçin Yapılan Kamu Programlarına İlişkin Örnekler	s. 64
Tablo 9: Türkiye'de Girişimciliğin Sektörlere Dağılımı	s. 75
Tablo 10: Girişimciliğin İllere Göre Dağılımı	s. 76
Tablo 11: Türkiye ve Dünya Girişimcilik Karşılaştırması	s. 76
Tablo 12: Türkiye'de Açılan ve Kapanan Şirket Sayıları	s. 77
Tablo 13: Çeşitli Endekslere Göre Ülke Sıralamaları	s. 78
Tablo 14: KOSGEB Tarafından Sağlanan Destek Miktarları	s. 91
Tablo 15: Kesikli ve Sürekli Verilerde Anakitle Sayısına Göre Örneklem Büyüklükleri	s. 98
Tablo 16: Girişimci Adaylarının Demografik Özelliklerinin Dağılımı	s. 100
Tablo 17: Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları	s. 103
Tablo 18: Toplam Varyansın Açıklanma Derecesi	s. 103
Tablo 19: Bazı Uyum İyiliği Ölçütleri	s. 104
Tablo 20: Dört Faktörlü Yapıya İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi İstatistikleri	s. 104
Tablo 21: Güvenilirlik Analizi Sonuçları	s. 105
Tablo 22: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı	s. 107
Tablo 23: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı	s. 108
Tablo 24: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	s. 109

Tablo 25: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	s. 110
Tablo 26: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	s. 110
Tablo 27: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	s. 111
Tablo 28: Girişimcilik Eğitime İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı	s. 112
Tablo 29: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler	s. 113
Tablo 30: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının Cinsiyetine Göre Farklılığını İnceleyen T Testi Sonuçları	s. 114
Tablo 31: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının Eğitim Durumuna Göre Farklılığı-F Testi	s. 116
Tablo 32: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının İş Tecrübesi Olup Olmama Durumuna Göre Farklılığını İnceleyen T Testi Sonuçları	s. 118
Tablo 33: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının Tecrübe Türlerine Göre Farklılığı/ F Testi	s. 120
Tablo 34: Girişimcilik Eğitimi Öncesi ve Sonrası Girişimcilik Eğilimi T Testi	s. 122
Tablo 35: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Girişimci Adaylarının Cinsiyetine Göre Farklılığını İnceleyen T Testi Sonuçları	s. 123
Tablo 36: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum ile Girişimcilik Genel Eğilimi ve Alt Faktörleri Arasındaki Korelasyonlar	s. 124
Tablo 37: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Girişimciliğe Yönelik Heveslilik Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi	s. 126
Tablo 38: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Yenilikçilik Faktörü Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi	s. 127
Tablo 39: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Kararlılık Faktörü Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi	s. 128
Tablo 40: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun İşgören Olmama Eğilimi Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi	s. 129

Tablo 41: Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tutumun Girişimcilik Genel Eğilimi
Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

s. 130

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Schumpeter'in Ekonomik Modeli	s. 13
Şekil 2: Girişimcinin Özellikleri	s. 19
Şekil 3: Girişimciliğin Faydaları	s. 35
Şekil 4: Kurumsal Girişimciliğe Yönelik Kavramsal Model	s. 47
Şekil 5: Kurumsal Girişimciliğin Yapısı	s. 47
Şekil 6: Girişimcilik ve KOBİ Politikası	s. 59
Şekil 7: Girişimcilik Politika Yapısı	s. 63
Şekil 8: Türkiye'de Yeni Kurulan İşyeri Sayısı	s. 82

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Girişimcilik Eğilimi Soru Formu	ek s. 1
Ek 2: Girişimcilik Eğitimi Anket Formu	ek s. 2
Ek 3: Survey Questionnaire	ek s. 3

GİRİŞ

Girişimcilik, insanlık tarihi kadar eski bir kavram olarak kabul edilmektedir. Hayatını sürdürebilmek için doğanın zorlu koşullarına uyum sağlamaya çalışan insanoğlu, olumsuz koşulların üstesinden gelmek ve yaşamını kolaylaştırmak için çok sayıda yenilikler ve icatlar yapmak zorunda kalmıştır. Tarihsel olarak devirlerin atlanması, kullanılan hammaddelerin değişimi, tekerleğin keşfi, avcılıktan tarımsal hayata geçilmesi gibi pek çok olay, hayatlarını kolaylaştırmak isteyen insanların risk alarak yenilikler yapması; yani girişimcilik faaliyetlerinde bulunması olarak görülebilir. Dolayısıyla girişimcilik, insanın doğasında bulunmaktadır. İlkel zamandaki girişimcilik kavramı ile günümüzdeki girişimcilik kavramını birbirinden ayırt eden en önemli faktör ise girişimlerin artık zorunluluktan çok kar elde etmek amacıyla yapılıyor olmasıdır.

Girişimcilik kavramı, küreselleşen kapitalist dünyada gitgide daha önemli bir kavram olarak yer almaktadır. İşletme ve iktisat alanları, girişimciliği detaylı olarak araştırmakta, önemini ve boyutlarını saptamaya çalışmaktadır. Girişimcilik, emek, sermaye ve tabiat faktörleri ile birlikte ele alınmakta ve ülkelerin, bireylerin, şirketlerin büyümesinde önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Girişimcilik, sanayi devrimi ve kapitalizm ile birlikte, büyük değişmelere öncülük eden faktör olmuştur. Girişimciliğin tarihsel gelişimi ve ortaya çıkışı çok daha öncelere dayansada, asıl olarak bu zamandan sonra öne çıkmış, katkıları araştırılmış ve de topluma sosyal ve ekonomik olarak katkıları detaylıca incelenmeye başlanmıştır. Dahası, girişimciliğin sanayi devriminin oluşmasına ve de kapitalizmin ortaya çıkmasına büyük katkısının olduğu iddia edilmiştir.

Girişimcilik kavramının, 21. Yüzyılda ekonomik açıdan en büyük faydası, toplumsal refahı artırma ve de bölgeler arası farklılıkları giderme yönündedir. Girişimciler, çağdaş uygarlıkta toplumların refahlarının artması için en önemli unsur olarak görülmekte ve de işsizlik konusuna en büyük çözüm oldukları düşünülmektedir. Bireylerin daha çok para kazanma ve daha rahat yaşama isteği, hayalleri, gerçekleştirmek istedikleri fikirleri ve tutkuları ve daha rahat yaşama istekleri, sonuç

olarak toplumların refahı ve yararı için en büyük çözüm olmuştur. Bunların sonucunda girişimcilik, pek çok çalışmanın da konusu olmuş ve de detaylı olarak da incelenmiştir.

Ekonomik boyuttan öte, sosyal gelişmede dahi en önemli faktörlerden olan girişimcilik, uygarlığın gelişmesinde öncelikli bir işleve sahip olmuştur. Ekonomik kalkınma ve istihdam yaratma işlevlerinin yanında sosyal gelişmenin de en büyük öncüsü olarak 21. Yüzyılda fiziki güçten bilgi gücüne dönüşen bilgi ya da iletişim toplumunun yapı taşı olmuştur. Girişimcilikte öne çıkan bilgi, akıl, bireysellik gibi kavramlar, toplumun entelektüel üretme kapasitesini karşılamak için birebir çalışır hale gelmiştir.

Girişimcilik, ilk dönemlerde girişimci bireyin özellikleri üzerinden değerlendirilmiş ve girişimci olmak için gereken motivasyon, değerler ve karakter özellikleri değerlendirilmiştir. Ancak girişimcilikle ilgili kişisel özelliklerin değerlendirilmesinin zorluğundan ve de göreceli olarak değişebileceğine inanıldığından dolayı farklı özellikler üzerinde durulmaya başlanılmış ve böylelikle girişimciliğin şirket yönü ön plana çıkmıştır. Strateji, yapı ve performans yönünden girişimciliğin değerlendirilmeye başlanması ile süreç ve faaliyetler incelenmiş ve de organizasyon ilgili olan iç girişimcilik ve kurum girişimciliği gibi kavramlar tartışılmıştır.

Bireysel girişimcilik, baştan yeni iş alanları yaratılarak istihdamın artması ve de ekonomik kalkınmanın sağlanması için son derece önemlidir. Bireysel girişimcilikte, girişimci kişilerin bireysel özellikleri ve özellikle de bu kişilere verilen eğitimler ve de bunları uygulayabilme biçimleri önemlidir. Girişimci adaylarının başarılı olabilmesi için, aile ve eğitim gibi sosyal; işi sevmesi, işe olan ilgisi ve iş disiplini gibi psikolojik, yer aldığı ekonomik çevre ve de elindeki kapital gibi ekonomik faktörleri önemli görülmektedir. Ancak, bütün bu faktörlerin birleşmesinin yanı sıra, rekabetin giderek arttığı ortamda girişimci adaylarına verilen eğitimler de girişimcilik başarısını etkilemede önemli bir işlev üstlenmektedir.

Türkiye’de girişimcilik, gelişmekte olan ülkelerin çoğunda olduğu gibi büyük öneme sahiptir ve girişimcilik alanında büyük açıklar bulunmaktadır. Bu tezin amaçlarından biri, Türkiye’deki girişimcilik politikalarını anlamak ve de bunların girişimcilik eğitimleri olarak halka nasıl sunulduğunu analiz etmektir.

Türkiye’de girişimcilik devletin uyguladığı ekonomik politikalarla birlikte seyretmiştir. 1923-1929 yılları arasında ülkedeki sermaye birikimi artırmak için özel girişimciliğe teşvik devlet içindeki bürokratlar tarafından gerçekleştirilirken, 1930-1946 yılları arasında devletçilik ve yansımaları etkili olmuştur. 1946-1960 yılları arasında ise liberal ekonomiye geçiş odaklı girişimcilik ön plana çıkmıştır ve çok partili sisteme geçişle birlikte ekonominin liberalleşmesi de girişimciliğe yansıya da devletin ekonomiye etkisi büyük olmuştur. 1960-1980 yılları arasında ise planlı ekonomi denemesi yapılsa da ideolojik ve politik sorunlardan ötürü enflasyon, işsizlik gibi sebeplerden ötürü girişimcilik ön plana çıkamamıştır. 1980 sonrası ise dışa açık liberal ekonomi politikaları ile yeni bir döneme girilmiş ve de girişimcilik daha ön plana çıkmıştır.

KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), KOBİ’lere girişimcilik konusunda destek sağlayan bir kurumdur. KOBİ’lerin rekabet avantajı sağlamak ve küresel pazarda var olmalarını sağlamak amaçlı destekler ve eğitimler sunmaktadır. KOSGEB’in bu faaliyetleri, Türkiye’de girişimciliğin desteklenmesi açısından pek çok ilde büyük fayda sağlamıştır. Bu sağlanan faydaların değerlendirilmesi, ölçülmesi ve de geliştirme alanlarının belirlenmesi, bu tez çalışmasında yer alacak başlıklardan birisidir.

Girişimcilik kavramının sosyoloji, antropoloji, ekonomi gibi farklı alanlarda üzerinde çalışılan çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavram üzerinde sayısız eserler verilmiş ve önemi her geçen gün artmıştır. Bu çalışmaların üzerinde yoğunlaştığı üç temel araştırma konusu vardır. Bunlardan ilki girişimciliğin etkisi ve sonuçlarının neler olabileceğine ilişkindir. Bu konu temelde girişimciliği iktisadi kalkınma üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. İkincisi, girişimciliğin sebeplerini ortaya koyan çalışmalardır. Bu konu temelde girişimciliği etkileyen unsurların ortaya koymayı amaçlamıştır. Üçüncüsü ise, bir yönetim süreci olarak girişimcilik ne olduğuna ilişkindir. Bu konu, salt bireylerin değil, aynı zamanda örgütlerin girişimcilik niteliklerini incelemeyi amaçlamıştır.

Akademik yazındaki girişimciliğe ilişkin en önemli sorunsallardan biri de kişisel özelliklerin girişimciliği ne yönde etkilediğidir. Buna göre, kişilik özellikleri iş kurma niyetlerinde en önemli belirleyicileri olarak sunulmuştur. Öğrencinin kişiliği, bireylerin kariyer seçimlerinde önem taşımaktadır. Özgüven, başarıma ihtiyacı, risk

alabilme, içsel kontrol odağı, inovatif olmak, bağımsızlık gibi bireyin girişimcilik niyetini etkileyen bir takım kişilik özellikleri vardır. Özgüven, değerli bireysel bir varlık veya bireysel başarının anahtarı olarak düşünülebilir. Çünkü özgüven insanları daha mutlu yapar, diğerlerini (doğru veya yanlış) daha kolay ikna eder, bireyin proje yapma motivasyonunu artırır.

Bu tez çalışmasında, genel girişimcilik ve girişimci kavramı, girişimciliğin tarihçesi, girişimcilik çeşitleri ve girişimciliğin oluşumunu etkileyen faktörler gibi bazı başlıklar birinci bölümde ele alınacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde girişimciliğin uygulanması, dünyadaki girişimcilik politikaları ve ülkemizdeki girişimcilik ve girişimcilikle ilgili politikalar gibi başlıklar incelenecektir. Üçüncü bölüm olan araştırma kısmında ise KOSGEB eğitimlerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkileri incelenmekte ve eğitimden memnuniyetleri ile genel değerlendirmeleri ortaya çıkartılmaktadır. Eğitim öncesi ve eğitim sonrası girişimci adaylarına ayrı ayrı anketler uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS ve Lisrel programlarına aktarılmıştır. Araştırmaya ilişkin hipotezler test edilerek, sonuçlar yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK

Bu bölümde girişim ve girişimci kavramı, girişimcilik tanımları ve girişimciliği etkileyen faktörler ile girişimcinin özellikleri üzerinde durulacak, girişimciliğin tarihsel gelişimi ve önemi tartışılacaktır.

1.1. GİRİŞİM, GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI

Girişim “belli bir unvanı, bir yeri, belirli bir sermayesi ve belirli bir organizasyonu olan ekonomik birimdir” (Parıltı ve Aydın, 2008: 12). Genelde karıştırılsa da girişim ile işletme aynı anlamı taşımaz. Girişim, girişimcilerin ekonomik faaliyetlerini sürdürmek için kurdukları yapılardır ve belirli bir unvan, iş tanımı, faaliyet alanı, anapara ve organizasyon yapısına sahiptirler. İşletme, daha çok mal ve hizmet üretebilen, tanımlanabilen teknik bir birimken, girişim daha geniş ve özgür bir birimi ifade eder ve belirli yasal, finansal, örgütsel ve finansal özelliklere sahip olması yeterlidir.

Girişim kavramı; “kâr veya başka biçimlerde fayda sağlamak amacıyla, ücret karşılığında satmak için mal veya hizmet üretmek, ya da fonlar sağlamak üzere kurulan, hukuki ve finansal kişiliğe sahip, devamlı nitelikte bir örgüt” olarak tanımlanır. Girişimcilik yeteneğine sahip kişiler ürün ve hizmetlerdeki yenilikleri takip eden, vizyon sahibi, değişime ayak uydurabilen kişilerdir. Ancak kişinin potansiyel bir girişimci olabilmesi için, girişimcilik yeteneklerine ek olarak yeterli düzeyde sermayeye de sahip olması gereklidir.

Girişimin bazı özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Bozkurt, 2011: 3);

- Yapılan faaliyetten kazanç ve fayda sağlanmalıdır.
- Bir faaliyetin girişim olması için mal veya hizmet üretimi sonucunda, bu mal veya hizmetin satışı yapılarak gelir elde edilmelidir. Dolayısıyla üretim faaliyeti, satış faaliyeti ve bu faaliyetlerin gerçekleşmesi için gereken fonların tedariki girişimin üç temel işlevi olarak söylenebilir.

- Girişimcilik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan girişimin tüzel bir kişiliği vardır. Girişim sahiplerinden bağımsız olan bu kişilik altında hukuki olarak çalışmalar sürdürülür, haklar ve yükümlülükler belirlenir.
- Girişimin finansal bir yapısı vardır. Bu yapı içinde varlıkları ve kaynakları bulunan ekonomik bir birimdir.
- Girişim içinde insanı bulunduran bir yapıya sahiptir. Bu yapının sürekliliğini sağlayan en önemli unsur insandır.

Girişimci kavramı latince kökenli “*intare*” kelimesi ile İngilizce’deki “*enter*” (giriş) ve “*pre*” (ilk) kelime köklerinden gelmektedir. Bir işe ilk başlayan ve girişen anlamlarıyla “*Entrepreneur*” yani girişimci literatüre girmiştir (Bozkurt, 2011: 4).

Klasik anlamda girişimci, kendi işini kuran, üretim yapan ve riski üstlenerek kar elde etmeyi amaçlayan birey olarak tanımlanırken, günümüzde bu tanım ortalamanın üstünde iş çıkarmak ve üretim yapmak için yaratıcılığını kullanarak farklı yöntemler deneyen kişi olarak değişmektedir. Bunun yanı sıra girişimcilik tanımı içerisine, fırsatları diğer insanlardan önce fark etme, fark edilenler üzerine tutku duyarak ve yaratıcılıkla projeye dönüştürme de risk olarak projeleri hayata geçirme becerisinde olan birey de girmektedir (Arslan, 2002: 2).

“Girişimci kimilerine; üretkenlik, yenilikçilik, riski üstlenebilme, kar elde etme peşinde koşma özellikleriyle iktisadi hayatı geliştirici bir faktör olarak görünürken; kimilerine göre ise, rant arayan veya kollayan, üretmeyen, hazırda konan, işçilerin hakkını çalan bir avantajcı gibi görünmektedir.” (Çakmak, 2003: 61). Girişimcilik, çoğu kişi tarafından pozitif, değer katan hem toplum hem de işletmelerin kalkınmasını sağlayan en büyük faktörlerden biri gibi görünürken, negatif yönden bakan kişiler de bulunmaktadır. Ancak girişimcilik, asıl olarak mal ya da hizmet üretiminde kullanılan işgücü, sermaye ve hammadde kullanımını daha etkin hale getiren bir araçtır. Çok sayıda ve farklı ihtiyacın olduğu toplumda, girişimci ekonominin en önemli etmenlerinden biridir.

Ekonomik olarak bakıldığında girişimci kavramına Adam Smith, “Ulusların Zenginliği” eserinde girişimciyi kapitalist olarak ortaya koymuştur. Smith, kapitalist girişimcinin ileri görüşlü ve sorumluluk sahibi olması gerektiğini söylerken, ancak bu şekilde mantıklı riskler alabileceğini belirtir. Benthan ise ileriki yıllarda girişimcinin toplumdaki rolünün de üzerinde durarak, bu faktörü kaçırdığı için Smith’i eleştirmiştir.

Smith, girişimcinin önemini ortaya koyarken bu yeniliğin önemini ve de katkısını açıklamamıştır. Bentham ise “panotricon” (hücreleri gardiyana doğru yönelmiş daire şeklindeki hapishane) teorisi ile yenilik girişimcilik ilişkisini açıklamıştır. Bu teoriye göre mahkumları halk ve çalışanlar, gardiyana devlet ve de girişimciyi de hapishanenin işlerini bağımsız olarak yürüten kurum olarak görür. Klasik bakış açılarına sahip bu girişimci teorilerini yaratanların sonuncu önemli ismi ise İngiliz Stuart Mill’dir ve girişimcinin yöneticilik konusundaki başarısı ve bu yolla diğer insanlardan ayrışması üzerinde durmuştur (Formaini, 2001: 3).

1800’lü yıllarda ise Fransız ekonomist Jean Baptiste Say girişimcilik kavramını tanımlamıştır. Say, girişimcinin verim artırmadaki rolünü açıklarken, girişimciyi kaynakların daha verimli şekilde kullanılmasını sağlayan kişi olarak açıklamıştır. Say, özellikle girişimci ve sermayedar arasındaki farkı açıklamış ve de sermayedarı sadece finansal risk alan kişi olarak gösterirken, girişimciyi üretim faktörlerini kullanarak zenginlik yaratan kişi olarak görür. Say’ın bu teorisinden sonra, klasik üretim faktörlerine emek, sermaye ve tabiattan sonra girişimcilik eklenmiştir (Drucker, 1995: 19).

Girişimcilik kavramı ilk olarak 1755 yılında Fransız Cantillon tarafından “entreprendere” sözcüğü ile kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonraları farklı bilimlerden tarafından farklı şekillerde tanımlanan girişimci, ekonomistler için kaynakları ve işgücünü kullanarak değişimci ve yenilikçi bir şekilde değer elde edilen ve yeni bir düzen yaratan olarak tanımlanmaktadır. Psikologlar için ise girişimci elde etme ve deneyimleme arzusu taşıyan, başarıya hırslı olan, otorite altında çalışmak yerine kendi otoritesini kurmak isteyen bireyler olarak tanımlanabilmektedir. İş adamları ise girişimciyi, müşteri, rakip, stratejik ortak veya başkalarının faydası için çalışan bir kişi olarak tanımlamışlardır (Hisrich ve Peters, 2002: 10).

Girişim, kar elde etmek, satış yapmak üzere mal veya hizmet üretmek, üretim, satış ve finansman birimlerinden oluşmak, tüzel bir birim olmak ve hukuksal özellikleri olmak, finansal özellikleri olmak, insan ve materyalin birleşiminden oluşmak gibi ana özelliklere sahiptir. Girişimcilik ise, ana hatlarıyla açıklanan girişimlerin oluşturulması için yapılan faaliyetlerdir (Bozkurt, 2011: 4)

OECD, girişimciliğin açıklanması açısından iki farklı yaklaşımı benimsemiştir. İlk yaklaşım, girişimi işletme bazında girişimcilik olarak değerlendirir ve girişimciliğin şirket kurma, geliştirme, büyütme için gençler tarafından eğitimle gerçekleştirilebileceğini söyler. İkinci yaklaşım ise, girişimciliğin belirli beceriler ve özelliklerden oluştuğunun altını çizer. İkinci kavrama göre girişimcilik, sermaye ve bilginin birleşmesi ile oluşur ve riskli ve dinamiktir.

Girişimcilik, risk alabilme üzerine kurulu olsa da akıllı risk alabilmek asıl önemli olanıdır. Akıllı risk alabilmek için girişimci, çeşitli önlemler almalı ve ileriye detaylıca planlamalıdır. Ülkede olabilecek ekonomik durgunluklar, nakit akışı problemleri, piyasadaki oluşabilecek ekonomik istikrarsızlığın getirebileceği sorunlar, enflasyonu göz önünde bulundurmak, girdilerde oluşabilecek fiyat artışına bağlı olarak çıktılarda fiyat artışı yapabilmeye hazırlıklı olması gerekmektedir. Bunların yanında devlete ya da diğer kurumlara olan borçları ödeyememe durumunda karşılaşılabilecek sıkıntılara hazırlıklı olması, ileride değişiklik göstererek girişimi etkileyebilecek hukuki ve mevzuat değişimlerine hazırlıklı olması ve de uluslararası ekonomik krizleri göz önünde bulundurması gerekmektedir. Aksi halde riski minimize etmek ve yönetmek olanaklı olamayacaktır (Öztürk, 2008: 8).

Girişimcilik kavramı, sanayi devrimi ile daha yoğun olarak incelenmiş de, tarih boyunca var olmuştur. Sanayi devrimini çeşitli ekonomistler İngiltere’de devrimin başlaması ve Yahudiler’in ticari zihniyeti (Sombart); gelenek, kültür, ahlak gibi kavramları değiştiren Protestan ahlakı (Weber) ve işçilerden elde edilen haksız kazanç (Marx) gibi çeşitli sebeplere bağlamışlardır. Ancak daha yakın dönemlerde bakış açısı değişmeye başlamıştır. Hobsbawn son zamanlardaki ekonomik gelişmeleri kar güdüsüne ve girişimcilerin haksız kazanç elde etmesine, Landes ise tamamen ve iyi niyetli olarak girişimcilere bağlamaktadır. Girişimcilerin medeniyeti geliştirmesi, teknolojiyi yenilemesi, kültür ve ahlak farklarını kaldırarak hoşgörüyü artırması açısından ekonomiye katkı sağladıkları, genel bir görüştür (Çakmak, 2003: 62-63).

Girişimcilik, ekonomi, psikoloji ve işletme gibi kavramların hepsini birden ilgilendiren, çok boyutlu bir kavramdır. Modern, geleneksel, küçük, büyük her şirket için geçerli olan bu kavram, pek çok akademisyen tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Hisrich ve Peters girişimcilikteki bu farklı tanımlamaların hepsinde üç ana özellik açısından bir ortaklık olduğunu gözlemlemiştir. Bunlar girişimcinin

inisiyatif alma isteği, kaynak ve koşulları olanaklı olan en iyi şekilde değerlendirip bir sonuç çıkarma isteği ve yetisi, işe başlamadan önce riski, iş sırasında da oluşursa başarısızlığı kabul etmesidir (Hisrcih ve Peters, 2002, 10)

Girişimcilik, sermayedar, patron, yönetici ve teknisyen/ teknokrat gibi çeşitli terimlerle karıştırılabilmektedir. Sermayedar ve girişimcilik arasındaki farklılıklar incelenirse, sermayedarın mali kaynaklara sahip olması ve bunu ortaya koyması yeterliyken, girişimcinin risk alma, riski yönetme ve yenilik getirme özelliklerinin bulunması gerekmektedir. Patron kavramı ise girişimcilik kavramını da barındırabileceği gibi bu kavramı barındırmak zorunda da değildir. Patronun sermaye sahibi olması ve işveren olması yeterlidir. Yönetici kavramı ise işletmenin faaliyetlerinin yerine getirilmesinden sorumlu kişiye ifade ederken, girişimciye yaratıcılık, uzun vadeli dşnme, kişiisel olma ve işletme sahibi olmadığından daha az risk ve sorumluluk üstlenen kişidir. Ancak, girişimci gibi şirketin karlılığı için proje üretmesi ve de yenilik yapması beklenmektedir. Son olarak, teknisyen ya da teknokrat kavramı, işi kendisi yapan ve kısa vadeli dşnen kişi olarak hayal etme, yön verme ve strateji oluşturma gibi özelliklerden yoksundur (Bozkurt, 2011: 7-9).

Girişimcilik kavramı, aynı zamanda da deneyimli girişimci ve de deneyimsiz girişimci olarak farklı kavramlar üzerinden ele alınabilir. Deneyimsiz girişimci, daha öncesinden kurucu olarak ya da miras yoluyla işletme sahibi olmamış, ilk olarak sahip ya da ortak olarak bir girişime katkıda bulunan kişilerdir. Deneyimli girişimciler ise topluma en çok katkı sağlayan girişimciler olup, daha öncesinde bir şekilde işletme sahibi ya da ortağı olmuş kişilerdir. Deneyimli girişimciler, seri ve paralel girişimciler olarak ikiye ayrılabilir. Seri girişimciler, girişimde bulundukları alandaki fırsatların tükendiğini anlayınca bulundukları girişimi kapatarak yeni girişimlere atılan bireylerdir. Paralel girişimciler ise kurumsal girişimcilere benzemekte olsa da sadece stratejik yenilenme ve yeniliği kapsamaz ve bu açıdan kurumsal girişimcilikten ayrırır. Ancak, bunun dışında olarak var olan işletmenin yeni yatırımlar yapması ve de girişim alanlarını geliştirmesi olarak açıklanabilir (Wright vd., 1998: 7-9).

1.1.1. Girişimcilik Teorisinin Gelişimi

Bir ülkenin servet ve dinanizminin oluşması firmalarının rekabetçiliğine ve bu temel olarak girişimcilerinin ve yöneticilerinin yeteneklerine bağlıdır (Cuervo vd., 2008: 1). Girişimcilik, iktisat, yönetim, finans ve hatta mevzuatta en hızlı evrilen alanlardan birisidir (Baron ve Henry, 2010: 50). İş ve akademi dünyasında girişimciliğin uzun bir geçmişi vardır. Her ne kadar, girişimcilik uygulamaları insanların ilk ticaretle uğraştıkları döneme kadar gitse de bu kavramı ilk tanımlayan Fransız banker Richard Cantillon'dur. Cantillon girişimciyi, '*belli bir fiyattan bir malı alan ve belirsiz bir fiyattan satan kişi*' olarak tanımlamıştır. Bir başka Fransız, Jean Baptiste Say, 19. Yüzyılın başlarında, girişimciyi, '*iktisadi kaynakları düşük verimliliğe sahip bir sektörden, yüksek verimliliğe ve çıktıya sahip bir sektöre taşıyan kişi*' olarak nitelemiştir (Dees, vd., 1998: 2).

19. Yüzyıldan itibaren İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, gelişen Dünya iktisadi kalkınması ile girişimcilik kavramı pek çok farklı yaklaşımla incelenip tanımlanmıştır. Girişimcilik kavramının sosyoloji, antropoloji, ekonomi gibi farklı disiplinler üzerindeki etkisi ve önemi nedeniyle girişimcilik üzerinde pek çok makale ve eserler yazılmıştır (Hebert ve Link, 1989: 40). Bu çalışmaların üzerinde yoğunlaştığı üç temel araştırma konusu vardır (Austin, vd., 2006: 3):

- Girişimciliğin etkisi ve sonuçları: Bu konu temelde girişimciliği iktisadi kalkınma üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır.
- Girişimciliğin sebepleri: Bu konu temelde girişimciliği etkileyen unsurların ortaya koymayı amaçlamıştır.
- Bir yönetim süreci olarak girişimcilik: Bu konu, salt bireylerin değil, aynı zamanda örgütlerin girişimcilik niteliklerini incelemeyi amaçlamıştır.

Ana hatlarıyla girişimcilik teorisi literatüründe Gartner, Law ve MacMillan, girişimciliği yeni işler, faaliyetler ve organizasyonlar ortaya çıkarılması üzerinden daha basite indirgenmiş ve de kapsamlı olarak tanımlarken, Schumpeter ise yeni ürün, s rec , organizasyon ve pazar oluşturulmasını girişimcilik olarak görmektedir. Bunların yanı sıra pek çok araştırmacı girişimciliğin sonuç değil de s rec  kısmına odaklanmaktadır. "Gerekli zaman ve çabanın tahsis edilmesiyle finansal, psikolojik ve sosyal risklerin alınması yoluyla parasal kazançların ve kişiisel tatminin elde edildiği

katma değeri olan farklı şeyler ortaya koyma süreci” ya da birey veya organizasyonların değer yaratma veya kar amaçlı yeni mal yaratma veya olanı geliştirme süreci de girişimcilik olarak tanımlanmaktadır (Ağca ve Yörük, 2006: 160-161).

1.1.1.1. Ekonomik Teori

Schumpeter, girişimciliği ekonomik büyümenin yapıtaşı olarak nitelendirirken, serbest piyasa sisteminde en etkili şekilde değerlendirilebileceğini savunmaktadır. Rekabetçiliğin önem kazanmasının da serbest ekonominin gelişmesi ve ivme kazanmasıyla olduğunu savunan Schumpeter, serbest piyasa ekonomisindeki müşterilerin ihtiyaçlarının karşılanması durumunun, girişimcilerin yeni iş fikirleri üretmeleri sayesinde oluşabileceğini söyler. Bu sistem içerisinde üreterek ekonomik kalkınmaya yardımcı olan girişimciler, itici güç olarak risk faktörünü kullanırlar ve bunu göz önüne alarak başarılı olmaya çalışırlar (Schumpeter, 1978: 74).

Girişimcilik ile ilgili klasik görüşler, Casson’a göre ekonomi okulu ve eğitim okulları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ekonomi okulu kavramı, girişimcilerin yeni iş olanakları yaratarak ekonomiye yaptıkları katkıyı incelerken, dört ana faktörden bahsetmektedir. İlk olarak gelirin üretim faktörlerine göre dağılımında, gelir üretimin karşılığı olarak görülmektedir. İkinci yaklaşımda piyasadaki dengenin rekabet sonucu oluştuğu ve dinamik olduğu söylenir. Üçüncü fikir, “yaratıcı yıkıcılık” kavramını içermektedir. Dördüncü faktör ise girişimcilerin karar alıcı olarak etkisini incelerken, motivasyonları ve kişilik özelliklerinin sonucu olarak aldıkları kararların yapısını inceler. İkinci görüş olan eğitim okulları kavramında ise girişimciliğin ekonomiye katkısı dışındaki farklı alanlarını da inceleyerek, girişimcinin karakter özelliklerine yoğunlaşmaktadır (Casson, 1990: 2).

Richard Cantillon, daha önceki girişimciliğe dair yapılan çalışmalardan yola çıkarak ilk kez konu hakkında bilimsel bir açıklama yapmıştır. Özellikle girişimcilikteki belirsizlik kavramı, belirsizlik üzerinden açıklanırken, girişimciyi de yüksek fiyatlara satış yaparak para kazanabilen, ancak bunun karşılığında da satışları aşabilecek maliyetlerle karşılaşma riskine göğüs geren, belirsizlik içinde çalışan birey olarak anlatmaktadır. Cantillon, emeğini ücret karşılığında kiralamayan her bireyin

girişimci olduğuna inanır ve girişimciliği normal çalışandan ayıran en önemli özelliğin belirsizlik altında kendi işini yapması olduğunu söyler. Cantillon, girişimcinin değişimi başlatmak ya da değişim yaratmak gibi bir işteğinin olmadığını, sadece kazanç ve risk arasındaki dengeyi farklı şekilde değerlendiren bir birey olduğunu da söylemektedir (Bull and Thomas, 1993: 3).

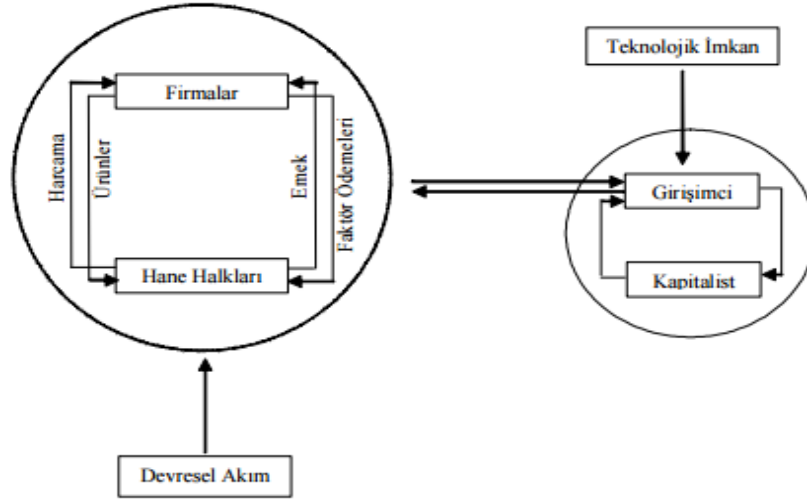
Quesnay, Cantillon’un ekonomik görüşlerini daha da ileriye götürmüş ve de girişimcinin belirsizliklerle çalışmasının yanı sıra üretimi organize etmek, yeni yöntemler ve pazarlar bulmak ve yönlendirmek gibi faziletleri olduğu faktörleri üzerinde durmuştur. Bu noktada Quesnay, girişimcinin pazarda var olma ve de pazara olan ihtiyaını irdelemiş ve de girişimcinin başarılı olabilmesi için serbest piyasanın gerekliliğini açıklamıştır. Daha sonrasında Baudeau, girişimcinin karını artırmak ve maliyetini azaltmak için zorunlu olarak teknolojik gelişmeler yapan ve de bu yönüyle teknolojiye ve icatlara büyük katkı sağlayan bir birey olmasının altını çizer (Hebert ve Link, 1988: 590).

Joseph Schumpeter, “Ekonomik Gelişmenin Teorisi” adında bir kitap yazmış ve girişimciliğin ekonomik kalkınmadaki önemi üzerinde durmuştur. Schumpeter, girişimcinin yeniliği benimseme özelliği ile diğer yöneticilerden farklı olduğunu söylemiş ve de girişimcilerin yenilikçi yönü sayesinde piyasada yeni talepler yarattıkları, bu sayede var olan piyasayı değişerek “yaratıcı yıkıcılık” ilkesine göre yeniden yapılandırdıklarını söyler. Bu yeniden yapılandırmanın refah yarattığı ve de kalkınmayı sağladığını söyler. Bunun yanında Schumper, yenilik kavramının ancak geniş bir organizasyonla etkin olabileceğini savunur ve girişimcinin psikolojik özellikleri üzerinde durur (Bull and Willard, 1995: 3).

“Schumpeter’a göre yenilik kavramı girişimcilik tanımının temelinde bulunmaktadır. Girişimciyi; yeni mal ve hizmetler üretme, yeni süreç geliştirme, yeni ihracat pazarları bulma, yeni bir örgüt yapısı oluşturma gibi işletme açısından yeni birleşimler yaratarak, var olan ekonomik düzeni yıkan kişi olarak tanımlar” (Duran ve Saraçoğlu, 2009: 59). Schumpeter’in bahsettiği bu yıkım, ancak var olan olan ürün, hizmet ya da pazarlara bir alternatif getirilmesi ile gerçekleştirilebilir. Girişimci, bu alternatiflerle var olan düzeni yıkar ve sonucunda pozitif bir durum olarak daha gelişmiş, ekonomik olarak daha kalkınmaya uygun bir düzenin oluşmasını sağlar.

Schumpeter, yeniliğin oluşması için girişimcilikte kullanılması gereken belirli faktörlerin üzerinde durur. Dahası, yeniliğin oluşması için gerekli en önemli faktör olarak girişimciyi gösterir ve girişimcinin sonradan kazanılamayan, doğuştan gelen bazı yeteneklere sahip olması gerektiğini savunur. Bu yetenekler; sezgi, irade ve liderlik olması gerekirken, girişimcinin bu yeteneklerle yeniliğin hem nedeni hem de yöneteni olması gerektiğini savunur. Schumpeter, yenilik yaratacak girişimcinin özelliklerini incelemiş, bu özelliklere sahip bir girişimcinin yenilik yaratacağından söz etmiştir. Ancak, bu yeniliğin toplumsal refah sağlayıp sağlamayacağı üzerinde durmamış, yeniliğin toplumsal refaha olan katkısı daha sonra tartışılmıştır. Bunun nedeni, Schumpeter'in dışsal etkilerin ekonomiye katkısını irdelemeden sadece yeniliğin ekonomiye olan katkısını irdelemesidir (Kızılkaya, 2005: 32-33).

Şekil 1: Schumpeter'in Ekonomik Modeli

Kaynak: Te Velde, 2004: 106.

Şekil 1' de görüldüğü gibi Schumpeter'in girişimci ve ekonomideki rolü iki büyük ekosistem üzerinden işlemektedir. Birinci ekosistemde tüketici genel devinimi sağlayan en önemli faktördür ve üretim tüketicinin istekleri doğrultusunda gerçekleşir. İkinci ekosistem ise girişimcinin kapitalizmin birlikte bulunduğu sistemdir. Bu sistemde girişimci kapitalizm ile birlikte çalışarak tüketicinin halihazırda süregelen tüketim alışkanlıklarını değiştirir, bunun için ise yukarıda bahsedilen beş özelliğinden yararlanır.

Schumpeter, diğer iktisatçılardan farklı olarak girişimcinin ekonomiye katkısı olduğunu incelemiştir. Ancak Schumpeter, bu katkının sınırlı olduğunu ve belirli bir yerden sonra ihtiyaç dahilinde olmayacağını savunmuştur. Kapitalizmin ilerleyen aşamalarında akıl ve mantıkla işlerin yürüyeceğine, sezgilere ve ileriye yönelik düşüncelere ihtiyaç olmayacağına, geleceğin sadece mantık ve akıl çerçevesinde öngörülebileceğine inandığından, girişimcinin ilerleyen dönemlerde gereksiz bir faktöre dönüşeceğini savunur. Schumpeter, toplumun rasyonelleşmesine dair farklı görüşleri olduğundan ve de ikileme düştüğünden dolayı o zamana göre girişimcinin rolünü iyi belirlemiş, ancak ilerisi için doğru tahminlerde bulunamamıştır. (Hirschman, 1982: 1465)

Schumpeter, inovasyonu büyümenin en önemli kaynağı olarak görmekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır (Schumpeter, 1978: 66);

- 1-Girişimci yeni bir ürün oluşturur veya olan ürünün kalitesini artırır.
- 2-Girişimci yeni üretim metodları ortaya çıkartır.
- 3-Girişimci yeni pazarlar ortaya çıkartır.
- 4-Üretimde kullanılan hammadde ve ara mamüller için farklı ve yeni arz kaynakları oluşturur.
- 5-Endüstrilerdeki organizasyonları yeniden yapılandırır.

Ekonomik teoriler her ne kadar maddi kazanç ve büyüme dürtüsüne odaklanmış olsa da Schumpeter' e (1934) göre girişimcilik kişisel önemsenme, sosyal kabul görme gibi psikolojik girişimcilik faktörlerinden de yüksek oranda etkilenmektedir.

1.1.1.2. Davranışsal, Psikolojik ve Sosyolojik Teori

Girişimcilik, tanımlanması zor çok boyutlu bir kavramdır (Carree ve Thurik, 2006: 68). Bu durum, girişimsel faaliyetlerin düzeyini ve dolayısıyla ekonomik performans üzerindeki etkisini ölçebilme olanağını zorlaştırmaktadır. Tarih boyunca, girişimsel düşünce, tahmin edilemeyen kırılmalar ve derin gelişmelerle evrilmiştir. Bu da girişimciliğin doğası gereği yeni kavramsallaştırmalarla tanımlanmasına neden olmuştur (Murphy, vd. 2005: 14).

Girişimcilik Modern Çağ'da ifade edilme biçimi açısından farklılık gösterse de ilkçağ ve Ortaçağ'da girişimciliğin başarısı riski yükseltmek ile kurumların kısıtlarına bağlıydı. Bunun bir örneği Eski Roma'da görürölür. Milattan Önce 50 yıllarında Eski Roma'da girişimsel faaliyetlerin haracanabilir gelirleri toplumsal kontrol, düzenlemeler ve kurumlara bağlıydı. Ortaçağ' ın ilk dönemlerinde (M.S. 500-1000) girişimcilik kavramı Avrupa'da farklı ifade edilmiştir. Askeri faaliyetler ve savaşlar güç ile serveti kontrol ettiğinden sermayeye sahip olmak ve sosyal statü girişimcilik açısından başarının garantisi olarak yeterli gelmiyordu. Bu dönemin girişimcileri için kaynakların düşmanca ele geçirilmesi olağan bir faaliyet olarak algılanıyordu (Baumol, 1990: 895). Ortaçağ'ın ikinci yarısında (M.S. 1000-1500) kilisenin telkin ettiği pasiflik savaşların azalmasına katkı sağlarken girişimsel faaliyetler mimarlık, mühendislik ve tarımda yoğunlaşmıştır. Bu durum, girişimciliği iktisadi olarak getirdiği faydalardan ötürü toplum tarafından kabul edilebilir bir konuma getirmiştir (Murphy, vd., 2006: 15).

Girişimcilik sayesinde sanayi devriminden sonra köyden kente sanayi için işgücü artmış, teknolojik gelişmeler için altyapı çalışmaları hızlanmış ve de en önemlisi ekonomik faaliyetler ve üretim çalışmaları yerel pazarlardan ulusal pazara ve sonrasında da uluslararası pazara taşınmıştır. Dolayısıyla, dünya genelinde bir iş bölümü ile mal ve hizmetlerin sürekli yer değiştirmesi başlamıştır (Çakmak, 2003: 74). Doğal olarak, ülke içindeki girişimcilik faaliyetlerini artırabilenler mal ve hizmetlerini dışarıya satabilmiş ve de zenginleşebilmiştir. Sonuç olarak, ekonomik kalkınma, zenginleşme ve bu zenginliği korumanın temeli girişimcilik ve girişimcilikle üretilen malların global pazara sunulabilmesi ile gerçekleşebilmektedir.

Girişimcilik üzerine sayısız teorik ve görgöl incelemeler yapılmıştır. Bu çalışmalarda, girişimciliğin boyutları olarak görölen risk alma, yenilikçilik, gelişim ihtiyacı ve yönetsel yetkinlik, girişimcilik için önemli unsurlar olarak görölmüştür (Karlsson, vd., 2004: 35).

Ana hatlarıyla girişimcilik teorisi literatüründe Gartner, Law ve MacMillan, girişimciliği yeni işler, faaliyetler ve organizasyonlar ortaya çıkarılması üzerinden daha basite indirgenmiş ve de kapsamlı olarak tanımlarken, Schumpeter ise yeni ürün, süreç, organizasyon ve pazar oluşturulmasını girişimcilik olarak görmektedir. Bunların yanı sıra pek çok araştırmacı girişimciliğin sonuç değil de süreç kısmına

odaklanmaktadır. “Gerekli zaman ve çabanın tahsis edilmesiyle finansal, psikolojik ve sosyal risklerin alınması yoluyla parasal kazançların ve kişisel tatminin elde edildiği katma değeri olan farklı şeyler ortaya koyma süreci” ya da birey veya organizasyonların değer yaratma veya kar amaçlı yeni mal yaratma veya olanı geliştirme süreci de girişimcilik olarak tanımlanmaktadır (Ağca ve Yörük, 2006: 160-161).

Davranışsal ve psikolojik teoriler girişimcilerin, risk alma, yeni olanı üretme, değer yaratma, faydalı olma, sonuç odaklılık ve proaktif olmaya yönelik kişisel, ailevi ve eğitim faktörlerine odaklanırken, sosyolojik teoriler ise; sosyo-kültürel çevre faktörleri ile bu çevrelerdeki fırsat ve tehditlerin girişimcilik motivasyonu üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır.

1.1.1.3. Yönetmel Teori

Alfred Marshall, girişimciyi koordine eden ve yenilik getiren birey olarak görmüş ve de lider ruhlu bireylerin gerçekleştirmesi gerektiğini öne sürmüştür. Ancak, ekonomideki rolünü yeterince açıklayamamıştır. Daha sonrasında Von Thünen, girişimcinin yenilikçi yönünü de ortaya koymaya başarmış ve de girişimciyi ana hatlarıyla hem risk alan hem de yenilik yapan birey olarak tanımlamıştır (Özkul, 2008: 351).

Girişimcilik açısından Schumpeter büyük oranda çağ açan çalışmalar yaptıktan sonra, girişimcilik üzerine teorik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Teorik çalışmaların ilki, Harvey Leibenstein (1968) tarafından ortaya çıkarılmıştır. Leibenstein, X-etkinliği yaklaşımını ortaya koyarak incelemiştir. X-etkinliği, neoklasik teoride açıklanan ekonomik gelişmenin devamıdır ve ekonomik etkinliği üretim maliyetlerine ve de insanların çaba düzeyine bağlar. Leibenstein, girişimcileri yöneticiler gibi görerek teorideki insan çabası faktörünü gerçekleştirenler olduğunu söyler ve de girişimcilerin belirsizliğe katlanma durumlarının altını çizer (Eser ve Toingonbaeva, 2001: 297).

Kirzner, Leibenstein’den sonraki girişimcilik üzerine çalışmalar yapan kişidir ve yaratıcı girişimcilik faaliyetlerini piyasa durumları ile birleştirmiştir. Kirzner, girişimci bireyi daha önceden görülmemiş fırsatlara yeni bir gözle bakarak ortaya

çıkaran birey olarak görür ve bu bağlamda yenilik yaparak değişim getiren girişimci kavramını ortaya koyan Schumpeter'den ayrışır. Dolayısıyla Kirzner, girişimciliği piyasa bilgisine ulaşmak için yüksek düzeyde çaba harcayan kişilerin çabaları olarak nitelendirir. Girişimci, piyasadaki ticaret faaliyetlerindeki ekonomik aktiviteleri inceleyen ve de alım satımdaki fiyatlarla ilgili açıkları yakalayarak buradan para kazanan yani fırsatları sezinleyen birey olarak görülür. Kirzner, bu fırsatların sezilme kısmından sonra işin yapılması ve faaliyete geçilmesi kısmının girişimcilik kavramı içerisinde olmadığını, sadece fırsatları sezme durumunun girişimciliği kapsadığını söyler (Long, 1983: 54).

Kirzner'den sonra girişimciliğin bugünkü tanımına katkı yapan insanlardan biri de, Mark Casson'dur. 1982 yılında girişimciliği açıklamak için iki farklı bakış açısı geliştiren Casson, öncelikle fonksiyonel yaklaşımla girişimciyi belirli faaliyetleri gerçekleştiren birey olarak tanımlamış, ikinci olarak ise betimleyici yaklaşımı girişimcinin kim olduğu, yasal olarak ve toplumdaki yerini ve de başka bireylerle ilişkisini tanımlamıştır. Betimleyici bakış açısı fonksiyonel bakış açısına göre daha net ve açıklanabilirken Casson, girişimciyi ve de girişimciliği betimlemek için her iki kavramın da gerekliliğine parmak basar. (Binks ve Vale, 1990: 17-18)

Casson'dan sonraki önemli girişimcilik çalışmaları yapan bilim adamlarından biri de, Drucker'dir. Drucker, girişimcilikte inovasyon kavramının üzerinde durmuştur ve de girişimciliği var olan üretim kapasitesi ile var olan kaynakların kullanılarak yenilik ortaya çıkarılması olarak açıklar. Yeniliği amaçtan çok araç olarak gören Drucker, amacın farklı hizmet ya da ürün ortaya çıkarmak olduğunu, bunu yapmak için de en önemli araç olarak yeniliğin kullanılması gerektiğini savunur. Drucker, girişimcilikle ilgili "yararlanma düzeyini arttırmak için kaynaklarda yeni kapasiteler yaratma faaliyetidir" tanımını kullanmıştır. Drucker, aynı zamanda inovasyonun yeni iş ortaya çıkarmak için önemini anlatırken, yapılan işin büyütülmesi için yeterli olmadığını ve de hem girişimciye hem de inovatif bir yönetim yapısına sahip olmaları gerektiğini söyler. Drucker, girişimcilik ve inovasyon kavramları ile ilgili, girişimcilik ve inovasyonun beraber olarak kendiliğinden ortaya çıktığı görüşüne katılmadığını, aynı zamanda da çalışma faktörünün girişimcilikte çok önemli olduğunu söyler (Akçay vd., 2014: 78).

Kanter, 1990 yılında yayımlanan “Devler Dans Etmeyi Öğrenince” adlı kitabı ile girişimcilikle ilgili farklı açıklamalar getirmiştir. Kanter, yenilikçinin yani girişimcinin, yeni bir ürün, hizmet ya da iş yapış şeklinin geliştirilmesi için gerekli olduğunu söylemektedir. Bu yenilikler için yeni ilişkiler ve sistemler inşa edilmeli, vizyon belirlenmelidir. Bu vizyonun geliştirilmeside, ancak bulundukları şirkete dışarıdan bakabilme ve farklı bakış açıları geliştirebilme yetilerine sahip insanlar tarafından yapılabilir. Şirketlerin gelişmeleri ancak daha verimli yöntemlerle, daha verimli yöntemler, yeniliklerle, yenilikler de ancak bu yetilere sahip insanlarla ortaya çıkabilmektedir (Brazeal, 1993: 77).

Girişimcilik teorisinin gelişimine katkısı olan yazarların başarılı girişimciliği tanımlayan unsurları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Başarılı Girişimciliğin Klasik Yazarlar Tarafından Belirlenen Unsurları

Yazar	Girişimci Olarak Başlamak	Girişimci Olarak Başarı	Başlayıp Başarılı Bir Girişimci Olmak
Cantillion			Fırsat kollama ve dikkat, Risk alma
Say	Sermaye bulabilmek için yeteli itibar	Karar verme, tahammül, eğitim, iş ve dünya bilgisi	Riski destekleme
Marshall	Risk almak isteyen genç insanlar	Zeka, genel yetenekler (aile geçmişine ve eğitimine bağlı) ticari bilgi, risk alma, liderlik, sermaye tutma	
Schumpeter	Başlama isteği		Liderlik
Knight	Fon bulma yeteneği, motivasyon	Belirsizlikle yapabilme yeteneği, kendine güvenme, vizyon ve entellektüel kapasite	Şans
Kirzner	Fırsat kollama	Kar fırsatlarını bulmadaki yaratıcılık ve liderlik	

Kaynak: Van Praag, 1999: 329.

Tablo 1’ de girişimci olarak başlamak için gerekli unsurların ekonomik, girişimci olarak başarı unsurlarının yönetsel, başlayıp başarılı bir girişimci olmak unsurlarının davranışsal boyutlarda genel olarak gruplandırıldığı görülmektedir.

Yönetsel girişimcilik teorisi kararlılık, yenilikçilik, sonuç odaklılık ile ilişkili olarak genel girişimcilik faktörleri ile kişisel faktörleri eğitim faktörleri ve çevre faktörlerine odaklanmaktadır.

1.1.2. Girişimciliğin Literatürdeki Ortak Tanımları

Girişimcilik, bir iktisadi fonksiyonda, belirsizliğe dayanma, kaynakların aktarımı ya da yenilikçi olarak yer alabilir. Ayrıca, girişimcilik, belli bir davranış türü, kalıtsal bir özellik, yeni bir kurumun oluşturulması veya firma sahibinin veya yöneticinin rolü olarak da tanımlanabilir.

Karlsson vd. (2004)' e göre girişimci değişimi temsil eden, belirsizliği ve riski taşıyan, yeni fikirlere sahip ve kaynakları etkin bir biçimde dağıtıp kullanan kişidir.

Şekil 2: Girişimcinin Özellikleri

Kaynak: Karlsson vd., 2004.

Piyasa ekonomisinin bugünkü anlamında, girişimci, yenilikçi ve aktif davranış gösteren, finansal riskleri alıp yeni projeler geliştiren iktisadi bir bireydir. Bundan ötürü, pek çok firma, girişimciliğe büyük önem vererek gelişmesine katkı sağlamışlardır. Özetle, girişimcilik, iktisatçıların gözünde, bireyin iş ortamındaki başarısı olarak görülür. Bununla beraber, işletme büyüdükçe, insanların kolektif davranışları başarı için önemli bir faktöre dönüşür. Bundan dolayı, girişimcilik, sadece iş fikrinin tasarımı olarak değil aynı zamanda işletmenin devamlılığı anlamına da gelir (Panda, 2000: 199).

Girişimcinin özelliklerinde atfedilen belirgin nitelik aracılık yönüdür. Buradan ifade edilmek istenen, girişimcinin ürünün üretilmesi veya hizmetin sunulması süreçlerindeki ortaya koyduğu aktarıcı konumudur. Bununla beraber, bu konumun benzer durumlardan farklı ve bir yenilik ihtiva etmesi vurgulanmaktadır. Girişimcinin, aktarıcılık ve yenilikçilik rolü iş hayatının doğası gereği belirsizlikle mücadele etmesini gerektireceğinden belirsizliğe karşı dayanıklılığı ve sabrı da ayrıca önem kazanmaktadır. Bunun temel nedeni, var olan durumdan farklı ve yenilik ihtiva eden bir girişimin risk ve belirsizlik içermesidir.

Girişimciliğın, literatürde farklı pek çok tanımı yapılmıştır. Bunlardan bazılarının ele alındığı bu bölümde, tanım genel hatları ile irdelenmiştir. Tablo 2’de bazı girişimcilik tanımlamalarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Girişimciliğın Tanımları

Yazar	Tanım
Cole (1968)	Girişimcilik, kar amacı güden bir işletmenin kurulması, yürütülmesi ve geliştirilmesi faaliyetidir.
Drucker (1985)	Girişimcilik, servet yaratma kapasitesiyle var olan kaynaklardan gelir elde etmeyi önceden varsayan bir faaliyettir.
Gartner (1985)	Girişimcilik, yeni örgütlerin yaratılmasıdır.
Hisrich ve Peters (1989)	Girişimcilik, önceden varsayarak aldığı finansal, sosyal ve fiziksel risklerle, ihtiyaç duyulan zaman ve emeğın paylaşılarak, değerli farklı bir şeyi yaratıp iktisadi kazanım ve kişisel tatmin elde etme sürecidir.
Stevenson vd. (1989)	Girişimcilik, var olan kaynaklara bağı kalmadan bir fırsatın kovalanmasıdır.
Kaish ve Gilad (1991)	Girişimcilik, öncelikle bir keşfetme süreci, daha sonra da dengesizliğin bir fırsatı üzerindeki faaliyet sürecidir.
Herron ve Robinson (1993)	Girişimcilik, iktisadi kaynakların yeniden paylaşımının başlatılmasını ve yönetilmesini içeren bir hareket bütünüdür.
Daft (2000)	Girişimcilik, ticari bir ürün ya da hizmet için bir fikrin gerçekleştirilmeye çalışılmasıdır.
Brenkert (2002)	Girişimcilik, piyasa ekonomisinin vazgeçilmez unsurudur.

Girişimcilik tanımlarında öne çıkan unsurlara bakıldığında, girişimciliğın bir faaliyet olduğu ancak faaliyetin herhangi bir iş girişiminden farklılıklar gösterdiği

vurgulanmaktadır. Söz gelimi, yenilik kavramı öne çıkan ilk unsurlardan birisidir. Bu noktada belirtilmesi gereken, yeniliğin ortaya konan faaliyetin hangi aşamasında ve ne şiddette meydana geldiğidir. Bu açıdan bakıldığında Gartner'ın (1985) girişimcilik için yeni örgütlerin kurulması niteliği çok geneldir. Buna karşın, ortaya konan faaliyetler bütününde yenilik aynı zamanda bir fırsatı yakalama ile ilişkilendirilmiştir. Bu durum, daha yakın tarihli tanımlamalarda piyasada eksikliği bulunan veya müşteri tatmininin yetersiz olduğu durumlar olarak nitelendirilmiştir. Dolayısıyla girişimciliğin tanımsal konumlandırmasında faaliyet, yenilik ve fırsat eksenlemesi öne çıkmaktadır. Ayrıca, bu eksenlemelerin bir diğer boyutu da riskin alınmasıdır. Bu açıdan Hisrich ve Peters'in (1989) tanımında da görüleceği üzere risk ve türlerinin alınarak söz konusu faaliyetlere girilmesi vurgulanmıştır.

Ripsas, girişimciliğin ve de girişimcinin iktisadi açıdan tanımlanmasının aşağıdaki şekillerde ortaya çıktığını söyleyerek girişimciliğin tüm tanımlarını özetler (Ripsas, 1998: 106);

- Girişimcilik belirsizlik ve risk kavramlarıyla ilintilidir ve girişimcinin bu durumları kabullenmesi ve bu şartlar altında çalışması gerekir.
- Girişimci, girişimcilik için gereken sermayeyi ortaya koyan, ya da sermayeyi çeşitli kaynaklardan bulan kişidir.
- Girişimcilik yenilikle doğrudan ilişkilidir.
- Girişimcilik karar almayı gerektirir.
- Girişimcilik üretimde lider olmayı ve de çığır açmayı gerektirir.
- Girişimcilik yöneticilik kavramını içine alır.
- Girişimcilik ekonomik kaynakları sağladıktan sonra bunların koordine edilmesini de kapsar.
- Girişimcilik bir işletmenin sahibi olmayı içerir.
- Girişimcilik üretimin gerçekleşmesini sağlanmasını ve de işletilmesini içerir.
- Girişimcilik ortaya çıkarmak, üretmektir.
- Girişimcilik yatırımcılığı gerektirir.
- Girişimcilik farklı kaynakların değerlendirilmesini ve de uygun olanının seçilmesini ve de tahsis edilmesini içerir.

Başar vd. (2005) girişimcilikle ilgili literatürdeki tanımları ele almış ve de 1982-1992 yılları arasında yazılmış olan kaynaklardan 77 tanesini incelemiştir. Pek

çok farklı şekilde tanımlanabilen girişimcilikte, en az 5'er defa görülen 15 adet anahtar kelime çıkarmıştır. Bu anahtar kelimeler, girişimciliğin ana hatlarını, gerekliliklerini ve işlevlerini özetleyebilmektedir. Söz konusu farklı tanımların ortak özelliklerinin bulunduğu girişimcilik tanımları; yeni başlangıç, yeni işletme, inovasyon/ürün inovasyonu/pazar inovasyonu, yeni fırsatlar bulma, risk alma, kar sağlama, Üretim yolları ve kaynaklar, yönetim, değer yaratma, büyüme hedefi, Girişim, değişimden korkmama, aitlik, yetki ve sorumluluk, stratejik bakış olarak ortak paydada toplanabilmektedir.

Girişimcinin kim olduğuna ilişkin genel tanımlamalara bakıldığında ise girişimcilikte olduğu gibi herkesçe kabul edilen ortak bir tanım bulunmamaktadır. Bundan ziyade, girişimcinin sahip olabileceği niteliklere vurgu yapan tanımlamalar ile birlikte girişimcilik tanımındaki faaliyetleri üstlenen kişi olarak betimlemeler mevcuttur. Girişimci ve girişimcilik kavramlarının farklı dönemlerde kullanımına yönelik bir özet Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: Girişimci ve Girişimcilik Kavramlarının Kullanımı

Dönem	Girişimci/Girişimcilik Kavramı
Ortaçağ	Ortaçağ döneminde girişimci, büyük üretim faaliyetlerini yöneten ve yönlendiren kişi olarak görülmektedir. Bahsi geçen büyük üretim faaliyetlerinde girişimci, var olan kaynakları en iyi şekilde kullanmaya çalışarak, yöneticilik yapan kişidir. Risk unsurunu üstlenmez.
17. yüzyıl	Bu yüzyılda girişimcilik ile risk kavramları arasındaki ilişkiden ilk defa bahsedilmiştir. Girişimci, yürüttüğü faaliyetle ilgili kar ve zarardan sorumlu tutulmaktadır.
Richard Cantillon 1725	Cantillon girişimciyi yalnızca fon tedariki sağlayan kişi olarak değil aynı zaman da risk alan kişi olarak tanımlamıştır. Girişimciyi, belli bir fiyattan bir malı alan ve belirsiz bir fiyattan satan kişi' yani risk üstlenen olarak tanımlamıştır
Beaudeau 1797	Sahip olduğu faaliyetleri planlayan, yöneten ve faaliyetlerin doğurduğu riski üstlenen kişidir.
Jean Baptiste Say 1803	Sermaye karı ile girişimci karını birbirinden ayıran bir düşünceye sahiptir.
Francis Walker 1976	Fon tedariki sağlayıp faiz geliri elde edenler ile yönetici becerilerini kullanarak kar edenleri ayırt eden bir tanımlama yapmıştır.

Tablo 3: Girişimci ve Girişimcilik Kavramlarının Kullanımı (Devamı)

Frank H. Knight 1921	Knight, risk ve belirsizlik kavramlarını birbirinden ayırmıştır.
Joseph Schumpeter 1934	Girişimciyi, yenilikçi faaliyetlerde bulunan ve daha önce gerçekleştirilmemiş teknolojileri geliştiren kişi olarak tanımlamıştır.
David McClelland 1961	Girişimciyi, aktif bir şekilde risk alan kişi olarak tanımlamıştır.
Peter Drucker 1964	Girişimci maksimum düzeyde fırsatlar yaratan kişidir.
Albert Shapero 1975	Girişimci iflas etme pahasına risk alan, inisiyatif kullanan, sosyal ve ekonomik faaliyetleri yönlendiren kişidir.
Karl Vesper 1980	Girişimci ekonomi, psikoloji, iş dünyası ve siyasi çevreler tarafından farklı bir şekilde değerlendirilmiştir.
Robert Hisrich 1985	Girişimci, maddi açıdan tatmin sağlamak için, her türlü riski üstlenerek, ilgilendiği faaliyetlerde değer yaratmak için zaman ve çaba harcayan kişidir.

Kaynak: Bozkurt, 2011: 18

Girişimcilik kavramı Ortaçağ döneminde büyük üretim faaliyetlerini yöneten ve yönlendiren kişi olarak ifade edilirken, girişimci Schumpeter (1934) tarafından girişimciliğin genel nitelikleri olan yeni ürün, yeni üretim şekli ve genel olarak yenilik vurgusuyla beslediği girişimciliği yapan kişi; Drucker (1964) tarafından maksimum düzeyde fırsatlar yaratan kişi; Hisrich (1985) tarafından ise maddi açıdan tatmin sağlamak için, her türlü riski üstlenerek, ilgilendiği faaliyetlerde değer yaratmak için zaman ve çaba harcayan kişi olarak tanımlanmıştır. Bu noktada belki de en eski tanımlamalardan biri olan ve Cantillion (1931) tarafından ortaya konan ‘belli bir fiyattan malı alan ve belirsiz bir fiyattan satan kişinin girişimci olduğu betimlemesi naif bir tanım olarak belirmektedir. Bu tanımda ne çıkan en önemli kavram belirsizliktir. Zira, girişimci, belirsizlikte iş yapmaya teşebbüs eden kişidir. Daha yakın tarihli tanımlamalara bakıldığında ise piyasa eksikliklerini değerlendiren iktisadi varlık olarak girişimci tanımı karşımıza çıkmaktadır. Bu aı iktisadi bir bakış açısı olmasına rağmen, Schumpeter (1934) tanımındaki yenilik boyutuna dolaylı vurgu yapmaktadır. Bununla beraber, fırsat kollamanın yenilikçilikle beraber ele alındığını grlmektedir.

1.2. GİRİŞİMCİ ÖZELLİKLERİ

Thornberry'e göre girişimcinin öncelikli görevi ve onu diğer insanlardan ayıran özelliği, kendisi tarafından ya da başkası tarafından üretilen fikirlerin devrimsel nitelikte olup olamayacağını görmek ve de iş fikrinin fırsata dönüşüp dönüşmeyeceğini tespit edebilmektir. Microsoft şirketinin kurucusu Bill Gates, otomotiv sektöründe montaj hattını geliştiren Henry Ford ve e-ticaret sitesi Amazon.com' un kurucusu Jeff Bezos, öncelikli olarak bunu başarabilmiş ve başarılı girişimci olabilmiş insanlara örnektirler. Bu insanlar, iş fikirlerini değerlendirebilmeleri haricinde her girişimcide olması gereken aşağıdaki üç ana özelliği de barındırmaktadırlar (Thornberry, 2001: 526-533);

- İnisiyatif alabilme ve yalnız karar verebilmek.
- Elde bulunan kaynak ve koşullardan kullanılabilir değerler yaratma ve bunun için sosyal ve ekonomik olarak değişikliklere gitmek.

- Riski ve başarısızlık olabileceğini baştan kabullenmek.

Akılcılık ve verimlilik arayışının ön plana çıktığı girişimcinin, Arslan 'a göre aşağıdaki eylemleri yapabilmesi elzemdir (Arslan, 2002: 2);

- Üretim ve ticaret arasındaki akılcılığı sağlamak.
- Yeni örgüt biçimlerini ve teknolojileri öğrenerek ya da yaratarak kullanmak.
- Yeni ürün çeşitleri üretmeyi başararak bunları piyasaya sürmek.
- Yeni pazarlar üretme ve bunlara yönelmek.
- Küçük sermayelerle başlansa da daha büyük sermayelerin kullanılmasını sağlayıp işi büyütebilmek.

Ağca ve Yörük'e göre ise girişimci aşağıdaki özellikleri arasında yenilik yapma isteği ve fikir üretme kabiliyeti haricinde aşağıdaki özellikler olmazsa olmaz olarak görülmektedir (Ağca ve Yörük, 2006: 159);

- Sürekli çözüm ve iyileştirme aramak
- Yenilik yapmak
- Yeni fikir üretme ve eski fikirleri gözden geçirmek
- Diğer insanlardan farklı düşünmek
- Cesaretli olmak
- Başarı gereksinimine ve başarılı olma hırsı sahip olmak.

- Bağımsızlık ve kontrolün odağında olma isteğine sahip olmak.
- Risk almaya istekli olmak.
- Özgüvenli olmak.
- Yaratıcı olma ve yaratıcı düşünebilmek.
- Sabırlı ve esnek olmak.
- Yapacağı işle ilgili deneyim ve beceri sahibi olma, işin gerekliliklerinden haberdar olmak.

Öztürk ise girişimcilik için gereken kişisel faktörleri liderlik özelliklerini de içine alacak şekilde aşağıdaki gibi daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde inceleyerek şekilde sıralamıştır (Öztürk, 2008: 7-8):

- Üretmeyi planladığı ürün ya da hizmetle ilgili teknik bilgiye ve de mevzuat bilgisine sahip olması
- Lider özellikte olması ve çalışanlara motivasyon sağlayabilmesi
- Girişimin başarısı çalışanların amaca inanıp hedef için yüksek çaba sarfetmelerini gerektirdiğinden, çalışanları hedefe yönlendirebilmesi
- İş planı ve iş süreci çıkararak hedefe ulaşmak için gerekli aşamaları çıkarabilmesi ve de değerlendirmeler yapabilmesi
- Üretim yapılan alandaki yenilikleri sürekli takip ederek yaratıcı olması
- Sürekli olarak detaylı bilgiye ihtiyacı olduğundan bilgiyi sağlayabilecek kişi ve kurumlarla iletişim kurabilmesi
- Zamanı verimli kullanabilmesi
- Sorumluluk ve risk alabilmesi, riskleri önceden saptayarak riskleri paylaştırabilmesi ve de hedeflere ulaşmanın zorluklarına rağmen başkalarını ikna edebilmesi
- Yenilikçi ve sürekli kendini geliştirmeye istekli olması
- Zarar etme ihtimalini göz önünde bulundurarak bu riski alabilmesi
- Sektör analizlerini detaylı yapabilmesi ve trendleri önceden tahmin edebilmesi gerekmektedir.

Bozkurt (2011) ise; girişimcilerin özelliklerini literatürde girişimcilik üzerine çalışmalar yapan bilim adamlarının çalışmalarını inceleyerek belirlemiş ve de maddelere ayırmıştır. Benzer görünsede, girişimciler ile işletme yöneticileri arasındaki farklar Tablo 4'deki gibi sıralanmaktadır.

Tablo 4: Girişimci ile Yönetici Arasındaki Farklar

Alanlar	Girişimci	Profesyonel Yönetici
İçgüdü ve duygusal yönetim	• Yaratıcı ve yapıcı • Başarılı olmak isteyen • Kişisel imajını ve çıkarlarını ön planda tutan • Kendi yeteneklerini geliştirmeye önem veren • Şirketine sadık • Belirli oranlarda ve durumlarda risk üstlenmeye hazır • Kendi sezgilerine güvenen	• Birleştirici ve yerleştirici • Güç elde etmek ve etkin olmak isteyen • Örgütün imajını ve çıkarlarını ön planda tutan • Örgütün ve personelin gelişmesine önem veren • Yöneticiliğe saygılı • Ancak destek sağladığı durumlarda risk üstlenmeye açık • Analitik ve tedbirli davranan
Analitik yönelim	• Uzun vadeli düşünen • Modelleri bir bütün olarak görme yeteneği olan	• İşinin gereği daha kısa vadeli düşünen • Detayları ve sonuçları görebilme yeteneği olan
Kişisel yönelim	• Kişisel politik ve insanlara yakın davranan • Kendini sorgulayan ve merkeziyetçi • Aile bağlarına önem veren • Duygusal ve sabırsız	• Kişisel olmayan, gerçekçi ve insanlara mesafeli duran • Merkezkaç ve işleri delege eden
Yapısal ve konumdan kaynaklanan faktörler	• İşletme sahibi olmanın öncelik ve risklerini taşıyan • Şirket sahibi olduğu için konumundan emin olan • Konumu nedeniyle dikkat çeken • Aile çıkarlarıyla şirket çıkarları arasında bir seçim yapmak zorunda olan • Yöneten	• İşletmeye bağımlı olmayan, daha az önceliklerle ve risklerle karşılaşan • Konumundan yeterince emin olmadığı için sürekli kendini kanıtlamak zorunda olan • Dikkat çekemeyen • Konumu nedeniyle aile ve şirket çıkarlarını ayrı tutabilen

Kaynak: Bozkurt, 2011: 9.

Bozkurt (2011) yaptığı kapsamlı araştırmalarının sonucunda girişimcilik özelliklerini; başarıma içgüdü, kendini kontrol odaklılık, risk alma düzeyi, belirsizlikten korkmama, kendine güven, inovatif düşünce ve duygusal zekâ olarak belirlemiştir. Girişimciler, kararlarında risk alan, yenilikleri takip eden, değişim yaratmak isteyen, fırsatlara odaklı, gelişmiş iletişim becerileri yüksek olan, yaratıcı, yüksek başarı güdüsüne sahip ve kararlarının arkasında durabilen bireylerdir.

1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Girişimciliğin herkes tarafından gerçekleştirilemeyeceği, girişimcilerin belirli özelliklere sahip olması gerektiği incelenmiş daha önceden bu yazı dahilinde incelenmiştir. Ancak, girişimci bireyde gerekli olan özelliklerin hepsinin bulunması halinde girişimcilik faaliyetleri doğal olarak ortaya çıkar mı? Girişimcilik faaliyetlerinin ortaya çıkması için, hem girişimcinin kişisel özelliklerini de etkileyen ve girişimcilik özelliklerine sahip olmasını sağlayan, hem de girişimcilik özelliklerini ortaya çıkartabilmesini sağlayan belirli faktörler vardır.

Girişimciliğin şekillenmesinde bireyin kişisel özellikleri en önemli faktör olarak görülmektedir ve de incelenecektir. Ancak, kişisel özelliklerin yanında girişimciliği etkileyen başka faktörler de bulunmaktadır. Toplumun aile yapısı, davranış biçimleri, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı ve gelenekler girişimciliği etkileyen sosyolojik faktörlerdir. Ayrıca, ülkenin ekonomik durumu ve ekonomik politikaları, teknolojik donanımı ve girişimcilik konusundaki kanunları ve prosedürleri de ekonomik ve operasyonel olarak girişimciliği etkileyen faktörlerdir (Yetim, 2002: 80).

1.3.1. Genel Faktörler

Bilim insanları tarafından tartışılan konulardan birisi girişimcilik eğilimini ortaya çıkaracak temel güdülerin neler olacağının belirlenmesidir. Para kazanma, yani ekonomik fayda, en önemli faktör olarak gösterilmektedir. Girişimcilerin yenilikçi, inovatif, risk almayı seven, diğer insanlardan farklı olarak fırsatları görüp değerlendirme yetisine sahip olan özellikleri göz önüne alındığında, yalnızca sadece ekonomik kazanç elde etmek için girişimde bulunulmayacağı da açıkça görülmektedir. Kişinin girişimci faaliyetlerde bulunma isteğinde insanların karakter ve kişilik özellikleri de etkili olacaktır.

İşletmeler ürün ya da hizmet üretmesi, sektörü, çalışma alanı, faaliyet türü ne olursa olsun, faaliyetlerini amaçlarına uygun şekilde sürdürmektedir. Bu amaç doğrultusunda hareket eden işletmelerde girişimcilerin temel hedefi kar etmek ve bu karlılığı sürdürülebilir hale getirmektir. Kar elde etmek için kullanılan yöntemleri,

girişimci olan birey kendi karakteri ve yeteneklerini kullanarak belirler. Girişimcilik eğilimi yüksek olan bireylerin aileden gelen bazı özelliklere, eğitim durumuna ve dış çevreden etkilenererek elde ettikleri bazı özelliklere göre şekillendikleri de söylenebilir.

1.3.2. Kişisel Faktörler

Literatüre göre, kişilik özellikleri iş kurma niyetlerinde en önemli belirleyicidir (Altınay, vd., 2012). Öğrencinin kişiliği, bireylerin kariyer seçimlerinde önem taşımaktadır (Franke ve Lüthje, 2004). Estay vd.' ne göre (2013) “Özgüven, başarıma ihtiyacı, risk alma yeteneği, içsel kontrol odağı, yenilikçilik, bağımsızlık gibi bireyin girişimcilik niyetini etkileyen bir takım kişilik özellikleri vardır.” Özgüven, değerli bireysel bir varlık veya bireysel başarının anahtarı olarak düşünülebilir. Çünkü özgüven insanları daha mutlu yapar, diğerlerini (doğru veya yanlış) daha kolay ikna eder, bireyin proje yapma motivasyonunu artırır.

Risk alma, bireylerin riskten kaçma veya risk alma eğilimleri olarak tanımlanmaktadır (Benzing, vd., 2009). Girişimcilik eğilimine sahip öğrenciler girişimcilik eğilimine sahip olmayan öğrencilerden daha fazla risk almaktadırlar (Asamani ve Mensah, 2013). Bireyin girişimcilik eğilimini etkileyen önemli faktörlerden biri başarıma ihtiyacıdır. Başarıma ihtiyacı yüksek düzeyde olan bireylerde girişimcilik davranışı ortaya çıkacaktır (Varghese ve Hassan, 2012). İçsel kontrol, bireyin yaşamdaki olayları etkileyebilme yeteneğini algılamasıdır (Altınay, vd., 2012). Yüksek düzeyde içsel kontrole sahip olan öğrencilerin daha girişimci olmaları beklenmektedir (Varghese ve Hassan, 2012).

Yenilikçilik, yeni ürün veya yeni nitelik yaratma, yeni üretim yöntemleri oluşturma, sektörde yeni bir yapı veya organizasyon oluşturma ve yeni arz kaynakları yaratma olarak ifade edilmektedir. Girişimcilik niyetini karakterize eden bir davranış olarak ele alınmaktadır. Bağımsızlık, girişimciliğin temel ögesidir (Ghazali, vd., 2012).

Girişimciliğin belirleyicilerinin analiz edilmesi için bireysel düzeyde önemli gözlem birimi gerçekleşmiştir. Bu çalışmalar psikolojiden sosyolojiye ve ekonomiye geniş bir akademik disiplin çerçevesinde yapılmıştır. İlk çalışmalar Kuzey Amerika merkezliyen, daha sonra Avrupa'ya uzanmıştır.

Ekonomi literatüründe, genel teorik çerçeve genel gelir seçim modelidir. Gelir seçim modeli Knight'a (1921) kadar gitmektedir. Bu model daha sonra Lucas (1978), Kihlstrom ve Laffont (1979), Holmes ve Schmidt (1990) ve Jovanovic (1994) tarafından güncellenmiştir. En temel yorumlamada, bireyler ya istihdam yoluyla kazanılan ücretlerden ya da yeni bir firmayı başlatmakla elde edilen kârdan gelirlerini kazanmakla ilgili bir seçim ile karşılaşır. Gelir seçiminin temeli bireyin istihdam yoluyla kazanmayı beklediği ücreti, W^* , yeni bir firmayı başlatmaktan payına düşmesini beklediği kâr P^* ile karşılaştırarak yapılmaktadır. Bu nedenle, yeni bir firmayı başlatma olasılığı, $Pr(s)$, aşağıdaki gibi ifade edilebilir.

$$Pr(s) = f(P^* - W^*)$$

Gelir seçim modeli Kihlstrom ve Laffont (1979) tarafından riskten kaçınmayı içererek ve Lucas (1978) ve Jovanovic (1994) tarafından niçin değişen boyutlarda firmaların olduğunun açıklamasıyla genişletilmiştir ve Blau (1987) ile Evans ve Leighton (1990) tarafından yeni bir firmaya başlamaya karar verilmesi ile ilgili ampirik çalışmalar için temel oluşturmuştur.

Gelir seçim modeli ile ilgili ampirik testler işgücü piyasası koşullarına ilişkin kişisel özelliklere odaklanmıştır. Örneğin, ABD verisi kullanarak, Evans ve Leighton (1990) eğitim, deneyim, yaş ve aynı zamanda çalışma durumu gibi kişisel özellikleri yeni bir firmaya başlama kararı ile birleştirmiştir. Bates (1990) tarafından ABD verisi kullanılarak yapılan diğer çalışmalar gelir seçiminde beşeri sermayeyi vurgulamışlardır. Bu yaklaşım gelir seçiminin yapımında bireylerin çalışma durumuna belirli bir önem vermektedir. Storey (1991) tutarlı sonuçların zaman serisi analizindeki gibi kesit verisinden ortaya çıkma eğiliminde olduğunu gözlemlemiştir. Storey zaman serisi analizinin işsizliğin, diğer şeyler sabitken, yeni firma oluşumu ile pozitif ilişkili olduğunu, bununla birlikte kesit verisi veya havuzlanmış kesit verisi çalışmalarında bu durumun tersinin geçerli olduğunu göstermiştir. Bu farklılık tahmin denklemlerindeki olası spesifikasyon hatalarını yansıtmaktadır, çünkü hiçbiri var olan literatürde anlamlı olarak gösterilen tüm bağımsız değişkenleri dahil etmemektedir (Storey, 1991: 177).

Evans ve Leighton (1990) Amerikalı beyaz genç erkekler için yeni bir firma oluşturma olasılığının bir çalışan işini kaybettiğinde artma eğiliminde olduğunu bulmuşlardır. Avrupa bağlamında, Foti ve Vivarelli (1994) İtalya'da serbest meslekleri analiz etmişler ve işsizliğin serbest mesleğe girmede pozitif etkisi olduğunu

bulmuşlardır. Ritsila ve Tervo (2002) 1987-1995 dönemi arasında Finlandiya için gerçekleştirdikleri analizde panel veri modellerini ve bireysel düzeyde mikro veriyi üç farklı işsizlik düzeyini – ülke, bölge ve bireysel düzeyde – yeni bir firma oluşturma kararı ile birleştirmişlerdir. Onların sonuçları işsizliğin bireyin girişimci olma olasılığı üzerinde pozitif ve doğrusal olmayan bir etkinin olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, işsizlik oranında ise bu ilişki terstir, düşük işsizlik ve yüksek makroekonomik büyüme yeni bir firma oluşturma olasılığın arttırmaktadır.

De Wit ve Van Winden (1989) Hollanda’da iş ile serbest meslek arasında karar veren bireyleri incelemişlerdir. Onların temel bulguları serbest meslek olasılığının kendi işini yapmakla işten elde edilen ücret arasındaki gelir farkını pozitif olarak etkilediğini göstermektedir.

Bazı çalışmalar (Audretsch, 2003) yeni bir firma kuran tipik bir Alman girişimcinin sahip olduğu temel özellikleri tanımlamışlardır. Bu çalışmalar bu girişimci özelliklerine dayalı olan başlama kararını tanımlamışlardır. Bu çalışmalara göre, Alman girişimcilerin karakter profili önemli derecede değişmektedir. En önemli girişimcilik özelliği bağımsızlıktır. Girişimciler genellikle kariyerde yeni firmalar başlatmayan insanlardan daha yüksek bir bağımsızlığa sahiptir. Benzer şekilde, genel popülasyonla karşılaştırıldığında sorumluluk ve liderliğin girişimcilerde çok yüksek bir düzeyde derecelendirilmektedir.

Westhead ve Birley (1995) Birleşik Krallık’tan elde edilen veriyi kullanarak mal sahibi yöneticilerin özelliklerinin firmanın istihdam büyümesi üzerinde çok etkisi olmadığını bulmuşlardır.

ADT tarafından 1998 yılında yapılan bir çalışma Alman bilimsel araştırma enstitülerindeki bilim çalışanlarını potansiyel girişimci ve potansiyel olmayan girişimci olarak sınıflandırmıştır. Bilimsel araştırma enstitülerinde çalışan potansiyel girişimciler için çalışma değerlerinin potansiyel girişimci olarak sınıflandırılmayan meslektaşlarından önemli derecede farklıdır. Potansiyel girişimciler kendi geleceğinden sorumlu olma, sorumluluk pozisyonuna sahip olma, daha az hiyerarşik organizasyona sahip olma ve bağımsızlık özelliklerinde girişimcilik ilgisi olmayan bilimsel çalışanlardan daha yüksek bir değere sahiptir (Audretsch, 2003).

Colombo ve Delmastro (2001) İtalya'daki yüksek teknolojlili girişimcilerin özelliklerini açıklamışlardır. Onlar, özellikle, özelliklerde internet sektörü ile diğer endüstriler arasında farklılıkların bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Kloftsen ve Jones-Evans (2000) Avrupa bağlamında akademik girişimcilik ile gelişmiş teknolojiye dayalı firmaları karşılaştırmışlardır. Onlar İsveç ve İrlanda'da yaş, cinsiyet, geçmiş girişimcilik deneyimi, çalışma deneyimi ve üniversite çevresi gibi kişisel özelliklerin akademik girişimcilik faaliyetlerine tamamen katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Potansiyel girişimciler, girişimcilikle ilgilenmeyen çalışanlara göre kendi geleceklerinden sorumlu olmaya daha fazla değer veren, hiyerarşik bir organizasyona daha az bağlı olan ve bağımsız bireylerdir. Buna karşın, potansiyel girişimciler güvenilir bir geliri ve güvenilir bir emekliliği olan işlere daha az önem vermektedirler.

Colombo ve Delmastro (2001) İtalya'da ileri teknoloji ile ilgilenen girişimcilerin özelliklerini incelemişlerdir. Özellikle, internet sektörü ve diğer ICT endüstrilerinde yer alan girişimcilerin özellikleri arasındaki farklılıkları tanımlamışlardır. Çalışma sonucunda, internet sektöründeki firmalarda çalışan girişimcilerin diğer ICT endüstrilerindeki meslektaşlarından daha genç oldukları görülmüştür.

Kloftsen ve Jones-Evans (2000), Avrupa kapsamında, profesörlerin ve üniversite araştırmacıların teknolojiye dayalı firmalar kurduğu ve geliştirdiği bir süreç olan akademik girişimciliği karşılaştırmışlardır. Çalışma sonucunda İsviçre ve İrlanda'da yaş, cinsiyet, girişim ile ilgili deneyimler, iş deneyimi ve üniversite çevresinin akademik girişimcilik faaliyetlerine katkı sağladığı bulunmuştur.

1.3.3. Ailevi Faktörler

İstatistiksel olarak incelendiğinde, insan hayatındaki başarıların, 1–35 yaşları arasında en yüksek düzeyde gerçekleştiği görülebilir. Bu yaşlar arasındaki kişiler neleri başaramayacaklarını henüz bilmedikleri için, hayatlarının bu döneminde daha fazla şey başarmışlardır. Çocukluk döneminde kişiler neleri yapamayacaklarını öğrenmektedir. Büyük hayaller kurmaları ve düzenlerini bozarak bu hayallerinin peşinden gitmeleri engellenmektedir. Öğretilmiş çaresizlik olarak

tanımlayabileceğimiz bu durumu kabul etmeyen insanlar, büyürken neleri başarabileceklerini bilmeden büyür ve büyük işlerin başarısını da genellikle onlar yerine getirmektedirler (Goffee ve Scase, 1992: 13).

Bireylerin sosyalleşme sürecine aile ile başlarlar. Bireyin yetiştiği aile ortamının sonraki hayatını şekillendirmesinden ötürü, girişimcilik aile ortamıyla doğrudan ilişkilendirilmektedir. Aile ortamında bireylere verilen sorumluluklar ve getirilen kısıtlamalar, bireysel alanlarına yapılan müdahaleler, nedeniyle bireyde sınırlar ve sorumluluk bilinci olarak tanımladığımız durumlar gelişmemektedir. Sonuç olarak, birey karşılaştığı sorunları çözmek için sorumluluk almaktan kaçmaktadır. Sorumluluk almayan bireylerin girişimci olması olasılıklar dahilinde görülmemektedir. Aileden gelen etkiler pozitif ise girişimci karakter özellikleri gelişebilmekte, aksi halde ise gelişmemektedir. Ancak, bazı girişimcilerin gösterdikleri başarı da aile faktörünün hiç etkili olmadığı da gözlemlenmiştir. Bu durum, değer farklılığı olarak açıklanan durumdan kaynaklanıyor olabilir. Değerler, karar alımı üzerinde etkisi olduğu kadar, bireyin algısını yani, bireyin dünyayı algılama biçimini şekillendirir.

Değer yargıları dediğimiz durumlar, çok farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Bireysel değerlerin dışında, ortak değerlere sahip olunursa aile ortaya çıkabilmekte, paylaşılan değerler yoksa da bir aileden söz edilememektedir. Ailenin pozitif etkisi olmadan girişimde bulunmayı başarmış kişileri bir aileye mensup değildir şeklinde değerlendirmek de doğru olmaz. Bunlar arasındaki farklılık, yalnızca girişimcilik değerleri ile ilgili bir farklılık olarak ortaya çıkabilmektedir.

1.3.4. Eğitim Faktörü

Cansız'a göre pek çok insanda bulunan girişimcilik özellikler, bazı durumlarda yeteneklerin farklı yönlere yönlendirilmesi nedeniyle arka planda kalabilmektedir. Girişimcilikte başarılı olabilmenin, girişimcilik öncesi ve de sonrası basamaklarda alınacak olan eğitimin katkısının büyük olduğu, bu dönemlerde alınacak eğitim ile de başarıya ulaşılacağı düşünülmektedir (Cansız, 2007: 53).

Girişimcilik eğitimindeki ana amaç, kişide hali hazırda bulunan ancak gizli olarak kalmış girişimci özelliklerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu eğitimlerde

girişimcilerin yanlış kararlar almaları önlenerek, üretim kaynaklarını (sermaye, işgücü, hammadde) boş harcamaları engellenmeye çalışılır.

Bireyler, girişimcilik eğitimleri sayesinde girişimcilik özelliklerinin farkına vararak kendi işlerini kurmak konusunda daha da isteklenebilirler. Ülkemizde girişimci adaylarına eğitim ve danışmanlık hizmeti veren birçok farklı kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bozkurt (2011) göre “yeni girişimcilerin ve işletmecilerin, yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda rekabet edebilir düzeye gelmelerini sağlamak, iş bulmayı ve de katma değerlerini arttırabilmek için; planlama, yatırım, modernizasyon, teknolojik Ar-Ge, finansman, yönetim, girişimcilik gibi konulardaki bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla eğitim ihtiyaçları karşılanarak destekler verilmektedir.”

1.3.5. Çevre Faktörü

Girişimci kişiliğın ortaya çıkışında çevresel faktörler; genel olarak o sıradaki pazarın durumu, hükümetin politikaları, ekonomik yapılanmalar şeklinde açıklanabilir. Aynı şekilde toplumun genel yapısı ve başarılı girişimcileri toplum içinde önemli bireyler olarak algılanmaları ya da algılanmamalar, ihracat yapmaya yönelen bireylerin, ülkesinde istihdam sağlayanların vatansever olarak görülmeleri gibi durumlar, bireylerde girişimcilik eğilimini artırmaktadır.

Gerber’ e (2003) göre “insanın kendi çevresine uyum sağlamadaki en önemli organının beyin olduğu ifade anlatılmaktadır. İnsanın beyni, kapasitesi ve vücudun farklı ve çok yönlülüğü ile birleşerek çevresine çeşitli tepkiler vermektedir. Örneğın, kaynakların az olduğu yerlerde ve durumlarda girişimcilerin temel olarak aşağıdaki üç sosyal yapı ile etkileşim içinde oldukları açıklanmıştır”.

- Yerel Çevre (Yöneticiler, Ortaklar, Çalışanlar, Tüketiciler)
- Ulusal Çevre (Devlet, Ulusal rakipler, Kurumlar, Kuruluşlar, Finansal Çevre, Toplum, Medya, vb.)
- Uluslararası Çevre (Uluslararası birlikler, uluslararası rakipler, dış devletler, uluslararası hukuk mevzuatı, vb.)

Bir ülkedeki yasal, politik, teknolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik çevre faktörlerinin girişimcilik üzerinde oldukça önemli bir payı bulunmaktadır. Finansal,

yasal ve bürokratik düzenlemelerle girişimcilik için uygun ortamlar oluşturulup girişimcilik teşvik edildiğinde girişimcilik eğilimi ve inovatif faaliyetler artış gösterecektir.

Sonuç olarak, yeni fırsatlara odaklanmış bireyler, faaliyet gösterdikleri/gösterecekleri çevreden aldığı ve bu çevrede fark ettiği olumlu gelişmelerle girişimci kişiliklerini geliştirebilirler. Yerel, ulusal ve uluslararası çevrelerin risk alma, girişimci olma ya da olmama kararları üzerinde yüksek derecede etkisi bulunmaktadır. Bu sebeple girişimcilik faaliyetlerinin girişimcilik kültürü dinamiklerine sahip çevrelerde yapılması gereklidir. Girişimcilik kültürüne sahip olmayan çevrelerin girişimciliği kısıtlayıcı bir etkisi bulunmaktadır.

1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

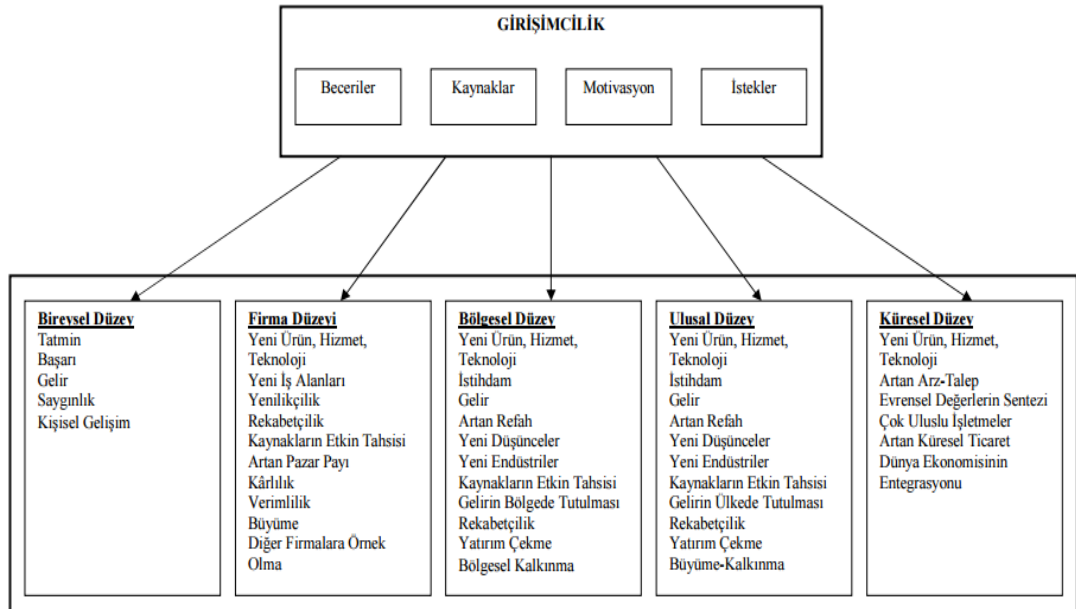
Girişimcilik, ekonomik, sosyal ve teorik olmak üzere üç ayrı fonksiyon üzerinden katkı sağlar. İlk olarak, girişimcilik ekonomik katkı sağlar ve kalkınmaya yardımcı olur. Girişimci şirketler yeni iş olanakları, katma değer ve yeni pazarlar yaratarak kalkınmaya katkı sağlar. Girişimcilik sayesinde yeni teknolojiler, üretim teknikleri ve iş kolları keşfedilir ve diğer şirketler tarafından kullanılmaya başlar. Bunun yanı sıra, yaratıcı olma ve girişimcilik ruhunu topluma aşilayarak diğer girişimci olmak isteyenlere örnek olarak ülkedeki girişimci sayısının artmasını sağlar. Makro düzeydeki faydalarının yanı sıra, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltır. Bölge özelinde girişimcilik stratejilerinin belirlenmesi ve faaliyetlere başlanması, belirli alanlarda belirli bölgelerde sektör oluşmasını sağlayacağından o bölgeyi canlandırır ve diğer girişimcileri de bu bölgeye yatırım yapmak için teşvik eder. Sonuç olarak girişimcilik, halkın toplam refahını yükselterek mutluluğunu artırır. (Schumpeter)

Adam Smith, “görünmez el” olarak sözünü ettiği girişimcilerin ekonomik kalkınmaya katkısını, girişimcinin bireysel çıkarlarını düşünerek hareket ederken aslında bütün topluma hizmet etmesinden yola çıkarak açıklamıştır. Girişimci, kendi çıkarını maksimize etmek amaçlı en iyi şartlardaki üretimi yapmaya ve kar sağlamaya çalışır. “Homo economus” adı verilen bu girişimci tipi, farkında olmadan çok başka amaçlara hizmet eder. Kendisini düşünerek hareket ederken, yeni iş olanakları yarattığından istihdam olanakı doğurur ve de ekonomik faaliyetleri artırıp, diğer girişimcilere de örnek olduğundan ülkenin büyümesine katkı sağlar. Aynı zamanda

ülkede var olan ancak yeterince kullanılamayan kaynakların verimli bir şekilde kullanıp işe yarar hale gelmesini sağlar. Dolayısıyla, ülkenin gelişmesi ve kalkınması için en gerekli yakıt girişimciliktir. Gelişmiş ülkelerin çoğunda küçük işletmelerin, toplam işletme sayısının yaklaşık %90'unu oluşturması da bu savı desteklemektedir (Bekar ve Korkut, 2011: 121).

Girişimciliğin yarattığı ekonomik gelişmelerin yanında sosyal gelişmelere katkısı da büyüktür. Toplumun yapısında değişme ve gelişme yaratan girişimcilik faaliyetleri, özellikle ekonomik kalkınmanın artmasıyla topluma fayda şeklinde dönmektedir. İş gücüne olan ihtiyacın artması toplumdaki bireylerin de daha kolay iş bularak rahat etmelerine yardımcı olmaktadır. Nitelikli iş gücüne olan ihtiyacı da artıran girişimcilik, bu yöndeki ihtiyacı kapatmak amaçlı bireylerin eğitim ve kültür düzeylerini artırmaya iterek daha eğitilmiş ve bilinçli toplumlar oluşmasını sağlamaktadır. Bunların yanı sıra sürekli olarak yeni teknolojilerin kullanılması ve geliştirilmeye çalışılması toplumda da yenilikçilik bilincini artırmakta, ekonomik olarak da yeni girişimcilerin oluşması için hem maddi hem de manevi teşvik sağlamaktadır (Öztürk, 2008: 21). Şekil 3'de girişimciliğin faydaları özetlenmiştir.

Şekil 3: Girişimciliğin Faydaları

Kaynak: Özkul, 2008: 54.

Özkul (2008) girişimciliğin faydalarını mikro bakış açısından makro bakış açısına doğru bireysel düzey, firma düzeyi, bölgesel düzey, ulusal düzey ve küresel

düzey olarak sınıflandırmaktadır. Girişimciliğin faydaları bireysel düzeyde kişisel tatmin, başarı, gelir ve saygınlık olarak görülürken; firma düzeyinde yeni ürün/hizmetler, yeni teknolojiler, büyüme, karlılık ve verimlilik; bölgesel düzeyde artan refah, istihdam, kalkınma ve yeni endüstriler; ulusal düzeyde kaynakların etkin tahsisi, rekabetçilik ve yatırım çekme; küresel düzeyde ise artan arz/talep, artan küresel ticaret, çok uluslu işletmeler ve dünya ekonomisinin entegrasyonu olarak görülmektedir.

Dünyadaki sosyal olarak gelişmiş ülkelerin tamamına bakıldığında, girişimcilik faaliyetlerinin yoğun bir şekilde uygulandığı görülmekte, dolayısıyla da girişimcilik ve sosyal gelişmişliğin bağlantılı olduğu görülebilmektedir. Girişimciliğin getirdiği ekonomik kalkınma ve yüksek refah düzeyi toplumlar, ekonomik sorunlardan çok toplumsal sorunlara yoğunlaşabilir ve de bu alandaki sorunları çözebilirler. Ekonomik düzeyin gelişmesi ile siyasal ve kültürel sorunlar daha azalabilmekte, devlet bu alanlara daha fazla yatırım yapabilmektedir. Bunun yanı sıra, işsizlik probleminin olmadığı ve ekonomik refahın olduğu toplumlarda insanlar devletin yetişemediği alanlarda sivil toplum kuruluşlarına daha kolay yönelebilirler. Sivil toplum kuruluşlarına harcayacak zamanı olan insanlar, daha az ayrıcalıklara sahip toplumun diğer kesimleri için çalışmalar yapabilir ve de sosyal kalkınmaya fayda sağlayabilirler (Drucker, 1995: 88).

Girişimciliğin son faydası da teorik fonksiyonudur. Özellikle ekonomik kalkınmayı anlamak, anlamlandırmak ve incelemek için girişimciliğin özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Geleneksel olarak kurulmuş ekonomi modellerinde ekonomik büyüme basit bir şekilde sermaye ve emekteki artış olarak görülür. Ancak bu görüşte çıktılar hesaba katılmamakta, dolayısıyla da büyüme kavramı tam olarak açıklanamamaktadır. Ekonomik kalkınma, belirli optimize değerler üzerinden anlamlandırmaya ve ölçülmeye çalışılır ve de buna bağlı olarak çözümler geliştirilir. Ancak, bu kavramların yeterli olmadığı noktada girişimcilik kavramı ortaya çıkar. Girişimcilik, ekonomik büyümedeki ana sebep olarak görülür ve ekonomik büyümenin anlamlandırılması için araştırılması gerekmektedir (Bozkurt, 2011: 11).

Büyük bir perspektiften bakıldığında girişimciliğin küresel düzeyde önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Girişimcilik, bölgesel ve ülkesel olarak refahı artırmak ve ekonomik gelişmeyi sağlamanın yanında küresel ekonomik bütünleşmeyi de sağlamaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinin bir ülkede çok olması, yabancı sermayeleri

ülkeye çekerek yatırım yapmalarını sağlar. Bu sayede hem yerel şirketler küresel şirketlerle yarışmak adına inovasyon yapmaya zorlanır ve yeni ürünler, hizmetler ve teknolojiler sunar hem de yerel ekonomiler gitgide globalleşerek dünya düzeyinde bir ekonomik entegrasyon sağlanır (Ripsas, 1998: 103).

Bozkurt ise, girişimciliğin öneminin kapsamlı bir şekilde özetlenmesi için aşağıdaki maddeleri hazırlamıştır (Bozkurt 2011: 10):

- Girişimcilik, kullanılmayan kaynakların tekrar ekonomiye kazandırılması (yeni teknoloji üretimi gibi)
- İş olanakları yaratarak işsizliğin önlenmesine katkı sağlaması
- Ekonomik kalkınmayı artırarak refah düzeyini de yükseltmesi ve böylelikle orta sınıfın güçlenmesini sağlaması
- Farklı bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını azaltması
- Demokratik faaliyetlerin artarak, ekonominin gelişmesinden gelen huzurla birlikte barışın sağlanmasına yardımcı olması gibi ana amaçlara hizmet eder ve bu yüzden önemlidir.

1.5. GİRİŞİMCİLİK KÜLTÜRÜ

Literatür içinde girişimcilik kültürünün birçok tanımı bulunmaktadır. Kara' ya (2009) göre “*girişimcilik ile sosyal yapı arasındaki yakın ilişki bireylerin düşünce yapılarına, bu yapı içinde oluşan düşünce sistemi de girişimcilik tercihlerine etki etmektedir.*” Bazı toplumlar girişimciliği daha fazla desteklerken bazı toplumlarda girişimcilik desteklenmemektedir. Toplumlar arasındaki bu farklılıklar, sosyal bilimcilerin girişimcilik ve kültürel faktörler üzerine odaklanmalarına neden olmuştur. Kültürel farklılıklar, düşünce ve davranışlarda çeşitliliğe ve farklı kişilik yapılarının oluşmasına neden olmaktadır.

Morrison' a (1998) göre, girişimcilik ile kültürel özgünlük doğrudan bir ilişki vardır. Açık toplumlarda kültür, girişimciliği tetikleyen bireysel özellikleri belirlerken, başarısızlığın tolere edilebilir olması bireyleri yeni fikirleri denemeye teşvik eder ve böylece girişimcilik toplum tarafından desteklenir.

Çelik ve Akgemci' ye (1998) göre aile girişimcilik kültürü üzerinde oldukça etkilidir. Bireyin çocukluktan itibaren ailesinden aldığı eğitim ve görgü otüm yaşamını

etkilemektedir. Aile bireyleri arasında girişimci ruha sahip bir kişinin olması çocuğunda girişimcilik eğiliminin artmasına katkı sağlayacaktır.

Kültürel çevrenin girişimcilik tercihinin etkisini inceleyen Ersoy (2010), çalışmasında ankete katılan öğrencilerden şehir merkezlerinde yaşayanların yaklaşık %73' ünün girişim konusunda daha inovatif ve yeni teknolojik alanları tercih ettiği sonucuna varmıştır. Aynı çalışmada şehir merkezi dışında yaşayan öğrencilerin %68,7' si girişimcilik konusunda dini inançlarının etkisi olacağını düşünürken, şehir merkezinde yaşayan öğrencilerde bu oran %36,2 dır. Kültürel özellikler girişimcilik için uygun şartlar oluştururken, sağlam girişimci ruh, zihniyet ve kültürel formların kök salması da kültür üzerinde etkilidir. (Akt. İrmış vd., 2010).

E&Y tarafından yapılan bir araştırmada (Ernst and Young, 2011) G20 üyesi ülkelerdeki 1001 girişimciye, ülkelerindeki kültürün girişimciliği destekleyip desteklemediği sorulmuştur. Katılımcıların %33' ü ülkelerindeki kültürün girişimciliği desteklediği önermesine “tamamen katılıyorum”, %43' ü ise “katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Amerika “Tamamen Katılıyorum” cevabını verenlerde %60 ile ilk sıradadır. Önermeye “tamamen katılıyorum” veya “katılıyorum” şeklinde cevap verenler açısından en yüksek oran Hindistan’da (%98) gözlemlenmiş; Hindistan’ı, Çin (%92), Kanada (%88), ABD (%88) ve Suudi Arabistan (%86) takip etmiştir. Türkiye’de yukarıda ifade edilen önermeye “tamamen katılıyorum” veya “katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin oranı %82 olup, G20 ortalaması olan %76’ dan yüksektir, “tamamen katılıyorum” cevabını verenlerin oranı %26 olup, G20 ortalamasının altındadır. Aynı çalışmada girişimcilikteki bir başarısızlığı gelecek için tecrübe olarak görenler arasında ise Türkiye, Çin’den sonra ikinci sırada gelmektedir.

Girişimcilik eğitimi konusunda yapılan ve örneklemine Türkiye’ nin de aralarında yer aldığı ve çoğunluğu Avrupa Birliği üyesi ülkelerin oluşturduğu anket çalışmasına göre (FORA, NIRAS, ECON 2008), Avrupa’daki yükseköğretim kurumlarının %48’inde girişimcilik eğitimlerinin bulunduğunu ancak bu eğitimlerin büyük bir kısmının ekonomi ve işletme bölümlerinin ders programları içinde işlendiğini tespit etmiştir. Bu çalışma sonucunda yapılan sıralamada Türkiye 23’üncü sırada yer almaktadır.

Ülkemizde girişimcilik yeteneklerinin geliştirilmesi konusunda atılması gereken ciddi adımlar bulunmaktadır. Girişimcilik yetenekleri hem girişim hayata

geçirilmeden önce, genellikle eğitim sürecinde, hem de girişim hayata geçtikten sonra eğitim, mentörlük ve danışmanlık hizmetleri desteğiyle geliştirilebilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİĞİN UYGULANMASI VE GİRİŞİMCİLİK POLİTİKALARI

Bu bölümde girişimciliğin uygulanması ve girişimciliğe yönelik temel politikalar irdelenmiştir. Bu politikalar dünyada ve Türkiye’de yer alan uygulamalar ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. GİRİŞİMCİLİĞİN UYGULANMASI

Girişimcilik, sadece yeni pazarda yeni ürünler ya da hizmetler yaratma işlemi olmayıp, işlerin yapılması biçimine firma düzeyinde daha önce uygulanmamış yöntemler, sistemler ve yönetim biçimlerini kullanmak olarak da algılanabilir. Farklı tanımları ve kavramları içerebilen girişimcilik, uygulamanın biçimine göre üç ana başlık altında toplanabilir. Baştan bir iş kurarak geliştirmeyi içeren bireysel girişimcilik, var olan bir şirket içerisindeki düzenlemeleri içeren iç girişimcilik ve şirketin yeni bir birey gibi davranarak yeni iş dallarına yönelmesini içeren şirket girişimciliği bunların arasındadır.

2.1.1. Bireysel Girişimcilik

Bireysel girişimcilik, bireyin kendi başına baştan sona planlayarak götürdüğü girişimcilik türüdür. Birey, iç girişimcilikte olduğu gibi kendi çalıştığı şirket içinde düzenlemeler yapmak ya da şirket girişimciliğindeki gibi çalıştığı şirketin yeni alanlarda çalışmasını başlatmak değil, baştan bir fikri alarak ve kendi şirketini kurarak girişimciliği yapar. Girişimcide olması gereken özellikler, herhangi bir kuruma bağlı olmadığından dolayı bireysel girişimcilerde özellikle var olmalıdır. Bireysel girişimcilik, fikir ürettikten sonra kaynak ve prosedür sıkıntılarından dolayı hayata geçirilmesi zor olan bir girişimcilik türü olsa da, ülkenin kalkınması ve yeni iş olanaklarının yaratılması için son derece gereklidir. Özellikle işgücüne yeterince katılamayan ve de belirli bölgesel ekonomik farklılıkların sebeplerine çözüm olan kadın girişimciliği ve de yüksek sayıdaki mezun sayısını ve de dinamikliklerini

kullanarak katkı sağlayacak genç girişimciliği son derece önemlidir ve de aşağıda detaylıca incelenmiştir.

Kadın girişimciliği, son yıllarda ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınmasındaki en önemli araçlardan biri olarak görülmekte, dolayısıyla da devletler tarafından desteklenmektedir. Özellikle yerel kalkınmanın sağlanmasının kadınların girişimciliğe ve iş gücüne sağladıkları katkılarla gerçekleşebileceği öngörülmektedir. Genel olarak kalkınmadaki sorunlardan biri olan kadın girişimciliğindeki eksiklik, belirli bölgelerde kadınların istihdama daha az katılmasından dolayı bölgesel farklılıkların oluşumundaki önemli sebeplerden biri olarak görülmektedir. Dolayısıyla hükümet politikalarında kadınlara özel düzenlemeler getirilmekte, çözüm önerileri sunulmakta ve de kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar giderilmeye çalışılmaktadır (Gündoğdu ve Yalman, 2014: 39).

Kadın girişimciliği ilk olarak 1980'li yıllardan sonra olumlu olarak değerlendirilmeye başlanmış ve de az gelişmiş ülkelerin gelişmelerine katkı sağlamak için önemli bir faktör olarak ortaya konmuştur. Özellikle üçüncü dünya ülkelerinde küçük girişimcilik modelleri tarım ve sanayi gibi büyük yatırımların yanında önemli bir yere sahiptir. Küçük girişimciliğin yaygınlaştırılması ve de kadınların bu yönde desteklenmesi gerektiği fikri özellikle bu ülkeler için ortaya atılmış ve kadınları bu konuda desteklemek için çeşitli yasalar çıkarılmaya başlanmıştır. Kadın girişimciliği, özellikle pek çok devlet tarafından bölgesel kalkınmaya büyük bir araç olarak görülmektedir. Kırsal alandaki ekonomik geri kalmışlığın bir nedeni olarak bu bölgedeki kadınların işgücüne diğer bölgelere oranla daha az katılmaları görülürken, kadınlara mikro krediler vererek bu sorun ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır (Soysal, 2010: 89-91)

Dünya Bankası'nın 2011 yılında yaptığı araştırmaya göre kadınlar dünyadaki işgücünün %40'ından fazlasını, tarıma dayalı işgücünün %43'ünden fazlasını ve dünya çağındaki üniversite öğrencilerinin yarısından fazlasını içermektedir. Aynı şekilde 2012 yılında yapılan başka bir araştırmaya göre erkeklerin istihdam oranı dünyada %77,3 iken kadınlarınki %51,4; Türkiye'de ise erkeklerinki %60,7 iken Türkiye'de %22,3 seviyesindedir. Kadın istihdamının hala yetersiz olduğu ve erkek işgücünden daha az olduğu açık olarak görülmekle birlikte, devletlerin kadın işgücünü

artırmak için yönlendirmede bulunması ve de girişimciliğe teşvik etmesi açık şekilde gereken bir eksikliktir (Gündoğdu ve Yalman, 2014: 41).

Kadınları girişimciliğe iten sebeplerin başında ekonomik sebepler gelmektedir. Devlet politikası olarak kadın girişimciliği desteklendiği gibi kadınların girişimciliğe yönelmeleri kendiliğinden gelişen bir ihtiyacın sonucu olarak da gelişmektedir. Şehirleşmedeki artış, ekonomik zorluklar, evlenme oranlarındaki düşüş ve boşanma oranlarındaki artış, toplumdaki kadına karşı tutumda değişimler sonucu kadın, çalışma dünyasına katılmak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla, girişimcilik faaliyetleriyle de ekonomik olarak kendilerini desteklemek zorunda kalmışlardır. İşgücüne katkı sağlamada özel olarak girişimciliğe iten sebepler ise işyerinde cinsiyet ayrımcılığı, kadınlara fiziksel olarak uygun olmayan iş ortamlarının çokluğu ve aile-iş arasındaki dengeyi bağımsız koşullarda sürdürme isteği olarak sıralanabilmektedir (Soysal, 2010: 32).

Kadın girişimciliği ve erkek girişimciliği arasındaki farklar incelendiğinde, kadınların toplumda üstlendikleri rollerin, adet, gelenek ve göreneklerdeki kadına bakışın bu farkları oluşturduğu görülmektedir. Erkek girişimciler, ekonomik beklentiyi bu sebeplerden ötürü daha yüksek tutarken, kadın girişimciler sosyal destek konusunda daha fazla ihtiyaca sahiptirler. Ayrıca, kadınların ve erkeklerin girişimcilik faaliyetleri için seçtikleri alanlar da farklılaşmaktadır. Erkek girişimciler yoğunluklu olarak imalat ve inşaat sektörlerine yatırım yapmayı tercih ederken, kadın girişimciler ise hizmet, eğitim ve sağlık sektörlerine yatırım yapmayı tercih etmektedirler. Bu ayrışma, cinsiyet rollerinden kaynaklandığı gibi sektöre giriş kolaylığı ve sermaye gereksinimi farklılıklarından da oluşmaktadır. (Soysal, 2010: 92-93).

Kadın girişimciliğinde, girişimciliğin başlatılabilmesi ve de hatta sürdürülebilmesi için gereken bilgi, işgücü ve maddi kaynaklar genellikle tanıdıkları insanlardan sağlanmaktadır. Kadın girişimciliğinde en büyük sermayenin sosyal ağlarından sağlandığı görülmüş olup, kadın girişimcilerin eğitim düzeyi arttıkça girişimde bulunacakları alanla ilişkisi daha fazla olan insanlara danıştıkları görülmüştür. Ayrıca, kadınların hem iş kurma hem de sürdürme sırasındaki yardımlaşmaları ve iş ilişkileri gibi sosyal ilişkilerinin de iyi olması, aynı iş kolundan kadınların birbirine destek olarak sorunları çözmelerini kolaylaştırmaktadır (Yetim, 2002: 89).

Genç girişimcilik, kadınlar ve mikro kredilerden sonra üçüncü en büyük kalkınmayı sağlayabilecek faktör olarak görülmektedir. Her ne kadar yeni alanlarda girişim yapmanın iş hayatında tecrübeli, dolayısıyla yaş olarak da daha ileride insanlar için daha uygun olabilirmiş gibi görünse de, genç girişimciliği çok daha fazla önemlidir. Gençlerin teknoloji işle daha haşır neşir olmaları, yeni keşifler yapma konusundaki isteklerinin fazlalığı, motivasyon yükseklikleri ve daha ileriye gitme tutkuları, genç girişimcileri önemli değerler haline getirir. Dolayısıyla genç girişimciliği desteklenmeli ve üzerinde durulmalıdır (Schramm, 2016).

Genç girişimciliği, genç işsizliğine en büyük çözüm olarak gösterilmektedir. Genç işsizliği, küresel bir durum olan işsizlik probleminden en çok etkilenen kısımdır. 15-24 yaş arasındaki gençlerin eğitim seviyelerinin artması, ülkedeki iş sayısının kısıtlı olması, gençlerin yeterince tecrübeli olmamaları ve niteliklerin piyasa ihtiyaçlarının üzerinde kalması gibi sebeplerden dolayı genç işsizliği büyük bir problem haline gelmiştir. Örnek olarak, 2009 yılı ocak ayında Türkiye'deki işsizlik oranı %15,5 iken, genç işsizliği oranı ise %27,9 oranındadır. Bu sorunun çözülmesi, eğitim politikalarının değişmesi, aktif işgücü piyasa politikalarının geliştirilmesi, işgücü piyasasına yönelik eğitim politikaları gibi durumlara bağlı olsa da, asıl çözüm istihdam oranı artırmaktan yani girişimcilikten geçmektedir (Erdayı, 2009: 135).

Gençlerin girişimcilik faaliyetlerinde daha fazla rol alabilmeleri için yasal ve kurumsal engellerin kaldırılması, işlemlerin kolaylaşması, hükümet tarafından teşvik ve kredilerin yapılması ve de girişimcilikle ilgili eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Özellikle iş hayatında tecrübesiz olan genç girişimciler, nereden ve nasıl kaynak bulacakları ve de bu kaynakları nasıl kullanabilecekleri konusunda eğitime ihtiyaç duymaktadırlar (Erdayı, 2009: 153).

ABD merkezli Kaufmann Vakfı Başkanı, gençlerin girişimcilik isteklerinin eskiye oranla artmasındaki en büyük nedeni kaynak bulmanın kolaylaşması olarak nitelirmektedir. Eski dönemde kaynak bulmadaki zorluklardan dolayı girişimcilik sadece elit, ailesi tarafından desteklenen gençlere özgü bir durum iken, melek yatırımcıların artması ve bankaların getirdiği kredi kaynaklarının sonucu olarak girişimcilik daha kolay hale gelmiştir. Dolayısıyla, zorunlu ya da özel istek üzerine girişimci olmak isteyen gençler, projelerini daha kolay hayata geçirebilmektedir. Gençlerin girişimci olmak istemelerindeki zorunluyet gitgide artan rekabet ortamından

dolayı iş bulmakta zorlanmalarından kaynaklanırken, özel istek üzerine girişimci olma konusunda motive çok sayıda genç de vardır (Schramm, 2016).

2.1.2. İç Girişimcilik

İç girişimci (intrapreneur) “büyük bir firma içinde bir fikri, risk alma ve yenilik yapma yoluyla karlı nihai bir ürüne dönüştürme sorumluluğunu üstlenen kişi” olarak tanımlanabilir. “Faaliyet gösteren organizasyonlarda yapılan girişimcilik” olarak ele alınan iç girişimcilik; organizasyonel ve ekonomik gelişmede çok önemli bir unsurdur.

İç girişimcilik (Intrapreneurship) kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ağca ve Yörük’ e (2006) göre bu tanımlarda iç girişimcilik kavramı, “organizasyon içerisindeki bireylerin, kontrol ettikleri var olan kaynaklardan bağımsız olarak fırsatları kovaladıkları bir süreç” olarak, “fırsatları elde etmek için yeni işler yapmak ve eski alışkanlıklardan vazgeçmek” olarak, “var olan bir organizasyon içerisindeki girişimcilik ruhu” olarak ve “faaliyet halindeki, var olan bir organizasyon tarafından yeni organizasyonlar yaratma veya bu organizasyon içinde yenilenmenin ve yeniliğin teşvik edilmesi” olarak ele alınmıştır.

İç girişimcilik, erken dönem araştırmalarında bulunmamakta olup, bireysel girişimcilikte var olan girişimci kavramının dışında olan bir inceleme alanıdır. Şirket içi stratejilerin belirlenmesi, yeni yapılandırmaların oluşturulması ve şirket performansını artırmaya yönelik yeni çalışmalar, iç girişimciliğin çalışma alanı içerisinde bulunmaktadır. Şirket kurulduktan itibaren girişimciliğin şirket genelinde devam ettirilmesi ve sürekli olarak yeniliklerin araştırılarak uygulanması, şirketlerin yeniden canlanması ve faaliyetlerinin performansını artırması için gereklidir. Eski alışkanlıklardan arınarak sürekli geliştirilecek yeni yolların aranması ve özellikle şirket içerisinde yeni organizasyonlar yaratma süreci iç girişimciliğin önemli adımlarıdır.

Girişimcilik ve iç girişimcilik arasındaki en göze çarpan fark, (bireysel) girişimcilik sırasında tek bir bireyin ya da bireylerin kendi çabaları öne çıkarken, iç girişimcilikte çabalar organizasyonel seviyeye taşınmasıdır. Her iki girişimcilik tipinde de kar elde etme ve katkı sağlama ana amaç olarak benzerlik gösterse de, kaynakların kullanımı, strateji belirlenmesi ve finansal performans seviyeleri farklılık

göstermektedir. İç girişimciliğin firma içerisinde yapılması, firma içerisindeki bütün kaynakların (insan, bilgi ve teknoloji kaynağı) kullanılmasını sağlayarak işleri kolaylaştırmaktadır. Bireysel girişimcilikte baştan elde edilmesi gerektiğinden dolayı daha zor ulaşılan bu kaynaklar, iç girişimcilikte firma düzeyinde hali hazırda bulunduğundan dolayı daha kolay ulaşılabilmektedir. Bunun yanı sıra, bireysel girişimcilikte yeni bir Pazar yaratma ya da pazara giriş sağlanmaya çalışılırken, iç girişimcilikte operasyonun bulunduğu pazarda pay artırılmaya çalışılmakta, dolayısıyla stratejiler farklılık göstermektedir. Dolayısıyla bireysel girişimciler daha niş pazarlara girmeye çalışırken, iç girişimciler bulundukları bilinen pazarda büyümeye çalışmaktadır. Ancak, bireysel girişimcilikte her işlem baştan hazırlandığından dolayı bireyler yeniliğe çok daha açıkken, iç girişimcilikte çalışan bireyleri girişimcilik konusunda motive etmek daha zordur ve özel bir çalışma alanı gerektirmektedir (Ağca ve Yörük, 2006: 164-169).

Rekabetin artması, yetenekli çalışanların yatırımcı bulma imkânları kolaylaştığı için şirketlerden ayrılarak kendi girişimlerini kurmaları ve geleneksel işletme yönetiminin yetersiz kalması gibi sebepler iç girişimciliği daha önemli hale getirmektedir. Yeni teknolojik yöntemlerin kullanılması ve de işletme sistemlerinin sürekli olarak güncellenmesi, şirketler için bir gereklilik halini almıştır. Dolayısıyla şirketler, yetenekli çalışanlarını tatmin ederek ellerinde tutmak, rekabetçi piyasa koşullarında var olmak ve de girdileri azaltarak çıktıları artırmak; yani karı artırmak için iç girişimciliğe yönelmişlerdir (Başar vd., 2005: 68).

2.1.3. Şirket Girişimciliği

Kurumsal girişimcilik kavramı ilk kez Pinchot'ın (1978) büyük ölçekli şirket çalışanlarının davranış şekillerine ve kurumlara eleştirel bir bakış açısı getiren manifestosuyla iş dünyasında yer aldı. Pinchot'ın bu manifestosu sayesinde tüm dünya “kurumsal girişimcilik” kavramıyla tanıştı.

Bu kavram 1970'li yıllarda daha çok işletme içindeki girişimciliğin nasıl ortaya çıkarılabileceği üzerine yapılan çalışmalarla gündeme geldi. Kurumsal girişimcilik 1980'li yıllarda değişik türde yenilikleri hayata geçirebilmek için işletmedeki kaynaklara ihtiyaç duyan girişimsel bir davranış ve örgütsel bir yenilenme süreci

olarak ifade edildi. Kavram 1990'lı yıllarda ise işletmelerin kendi bünyelerinde ürün, hizmet, süreç, pazar vb. yenilikler yaparak yeteneklerini gösterebilmelerini tanımlayan bir kavram haline geldi. 2000'li yıllara gelindiğinde kurumsal girişimcilik kavramı yeni iş alanları yaratma, yenilik ve stratejik yenilenme başlıkları altında bir değişim ve dönüşüm sürecine girdi.

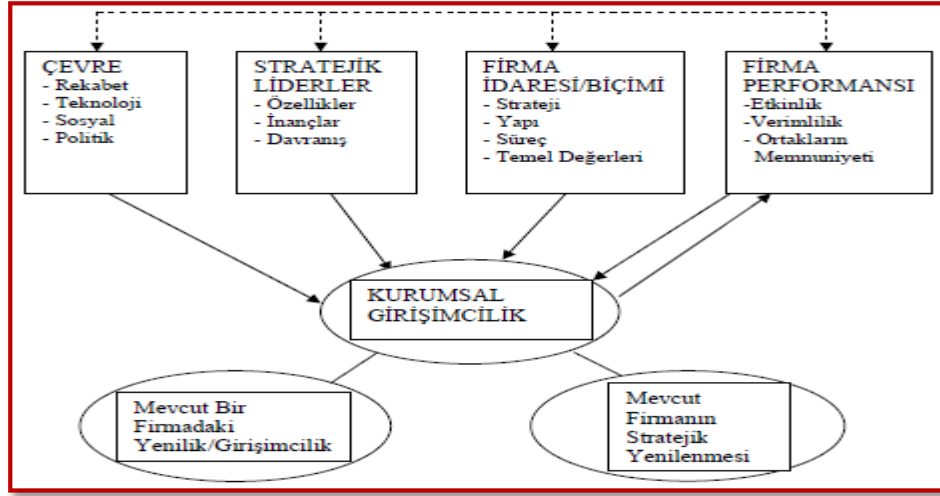
Zorlu' ya (2015) göre 2000'li yıllarda globalleşme, kısıtlı kaynaklar, pazar koşulları ve operasyonel anlamda yaşanan zorluklar ve kısıtlar nedeniyle işletmeler, kurumsal girişimciliğe daha fazla önem vermeye başladılar. Bununla birlikte, kurumsal girişimciliğin önemi Türkiye'de bireysel girişimcilik kadar anlaşılamamış bir alandır. Kurumsal girişimcilik, yani şirket girişimciliğinde, şirketler değişen pazarda tehditleri görerek bunları fırsata çevirmeyi amaçlayarak dinamizm ve yeniliği şirket içerisinde sürekli tutmayı hedefler.

Guth ve Ginsberg' e (1990) göre kurumsal girişimcilik iki boyuttan oluşmaktadır. Birincisi, işletme içinde yapılan inovasyonlar ve yeni işlerin doğuşu (kurum içi girişimcilik), ikincisi ise işletmenin temel stratejilerinin yenilenerek, firmanın dönüşüm sürecidir (stratejik yenilenme). Guth ve Ginsberg'e göre kurum içi girişimcilik, aşağıdaki şekilde de görüldüğü gibi 4 faktörden etkilenmektedir:

- Çevre (rekabet, teknolojik, sosyo-kültürel, politik)
- Stratejik liderler (özellikler, inançlar, davranışlar)
- İşletme yönetimi/tarzı (strateji, yapı, süreç, temel değerleri)
- İşletme performansı (faaliyetler, etkinlik, verimlilik, ortaklık, karlılık, iş memnuniyeti)

Kurum içi girişimcilik Şekil 5'de gösterilmektedir.

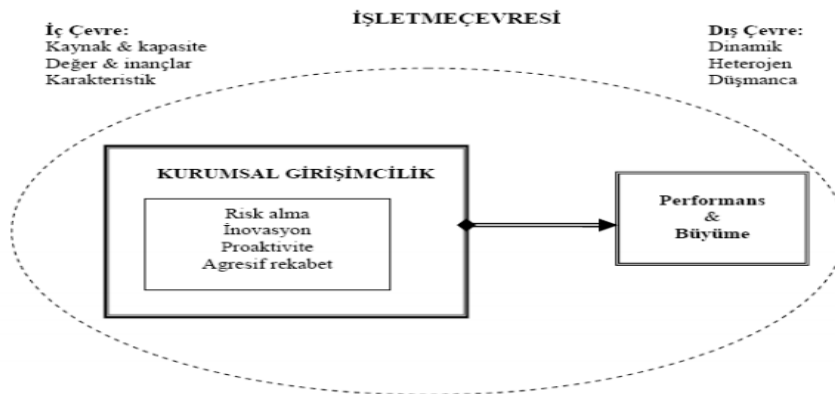
Şekil 4: Kurumsal Girişimciliğe Yönelik Kavramsal Model

Kaynak: Guth ve Ginsberg, 1990: 11.

Şirket girişimciliğinde ana amaç, yeni ticaret faaliyet alanlarının tespit edilmesi ve de şirketin inovasyonlarla bu alana yönltilmesidir. Ürünlerin kullanım yaşam sürelerinin kısalması, tüketimin hızlandığı ve rekabetin arttığı günümüz dünyasında kaçınılmaz bir geçektir. Bu gerçekte savaşmak için şirketler, iç girişimlerle piyasa koşullarına uyum sağlamaya çalışsalar da, daha detaylı geliştirmelerin yapılması; yani şirketin çalışmak için farklı alanlara yönelmesi gerekebilir. Bu durumda şirket girişimciliği şirketin kar elde ederek yaşamına devam edebilmesi için elzemdir (Bulut vd., 2008: 1390). Şirket girişimciliğinin genel yapısı Şekil 5’de gösterilmiştir.

Şekil 5: Kurumsal Girişimciliğin Yapısı

Kaynak: Bulut vd., 2008: 1394.

Bireysel girişimcilik gibi kurumsal girişimcilik de inovasyon, risk alma ve proaktivite kavramları üzerine kurulmuştur. Bireysel girişimcilikten farklı olarak kurumsal girişimcilik birey bazında değil kurum bazında girişimcilik kültürünün olmasını gerekli kılar. Şirket girişimciliğinde stratejiler girişimcilik üzerinden belirlenmeli ve de sürekli olarak pazardaki eksiklikleri ve de avantajları fark ederek bu açılara çözüm bulacak ekipler oluşturulmalıdır. Ayrıca, bireysel girişimcilikte sermaye ve teknolojinin bulunması konusunda sıkıntılar yaşanırken, şirket girişimciliğinde sermaye, teknoloji ve hatta iş tecrübesi şirket içinde bulunduğu kaynaklara ulaşım daha kolaydır. Şirket girişimciliğini iç girişimcilikten ayıran fark ise, iç girişimcilikte şirketin kendi süreçleri üzerinden iyileştirmeler yapılarak karı artırılmaya çalışılırken, şirket girişimciliğinde ana amaç şirket dışından yeni pazarlar, kar kaynakları aramaktır.

Akçay vd., girişimci işletmelerin başarılı olabilmeleri için girişimci yönetime sahip olmaları gerektiğini savunmaktadırlar. Eski bir işletmede girişimciliğin engeli yönetim sistemi olabilirken, yeni kurulan bir işletmede de yönetimin yokluğu olabilir. Var olan bir şirketin girişimcilik faaliyetlerini sürdürebilmesi için, sıradan bir yönetim kadrosuna değil, girişimciliği içselleştirmiş bir yönetim kadrosuna ihtiyacı olduğunu söylerler. Bu içselleştirilmiş girişimcilik ise, pazara odaklanma, finansal öngörü, üst yönetim ekibi oluşturmak ve girişimcinin rolünü belirlemek şeklinde açıklanabilmektedir (Akçay vd., 2015: 81).

2.1.4. Sosyal Girişimcilik

1980 yılında Bill Drayton isimli bir Amerikalı, yüzyıllardır toplumların alışlagelmiş davranışlarını değiştirerek dönüşümlere yol açan girişimcilik faaliyetlerini ‘sosyal girişimcilik’ olarak tanımlamış, Hindistan’da eğitim, sağlık, çevre, insan hakları, toplumsal kalkınma ve sivil inisiyatifin geliştirilmesi alanlarında çalışan sosyal girişimcileri destekleyen Ashoka Ağı’nı kurmuştur. Ashoka; günümüzde 60’den fazla ülkede sosyal girişimcileri maddi ve manevi olarak desteklemektedir (www.ashoka.org).

1980' li yıllarda girişimcilerin başarıları arttıkça sosyal girişimcilik hareketi dikkat çekmeye başladı. Yıllar geçtikçe tüm dünyada hem sosyal girişimciler hem de diğer STK'lar, yenilik odaklı ve yaratıcı fikirlerin ve girişimciliğin önemini fark ettiler.

Denizalp' e (2007) göre sosyal girişimcinin görevi, toplumdaki sorunların farkında olarak bunlara çözüm üretmektir. Sosyal girişimci toplumsal sorunlara odaklanır, toplumu yeni sıçramalar için yönlendirir ve sistemi değiştirerek sorunun ortadan kaldırmaya çalışır. Sosyal girişimciler sadece balık vermek ya da balık tutmayı öğretmekle kalmaz, balık endüstrisinde bir yenilik yaratmak için sürekli çalışırlar. Toplumdaki sosyal problemleri ortaya çıkarmak ve çözmek için sosyal girişimciye gereksinim duyulur, çünkü sosyal girişimciler, bütün sistem dönüşene kadar pes etmeden çalışmayı sürdürebilecek vizyon, istek ve kararlılığa sahiptir.

“Sosyal girişim” terimindeki girişimcilik anlayışı beraberinde, ticari girişimlerde olduğu gibi yeni fırsatları yakalama, belirsizlikten kaçınmama/risk alma ve sorunları yenilikçi ve farklı yollarla çözümleme olgularını getirmektedir. “Sosyallik” anlayışı ise girişimcilik sonucunda ortaya çıkan faydanın karlılık yerine toplumsal sorunlara uyarlanmasını kapsamaktadır. Bu bağlamda sosyal girişimler, toplumsal sorunların çözümünde girişimcilik tabanlı veya serbest piyasa bazlı yöntemleri benimseyen kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal girişimler sistematik değişimleri amaçlar. Sosyal girişimler ele aldıkları sorunların çözümlerini sistematik değişim yaratarak yaygınlaştırmayı ve uzun vadede toplumun desteğini alarak sorunun tamamen ortadan kaldırılmasını amaçlarlar (Sosyal Girişimler ve Türkiye, 2010).

Sosyal girişimcilik konusunda çalışan STK'ların sayısı her geçen yıl artış göstermekte, ulusal ve uluslararası sempozyumlar, çalıştaylar, kongreler, forumlar düzenlenmektedir. Sosyal girişimcilik alanında çalışan bazı STK'lar:

- Schwab Vakfı: www.schwabfound.org
- Institute for Social Entrepreneurs: www.socialent.org
- Skoll Vakfı: www.skollfoundation.org
- Acumen Vakfı: www.acumenfund.org
- İrlanda Vakfı: www.irlsfund.org

Dünyada sosyal girişimcilik konusunda ödül veren vakıf ve okulların sayısı da giderek artarken, sosyal girişimcilik eğitimini program ve müfredatlarına dâhil eden üniversiteler de artmaktadır. Bu üniversitelerden bazıları (Denizalp, 2007: 8):

Amerika Birleşik Devletleri

- Stanford Graduate School of Business
- Harvard Business School
- Fuqua School of Management, Duke University
- University of Chicago
- Amos Tuck School of Business, Dartmouth University
- University of California, Berkeley
- Wharton School of Business, University of Pennsylvania

Kanada

- Alberta School of Business, Canadian Centre For Social Entrepreneurship

İngiltere

- Oxford University
- London School of Economics

Polonya

- University of Warsaw / Polonya

Filipinler

- Asian Institute of Management

2.1.5. İnternet Girişimciliği

Teknolojinin gelişmesi, iş ve insan yaşamındaki her şeyin dijital dünyaya taşınmaya başlaması ve bunların küresel olarak ekonomiye yansımaları büyük değişimlere yol açmıştır. Tüketicilere yeni hizmetler ve ürünlerin hızlıca ulaştırılması, onlar henüz talep etmeden istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak ya da yaşamlarını kolaylaştıracak yenilikçi ürün ve hizmetler sunulması tüm sektörleri etkilemiştir. İşletme ve girişimcilik faaliyetleri de bu doğrultuda yeniden şekillenmiştir. Bu hızlı

gelişim ve değişim, tüketicilerin ve dolayısıyla kuşakların davranışlarında, iş yapış şekilleri ve bakış açılarında ciddi bir dönüşümlere sebep olmuştur.

Teknolojik gelişmeler, dijitalizasyon ve internet tabanlı yeni ekonomi ile karlılığı, istihdam hacmi ve üretim kapasitesi azalan sektörler de faaliyetlerini bilginin kolay edinilebildiği, yaratıcılığın sınırsızca ve yeniliklerin kolayca uygulanabildiği, zaman, ulaşım ve mekân sorununun olmadığı ve iletişimin kolay sağlanabildiği internet ortamına taşınmaları zorunlu hale gelmiştir.

Yelkikalan vd.' ne (2010) göre internet girişimciliği, yeni yüzyıl girişimciliği olup “sanal ortamda maddi bir beklenti hedefleyerek, proje oluşturmak ve oluşturulan projeyi müşterilere internet aracılığıyla sunmaktır”. İnternet girişimcisi ise “kendi fırsatlarını yaratan, takım oluşturabilen, lider karakterli, yazılımdan iyi anlayan, elektronik aletleri iyi kullanabilen, kendi işine sahip olmak isteyen, yaratıcı fikirlere sahip, sunacağı ürün ve hizmeti internet ortamında satmak isteyen kişidir”.

İnternetin doğuşuna öncülük eden Bill Gates, Larry Ellison, Tom Chambers gibi birinci kuşak internet girişimcileri 1980’lerden bu yana geliştirdikleri yeni ürün ve hizmetlerle insanlığı bilgi ve teknoloji çağına taşımış ve sanal ağın kurulmasında öncü olmuşlardır. Kurdukları Microsoft, Oracle, Cisco, Yahoo! ve Amazon şirketleri ile hem dünya ekonomisinin önemli birer parçası haline gelmiş hem de internet üzerinde de hakimiyet kurmuşlardır. Facebook, Twitter, Zynga gibi ikinci kuşak internet girişimcilikleri ise, interneti kullanarak başarıya ulaşan girişimlerdir (Polat, 2010: 69).

Kuşkusuz girişimciliğin bu yönde gelişimi ve değişimi, kuşakların evrimiyle de ilgilidir. Yakın zamana kadar 1970’lerde doğmuş X kuşağı işletme yöneticileri ve girişimcilerinden bahsedilirken; günümüzde lise öğrencilerinin başarılı girişim örneklerini görülmektedir. Teknoloji ve dijital dünya bu hızla gelişmeye devam ederken; 1980’li ve 1990’lı yıllarda doğan Y ve M kuşağı olarak adlandırılan nesil ile 2000’li yıllarda doğan Z kuşağı bireylerin girişimcilik konusunda yaratacağı yeniliklere tanık olmaya devam edilecektir.

2.2. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖLÇÜLMESİ

Girişimciliğin ölçülmesi, farklı faktörlere dayanarak yapılabilir. Girişimciliğin çok farklı yönleri olduğundan dolayı ölçümlemek zor olmakla birlikte, kavramsal ya da metodolojik olarak ikiye ayrılacak şekilde ölçümler yapılabilir. 1990'lara kadar ölçülmek için girişimciliği ölçmek için fazla çaba harcanmamış dolayısıyla da, ölçüm için kullanılacak göstergeler belirlenmemiştir. Girişim yaratma, iş sahibi olma ve işin büyümesi gibi faktörler başta olarak incelenmek üzere farklı anketlerle girişimcilik ölçülmeye çalışılmıştır (Marcotte, 2013: 175-176).

Girişimciliğin ölçülmesi ile ilgili yapılan çalışmalarla ilgili literatür, kullanılan boyutlara göre taranmış ve de bireysel girişimcilik ölçümlenmesi yapılan çalışmalar Tablo 5'deki gibi özetlenmiştir.

Tablo 5: Girişimciliğin Ölçülmesine Yönelik Literatür

Araştırmacı	Yaklaşım	Örneklem	Kavram	Boyutları
Çatır vd. (2015)	Nicel	Uşak Üniversitesi Önlisans Öğrencileri, 271 Kişi	Girişimcilik Yönelimi	Tanımlanmamıştır
Bozkurt ve Erdurur (2013)	Nicel	Düzce Üniversitesi Lisans Eğitimi Almakta Olan 419 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Başarma İhtiyacı Duyma, Kendine Güven, Yenilikçi Olma, Kontrol Odağı, Risk Alma, Belirsizlik Tolerans
Korkmaz (2012)	Nicel	297 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Alma, Belirsizliğe Karşı Tolerans
Koh (1996)	Nicel	100 Lisans üstü Öğrencisi	Bireysel Girişimcilik	Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Alma Eğilimi, Belirsizliğe Tolerans, Kendine Güven Ve Yenilikçilik
Girginer ve Uçkun (2012)	Nicel	Eskişehir OSB Metal Sanayi'deki 63 Girişimci	Bireysel Girişimcilik	Demografik Özellikler, Maddi Destek Unsurları, İş Hayatı Deneyimi,
Arslan (2015)	Nicel	87 Emlakçı	Bireysel Girişimcilik	Atılgan, Risk, Yenilik, Yönelimci, Kaçınmacı, Pazar, Müşteri, Ekonomi, Rekabet
İrmiş ve Özdemir (2011)	Nicel	400 Girişim	Bireysel Girişimcilik ve Düzenleyici Odaklar Kuramı İlişkisi	Demografik Özellikler, Arge, Yenilik

Tablo 5: Girişimciliğin Ölçülmesine Yönelik Literatür (Devamı)

Wang ve Wong (2004)	Nicel	5326 Öğrenci	Bireysel Girişimciliği Etkileyen Faktörler	Cinsiyet, Ailedeki Girişimcilik Özellikleri, Etnik, Ulus, Riske Karşı Tutum, Sermayenin Fırsat Maliyeti
Cansız (2007)	Nicel	400 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Belirtilmemiştir
Franco vd. (2010)	Nicel	-	Bireysel Girişimcilik	Başarma Arzusu, Kararlılık, Yaratıcılık, Yenilikçilik, Bağımsızlık, Kendine Güven
Akman ve Bektaş (2015)	Nicel	883 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Risk Alma Eğilimi, Yeniliklere Açık Olma, Algılanan Eğitim Desteği
Thandi ve Sharma (2004)	Nicel	Mba Öğrencileri	Bireysel Girişimcilik	Bilgi, Tutum, Beceri, Deneyim, Olanak, Ağlar
Patır ve Karahan (2010)	Nicel	İnönü Üniversitesi 235 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Ebeveynlerin Yaptığı İş, Ailelerin Sahip Olduğu İşyeri Türü, Önceki İş, Rekabet Önceliği, Kredi Bilgisi, Sermaye Bulma
İşcan ve Kaygın (2011)	Nicel	Kafkas Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi İİBF Öğrencileri, 366 Kişi	Bireysel Girişimcilik	Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Alma, Belirsizliğe Karşı Tolerans
Yıldız ve Kapu (2012)	Nicel	620 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik ve Karakter Özellikleri	Yardımseverlik, Güç Ve Başarı, Güvenlik, Evrensellik, Geleneksellik, Hazcılık
Keat vd. (2011)	Nicel	417 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Girişimciliğe Olan Yatkınlık, Girişimciliğe Bakış Açısı, Rol Modelleri, Üniversitenin Rolü, Girişimcilik Ders Programı Ve İçerik, Bireysel Öğrenmeye Bakış Açısı, Girişimcilik Stajları,
Balaban ve Özdemir (2008)	Nicel ve Nitel	Saü İibf İşletme Bölümünün 2005-2006 Öğretim Yılı 3. Ve 4. Sınıf Öğrencileri, 70 Nicel 15 Nitel	Bireysel Girişimcilik	Vizyon, Para, Arkadaşlar, Eğitim, Deneyim, Motivasyon, Aile Şirketi, Diğer

Tablo 5: Girişimciliğin Ölçülmesine Yönelik Literatür (Devamı)

Çarıkçı ve Koyuncu (2010)	Nicel	307 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Bireycilik, Toplumculuk, Kontrol Odağı, Yeni Fikirlerle Açıklık, Yaratıcılık
Avşar (2007)	Nicel	265 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Tüm Girişimcilik Özellikleri, Belirsizliğe Tolerans, Bağımsızlık İhtiyacı, Risk Alma, Yenilikçilik, Başarma İhtiyacı, İnsanlar İle İlişki, İçsel Kontrol, Yaratıcılık
Shariff ve Saud (2009)	Nicel	123 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Başarı, Yenilikçilik, Kontrol, Kendine Güven
Mutlu (2014)	Nicel	117 Kişi	Bireysel Girişimcilik	Tanımlanmamıştır
Güreşçi (2014)	Nicel	41 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Tanımlanmamıştır
Pena.(2002)	Nicel	Şirket	Kurumsal Girişimcilik	İnsan Sermayesi Önemi, İnsan Sermayesi Değerlendirilmesi, İnsan Sermayesi Yatırımı, İnsan Sermayesi Kontrolü
Cin ve Günay (2013)	Nicel	340 Kişi	Bireysel Girişimcilik Ve Duygusal Zeka	Farkındalık, İlişkiler, Çevreye Uyum, Stres, Ruh Hali
Mamun vd. (2016)	Nicel	330 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik ve Duygusal Zeka	Fırsatları Sezebilme, Eğitim Ve Vastı, Risk Alabilme, Yenilikçilik, Bilgi Arama Özellikleri
Fregetto (2005)	Nicel	201 Öğrenci	Bireysel Girişimcilik	Yenilikçilik, Bireysel Kontrol, Özbenlik, Bilişsellik
Yetim (2002)	Nicel ve Nitel	224 Kadın Girişimci	Girişimcilik ve Sosyal Sermaye	Girişimsel Kültürü Paylaşmaktan Kaynaklanan Ve Cinsiyetten Bağımsız Olarak Girişimcilikle Bağlantılı Girişimsel Kişilik Özellikleri

2.3. GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ VE UNSURLARI

Girişimcilik ekosisteminin kalitesinin ve girişimcilik performansının ölçümü, girişimciliğin son derece geniş bir politika alanı bulunmasından dolayı oldukça zordur. Dolayısıyla girişimcilik ile ilgili çalışmalar yakın zamana kadar, dünya çapında kabul görmekten yoksun olup, çalışmayı yapan kişi ya da kurumun özellikleri ve

kısıtlamaları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. 2000’li yıllardan itibaren OECD/EUROSTAT Girişimcilik Göstergeleri Programı (GGP), Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) Projesi ve Küresel Girişimciliği Geliştirme Endeksi (GEDI) gibi, uluslararası çalışmalar, girişimcilik performansını ve girişimcilik ekosisteminin kalitesini karşılaştırılabilir bir şekilde ölçmeye başlamıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 7).

OECD ve EUROSTAT tarafından 2006 yılında başlatılan GGP, girişimcilik performansı konusunda uluslararası kabul görmüş göstergeler seti oluşturmayı amaçlamaktadır (OECD, 2012). Girişimcilik Göstergeleri Programı çerçevesinde girişimcilik performansı belirleyici unsurlar aşağıda gösterildiği gibi ele alınmaktadır:

- 1) Düzenleyici ve yasal çerçeve,
- 2) Pazar ve rekabet koşulları,
- 3) Finansal olanaklar,
- 4) Bilgi havuzunun oluşumu ve yayılımı,
- 5) Girişimcilik yetenekleri ve eğilimi
- 6) Girişimcilik kültürü

Tablo 6: Girişimcilik Ekosistemi’nin Unsurları

Düzenleyici Çevre	Pazar Koşulları	Finansal Erişim
• İdari yük (iş kurma/büyütme) • İcra ve iflas mevzuatı • Sağlık ve çevre mevzuatı • Ürün ve iş piyasaları mevzuatı • Adalet sistemi • Vergi sistemi • Sosyal güvenlik mevzuatı	• Rekabet mevzuatı • Dış pazarlara erişim • İç pazara erişim • Kamu ihaleleri • Kamunun rolü • Pazarın kalitesi	• Kredi piyasaları • Özel sermaye • Girişim sermayesi • Yatırım melekleri • Sermaye piyasaları
Bilginin Oluşumu ve Yayılımı	Girişimcilik Yetenekleri	Kültür
• Ar-Ge yatırımları • Üniversite-sanayi iş birliği • Firmalar arası iş birlikleri • Teknoloji, internet	• Eğitim ve deneyim, öğrenim • Girişimcilik altyapısı • Danışmanlık/egitim hizmetleri • İşgücü hareketliliği	• Risk algısı • Girişimci algısı • İş sahibi olma istekliliği • Sosyal sermaye ve güven ilişkileri

Kaynak: OECD, 2012.

Girişimcilik performansını belirleyen unsurların her biri arasında bir etkileşim vardır. Düzenleyici ve yasal  er eve girişimcilik performansını iş kurma ve yürütmeyle ilgili mevzuatla doğrudan, pazar ve rekabet koşullarına yaptığı etkiyle de dolaylı bir şekilde güçlendirebilir veya zayıflatabilir. Benzer bir şekilde girişimcilik kültürü de girişimcilik performansı üzerinde hem doğrudan hem de bilgi birikiminin oluşumu ve yayılması sırasında yapılacak iş birliklerinin sayısını ve kalitesini etkilemek suretiyle dolaylı etki sahibi olabilir. Dolayısıyla, her bir unsur hem kendi başına hem de diğer unsurlar üzerinden çarpan etkileriyle girişimcilik performansını belirlemektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 7).

Düzenleyici  er eve: Girişimler devlet tarafından düzenlenen ve idare edilen bir sistem içerisinde var olur ve faaliyet gösterir. Bu sistem, diğer bir deyişle, “Düzenleyici  er eve”, girişimciyi doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen tüm yasal ve idari düzenlemeleri kapsamaktadır. Düzenleyici  er eve ne kadar etkin, şeffaf, hızlı ve liberal ise, girişimcilik performansı da o kadar yüksek olacaktır. Ancak, kamu düzenleyici rolünü oynarken sadece girişimcinin çıkar, ihtiyaç ve isteklerini göz önüne alamaz. Kamu hem girişimci ile kamu yararı arasında hem de girişimciler arasında dengeli bir ilişki kurmakla yükümlüdür. Dolayısıyla, girişimciliği kalkınmaya katkı veren bir unsur olarak düşünmek, düzenleyici çerçeveyi de kalkınmanın çok boyutlu yapısı içinde ele almayı gerektirir.

Pazar Koşulları: Girişimci tanımlanırken en çok üzerinde durulan kavram pazardır. Girişimciyi motive eden temel unsur ise pazardaki fırsatlardır. Girişimcilik performansını etkileyen ana eksenler altındaki tüm unsurlar aslında pazardaki fırsatların ortaya çıkarılabilmesi ve etkin bir şekilde kullanılmasıyla ilgilidir. Dolayısıyla pazar koşullarının girişimcilik performansına etkisi sadece pazarın büyüklüğüyle değil, pazara giriş koşulları, pazardaki rekabetin yapısı, kamunun rolü gibi birçok unsur tarafından şekillendirilmektedir. Pazar girişimci için “yeni fırsatlar” elde etmek yoluyla girişimcilik performansını etkilemektedir.

Finansal (Mali) Kaynaklara Erişim: Girişimcinin finansman sermayesi, aile ve yakın çevreden elde edilen mali destekle başlayıp teşvikler, hibeler, tohum sermayesi, iş melekleri, girişim sermayesi, KOB  kredileri, halka arz ile devam eden geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Konuya girişimcilik ekosistemi mer eğinden

bakıldığında, tüm bu finansal araçların etkin şekilde kullanılabilmesi için, bütüncül ve birbirini destekleyen bir mekanizmanın tasarlanması ihtiyacı doğmaktadır.

Bilgi Birikiminin Oluşumu ve Yayılımı: Bilgi birikimi, diğer bir ifadeyle verinin işlenerek bilgiye dönüştürülmesi ardından da yorumlanarak kullanılabilir duruma gelmiş hali, girişimcilik performansı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bilgi birikimi, hem üretim süreçlerine katkı veren bir girdi iken aynı zamanda bu süreçlerin bir çıktısıdır. Bu sebeple, bir ekonomik sistemde bilgi birikiminin oluşması ve yayılımı ile ilgili unsurların varlığı, etkinliği ve verimliliği girişimcinin performansını doğrudan etkilemektedir.

Girişimcilik Yetenekleri: Girişimcilik yetenek ve kabiliyetleri örgün eğitim çerçevesinde olduğu gibi, örgün eğitim sonrasında eğitim ve iş geliştirme hizmetleri (danışmanlık, tavsiye, yönderlik, kuluçka vb.) alınmak suretiyle de geliştirilebilmektedir. Girişimcilik eğitimi uzun bir süre sadece “öğrencileri iş hayatına hazırlamak” temel güdüsü ile ele alınmış olmakla beraber; son zamanlarda girişimcilik eğitimi, öğrenenlerin yaratıcılık, yenilikçilik, kendine güven, risk alma, plan yapabilme, proje yönetebilme gibi hayatın birçok veçhesinde kullanabilecekleri yeteneklerin kazandırıldığı bir süreç olarak yorumlanmaya başlamıştır (European Commission, 2011).

Kültür: Girişimcilik ile kültür arasındaki ilişki, girişimcilik literatüründe giderek artan şekilde yer almaya başlamıştır. Kültürün girişimcilik performansını etkilediği genel kabul görmüş bir kanı olmakla beraber, bu etkinin şiddeti ve şekli, uzun tartışmalara ve araştırmalara konu olmuştur. Girişimcilikle kültür arasında yakın bir ilişki olduğunu ileri süren Morrison’a (2000) göre, kültür, girişimciliği başlatan, harekete geçiren güdülere bünyesinde yer vermektedir. Morrison (2000) ayrıca kültürün girişimciliğe dönük tutumları önemli ölçüde belirlediğini ifade etmektedir.

2.4. GİRİŞİMCİLİK POLİTİKA ALANI

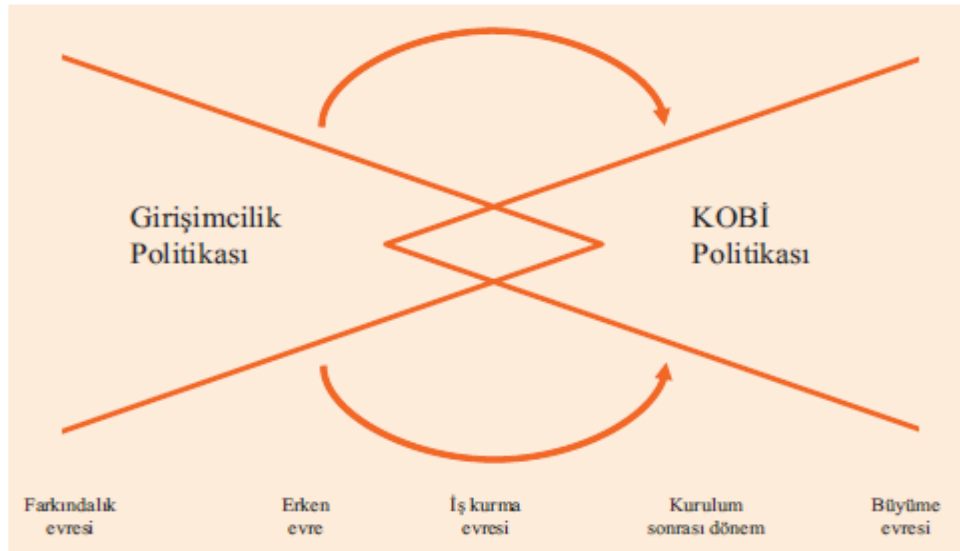
Lundström ve Stevenson’ a (2002) göre girişimcilik diğer birçok politika alanıyla doğrudan veya dolaylı etkileşim içinde olan oldukça geniş bir alandır. Girişimcilik konusuna diğer ülkelerin politika seviyesindeki bakış açıları incelendiğinde, birçok ülkenin girişimcilik politikasını, KOBİ politikasının bir parçası

olarak değerlendirdiği g r lmektedir (Akt. Kalkınma Bakanlığı, 2014). Ancak son dönemde girişimciliğin ayrı bir politika alanı olarak ele alındığı ülke örneklerinin sayısı da artmıştır. Avrupa'daki bazı ülkelerin uzun vadeli girişimcilik stratejileri ve politikaları bulunmaktadır.

Lundström ve Stevenson (2002) tarafından geliştirilmiş olan girişimcilik politikası tipolojileri aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

- **KOB  Politikası Eklentisi:** Bu tipoloji kapsamında girişimciliğin geliştirilmesine yönelik önlemler genellikle KOB  geliştirme program ve hizmetlerinin bir eklentisi olarak uygulanmaktadır. Girişimcilik politikasını KOB  politikasının bir eklentisi olarak uygulamanın temel faydası girişimciler için de KOB 'ler için olduğu gibi "adil oyun alanı" oluşturabilmektir. Ancak, KOB 'leri ve girişimcileri aynı sepete koymanın bazı sakıncaları olduğu da açıktır. Zira KOB 'lere yönelik olarak tasarlanmış bir politika ister istemez "kuruluş sonrası dönem" ile "işe devam ve büyüme evresi" odaklı olacaktır. Dolayısıyla bu tipolojinin en temel dezavantajının, girişimciliği KOB  gibi oldukça geniş bir politikanın parçası yaparak, girişimciliğin ve girişimciliğe ayrılan kaynakların marjinalleşmesine neden olması şeklinde ifade edilmektedir. Girişimcilik ve KOB  politikası şekil 6'da gösterilmektedir.

şekil 6: Girişimcilik ve KOB  Politikası

Kaynak: (Lundström ve Stevenson, 2002; Aktaran: Kalkınma Bakanlığı, 2014)

Girişimcilere ayrı ve daha geniş bir faaliyet alanı yaratmak için girişimcilik politikalarının KOBİ politikalarının bir eklentisi olarak değil ayrı bir politika alanı içinde oluşturulması gerekmektedir.

- **Odaklı:** Odaklı girişim politikası olarak tanımlanabilecek politikalar kadınlar, gençler, öğrenciler gibi belirli bir gruba veya teknoloji, havacılık, imalat gibi belirli bir alana yönelik odaklı müdahaleleri içerir.

- **Kapsamlı:** Kapsamlı girişimcilik politikaları, girişimcilik politikaları hedeflerinin tamamını kapsamaktadır. Bu tür politikalar, girişimciliğin teşvik edilmesi, girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, girişimcilik eğitiminin güçlendirilmesi, idari düzenlemelerin girişimcinin lehine olması, girişimcilerin finansal kaynaklara erişiminin kolaylaştırılması gibi önlemleri eş zamanlı bir şekilde uygulanmasıyla oluşmaktadır. Bu tür bir yaklaşımın “bütünsel” yapısı çok büyük bir üstünlük olmakla beraber, bu türdeki bir girişimcilik politikasının çok güçlü bir yönetim mekanizması olmadan idare edilmesi ve uygulanması oldukça zordur. Sorumluluğun ve “hesap verme” yükümlülüğünün farklı politika aktörleri arasında dağıtılması, ilgili politika aktörlerinin önceliği girişimcilik olmadığı sürece girişimcilik politikasının sürdürülebilirliğini riske sokacaktır.

Lundström ve Stevenson’un (2002) tipoloji tanımları, girişimcinin ne zaman girişimcilik politika alanının radarına girdiği sorusunu da yanıtlamaktadır. Aşağıdaki tablo ise girişimcilik performansını etkileyen diğer unsurları da göz önünde tutarak girişimcilik politikasını ileri ve geri bağlantılarıyla ele almaktadır (Akt. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 6). Bu bağlantılar Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7: Girişimcilik Politikası, İleri ve Geri Bağlantılar

Soru	Potansiyel Girişimcilik Evresi	Girişimci Aday Adaylığı Evresi	Girişimci Adayı Evresi	Girişimcilik Evresi
Kim?	Herkes	Yaşam planlarında girişimciliği bir seçenek olarak tutanlar	İş fırsatını belirlemiş ve bu iş fırsatını gerçekleştirme iradesine sahip olanlar	İşini kurmuş ve 5 yıldan az bir süredir işini yürüten ve/veya henüz pozitif nakit akışına sahip olmayanlar
İhtiyaçları?	Girişimciyi ve girişimciliği tanımak, saygı duymayı öğrenme	Yüreklendirme, pazarlardaki fırsatları tespi edebilme ve tanımlama kabiliyetleri	Rehberlik, iş ağları, finansman, danışmanlık, yönderlik	Rehberlik, iş ağları, finansman, insan kaynakları, danışmanlık, yönderlik, fiziki altyapı ve donanım vb.
Ne Zaman?	Resmi eğitim sonuna kadarki dönem	Hayatın herhangi bir evresi ancak sıklıkla resmi öğrenim hayatının son yılları veya hemen sonrası	Hayatın herhangi bir evresi ancak sıklıkla resmi öğrenim hayatının hemen sonrasındaki birkaç yıl	İş kurulmasından itibaren 5 yıl veya girişimin pozitif nakit akışına geçtiği yıl
İlgili Politika Alanları	Eğitim, kültür, yenilik, gençlik, aile, çocuk	Eğitim, kültür, yenilik, gençlik	Girişimcilik, teknoloji ve yenilik, vergi, devlet yardımı	Girişimcilik, teknoloji ve yenilik, vergi, devlet yardımı

2.5. GİRİşİMCİLİK POLİTİKASI

Carree ve Thurik (2003) girişimcilik politikasının son dönemlerde giderek popüler bir trend haline gelmesini, girişimciliğin düşük istihdamın bir çözümü olarak görölmesi ve girişimciliğin ekonomik büyümenin itici kuvveti olması gibi

ekonomilerde olumlu gelişmelere yol açması olarak yorumlamıştır. Uygulanan politikalar, girişimcilerin yeni bir işe başlama veya bir işi kurma kararlarını direkt olarak etkilemektedir.

GEM raporu (1999), girişimcilik politikalarına odaklanmanın önemini vurgulamaktadır ve yeni firmalar ile ekonomik değerler arasında pozitif yönlü çok güçlü bir ilişkinin varlığını göstermektedir.

Lundstrom ve Stevenson' a (2005) göre girişimciliği arttırmak için nasıl bir politikanın oluşturulacağı son derece önemlidir. Girişimcilik politikası, bilginin elde edilmesi ve ticarileşmesine imkân sağlamaya çalışmaktadır ve oldukça geniş bir alana odaklanmaktadır. Girişimcilik politikası, bir ülkedeki veya bölgedeki girişimcilik faaliyetlerini etkilemeyi amaçlayan önlemleri ve toplumdaki faaliyetlerin sonuçlarını kapsamaktadır.

Hükümetler, beş farklı çeşitteki girişimcilik belirleyicileriyle girişimciliği etkileyebilmektedir. Bunlar ((Verheul vd., 2001: 25);

1) Girişimciliğin talep yanını etkileyen hükümet politikası; girişimsel yeni fırsatların sayısını ve çeşidini etkileyerek;

2) Girişimciliğin arz yanını etkileyen hükümet politikaları, potansiyel girişimcilerin sayısını ve çeşidini etkileyerek;

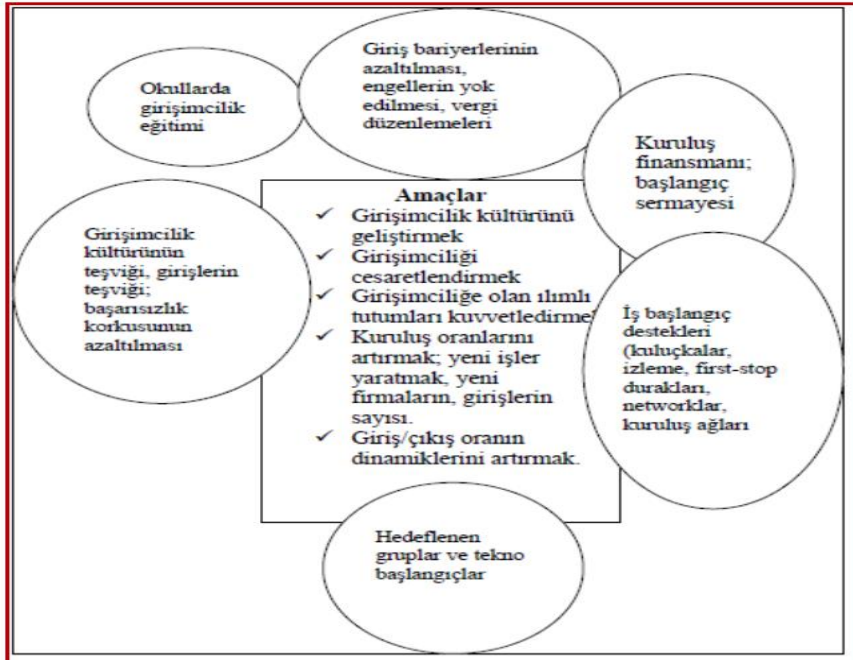
3) Girişimciliğin girdi faktörleri; kaynaklara, yeteneklere ve bireylerin bilgisine ulaşımı etkileyen hükümet politikaları.

4) Tercihlerin, örneğin değerlerin ve bireylerin davranışlarını etkilemeyi amaçlayan hükümet politikaları;

5) Bireylerin karar alma sürecinde amaçlanan politikaları oluşturmaktadır

Girişimcilik politikası alanındaki çalışmalarıyla literatüre önemli katkı sağlayan Lundström ve Stevenson'ın (2005), girişimcilik faaliyetleri düzeyini etkilediğini belirledikleri 41 tane değişken aşağıdaki şekilde gösterilmiştir. Sosyo-kültürel faktörler, davranışsal faktörler (girişimciliğe olumlu eğilimi veya başarısızlık korkusu, risk alma gibi), vergi koşulları ve piyasaya giriş-çıkış kısıtları, nüfus, göç, ekonomik büyüme, nüfustaki küçük işletme yoğunluğu ve girişimciliğin toplumdaki yeri ve rolü bu faktörlerden birkaçıdır. Girişimcilik politikası Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7: Girişimcilik Politika Yapısı

Kaynak: Lundström ve Stevenson, 2005: 6.

Bu konudaki çalışmalar incelendiğinde, girişimcilik politikalarının temel olarak şu alanlarda oluşturulduğu ve uygulamaların gerçekleştirildiği söylenebilir: İş kurma, pazara giriş ve çıkışları kolaylaştırma, girişimciliği teşvik etme, iflas düzenlemeleri, vergi konularında kolaylık sağlama, finansmana ulaşmayı sağlama, fikri mülkiyet haklarının korunmasını sağlama, girişimcilik destekleri.

Storey (2003), Avrupa ve Amerika’da uygulanmakta olan farklı girişimcilik politika örneklerini tanımlamıştır. Bu politikalara ilişkin örnekler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Girişimciliği Arttırmak ve KOBİ'lere Yardım İçin Yapılan Kamu Programlarına İlişkin Örnekler

Problem	Program	Tanım	Ülke	Başarı
Borç Finansmanına Erişim	Borcu Garanti Altına Alan Plan	Kobi'nin garantör olarak davranan devlet tarafından banka kredilerine erişiminin sağlanması	Amerika İngiltere Kanada Fransa Hollanda	Genel olarak yardımsever, fakat çoğu ülkede KOBİ'nin finansmanı üzerinde küçük ölçekli bir etkiye sahip
Özsermayeye Erişim	Girişim Yatırım Planı	Varlıklı bireylerin melek yatırımcı olabilmeleri için vergi muafiyeti	İngiltere	Bilinmiyor
Piyasalara Erişim	Az gelişmiş bölgelerin gelişmesini destekleme programı	Kobiler arasında sınır ötesi ticareti destekleyen Ticari Fuar Organizasyonu	Avrupa	Katılımcı firmalar arasında genel tatmin
İdari Yük	Daha küçük firmalarda idari yükü minimize etmeye çalışan birimler	Sunsetting Kanunu düzenleme birimleri	Hollanda Portekiz İngiltere	Küçük firmaların kendi görüşü bürokratik yüklerin son yıllarda önemli derecede arttığı şeklindedir.
Bilim Parkları	Üniversitelerle ilgili gelişmelere dayalı özellikler	Firmalara dayalı yeni teknoloji kümelerini teşvik etmek	İngiltere Fransa İtalya İsviçre	SP'lerin firmaların performansı üzerindeki etkisi ile ilgili çelişen bulgular
Yönetilen İş Alanı	Yeni ve çok küçük firmalara yardım edebilme şartı	Genellikle ticari kuluçka merkezi olarak adlandırılmaktadır, bunlar küçük ve yeni firmalar için malzeme ve mülk sağlamaktadırlar.	Dünya çapında	Genel algı girişimlerin değerli olduğudur

Tablo 8: Girişimciliği Arttırmak ve KOBİ'lere Yardım İçin Yapılan Kamu Programlarına İlişkin rnekler (Devamı)

Problem	Program	Tanım	lke	Başarı
Küçük Firmalarda İnovasyonu ve AR&GE'yi desteklemek	Küçük ticari inavasyon araştırma programı	AR&GE faaliyetlerini destekleyen küçük firmalar arasındaki rekabet aracılığıyla yılda bir milyar dolar toplanmaktadır	Amerika	Lerner, SBIR'nin küçük firmaların performansını arttırdığını ifade etmiştir.
Küçük firmalarda eğitimi desteklemek	Küçük Japon firmaları (JSBC)	JSBC ve yerel hükümet küçük firmaların yöneticileri ve sahipleri için eğitim sağlamaktadır. Eğitim programı 1963'de başlamıştır.	Japonya	Bilinmiyor
Girişimci Yetenekleri	Küçük iş geliştirme şirketleri	SBDC danışmanları tarafından küçük işletme müşterilerine rehberlik sağlanmaktadır.	Amerika	SBDC müşterileri bekleneneden daha yüksek büyüme ve hayatta kalma oranlarına sahiptir.
Girişimci Farkındalığı	Girişimcilik eğitimi	Toplumda girişim veya girişimcilik ruhunun farkındalığını arttırmak	Avusturalya a Hollanda, Kanada	Geleneksel değerlendirmeler özellikle burada çok zordur.
Özel Gruplar	Kanun 44	Güney İtalya'da genç insanlara finansman sağlamak ve öğüt vermek	Güney İtalya	Bu pahalı bir programdır, fakat çoğu çalışma yardım alan firmaların hayatta kalma oranının kendiliğinden büyüyen firmalara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Kaynak: Storey (2003)

2.5.1. Dünyada Girişimcilik Politikaları

Girişimcilik, dünyada her yerde, hem direkt olarak hem de rekabeti artırması açısından ekonomiye büyük katkı sağlayan bir faktör olarak görülmektedir. Girişimciliğin ekonomiye olan katkısı hem bölgesel, hem endüstriyel hem de ülke bazında araştırılırken, artırılması için de çok sayıda çalışma yürütülmekte ve de politika önerileri ve de bunların nasıl uygulanacağını yorumları getirilmektedir. Bu politikalara devletin yerelden ulusal düzeye giden katkılarının olması beklenmektedir. Teknolojik ekonomik aktiviteler, yönetim kapasitesi, düzenleyici politikalar, ekonomik gelişim ortaklıkları, yoksulluğun azaltılması gibi konular bu politikaların alt başlıkları olarak gösterilmektedir (Hart, 2003: 3-4).

Girişimcilik yapan şirketlerin başarısızlıklarına sebep olarak pek çok şey gösterilmiştir. Bu sebeplerin araştırılması çok pahalı ve kesin sonuçlar vermeyen çalışmalara dayandırılmaktadır. Şirketlerin bilgi birikimlerinin bölgesel faktörlerden dolayı değişmesi, küçük bölgelerdeki çeşitli şirketlerin başarısız olmasına sebep olsa da, girişimcilik ruhunu bölgeye getirmesi açısından genel anlamda büyük başarıları getiriyor olabilir. Dolayısıyla girişimci bir şirketin başarısının değerlendirilmesi zordur. Ancak, bir şirketin başarısızlığının sonucu olarak bireysel girişimciler, bu şirketlerin değerlerini aşağıda biçebilirken ve de başarılarını sadece ekonomik olarak ölçebilirken, politika belirleyiciler, şirketlerin bulundukları bölgeye katkılarını da göz önünde bulundururlar. Dolayısıyla, girişimcilik politikalarının girişimciliğe katkısı büyüktür. Devlet, girişimcilik politikaları sayesinde şirketleri teftiş eden kurumdan, destek veren ve gelişmeye katkı sağlayan kurum haline gelmiştir (Audretsch vd., 2003: 317-318).

Girişimcilik politikaları, hem halihazırda bulunan ekonomik aktörlerin (işletmeler, girişimler vs.) performanslarının geliştirilmesini, hem de ekonomik aktörlerin sayılarının artırılmasını amaçlar. Bu iki hedefin yerine getirilmesi için hem kültürel ve davranışsal sonuçlarını değiştirecek, girişimciliği iş olarak benimsetmeyi amaçlayan politikalar da, ekonomik politikalar gibi var olantur. Bu programlar, eğitim politikaları içinde yer almakta olup, en az ekonomik politikalar kadar değerli görülmektedirler. Bu politikalar, genç yaştan itibaren insanlara girişimciliğin önemini

ve de bir kariyer olarak seçilebileceğini öğretip, bu algıyı bütün topluma yaymak açısından önemli görev üstlenirler (Rigby ve Ramlogan, 2013: 5).

Dünyadaki girişimcilik örneklerine bakıldığında, ABD'nin bu konuda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Amerika'da ilk olarak Harvard Business School kapsamında 1947 yılında girişimcilik eğitimleri verilmeye başlanmıştır. 1960'lı yıllardan itibaren ise girişimcilik akademik programlarda yer almaya başlamış ve de yaygınlaşmıştır. 2003 yılı itibari ile 1500'den fazla üniversitede girişimcilik eğitimi verilirken, çok sayıda da girişimcilik eğitimi veren ne de finansman sağlayan yapılar kurulmuştur. Başlarda girişimcilik program ya da yan dal olarak üniversitelerde yer alırken, şu an ana dal olarak yer almaktadır (Katz, 2008: 551).

Amerika'da ilk girişimcilik politikası oluşturma çabası 1890 yılında Sherman Yasası ile olmuştur. 1990'lardan itibaren ise Amerika'da girişimcilik politikaları üzerine yapılan çalışmalar hızlanmıştır. Özellikle eyalet ve lokal düzeyde politikalar üzerinde çalışılmış ve de bu konuda deneyim kazanılmıştır. Baştaki politika çalışmaları anlık ihtiyaçlara ve de baskılara cevap verecek şekilde pragmatik olarak yapılırsa da, teorik şekilde düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. 1970'lerden sonra da, telif hakları üzerindeki çalışmalar güçlenmiş ve de bu konunun araştırılması için çok sayıda ekonomik katkı da sağlanmıştır. Ayrıca, Amerika'da girişimcileri desteklemek adına çok sayıda ekonomik politika düzenlemeleri yapılmıştır. Federal projelere ayrılan bütçeden büyük bir kısım kadınlar, azınlıklar ve dışlanmış grupların girişimciliği için harcanmış, çok sayıda federal kredi garantisi verilmiştir. Vergi yasasında yapılan değişimler de girişimcilerin desteklenmesi için kullanılmıştır. Kara yapılan işlemlerdeki dalgalanmaların değiştirilmesi, özellikle finansal risk yönetimi açısından son derece verimli olmuştur (Hart, 2003: 11).

Sherman Yasası'ndaki değişikliklerle girişimciler federal bazda desteklenirken, devletin diğer bölümlerinde de çok sayıda düzenlemeler yapılmıştır ve de bu düzenlemelerin federal düzeyde yapılan düzenlemelere göre çok daha etkili olduğu düşünülmektedir. Eyaletler, bölgeler ve yerel gruplar kendi politikalarını oluşturmaya başlayıp girişimciliğe destek vermişlerdir. Silikon Vadisi'nde olan üniversite çalışmaları, girişimci şirketler ve destek servisleri buna bir örnektir. Bunun yanında Kaliforniya eyaleti ileri teknoloji yapan girişimci şirketler için özel araştırma geliştirme bütçesi oluşturmuş, Georgia eyaleti rekabetçi bir üniversite sistemi

oluşturmuş ve de akademik bazdaki araştırmalara ekonomik olarak destek vermiştir. Ayrıca, ülke bazında çeşitli kuruluşlar oluşturulmuş ve de üretim sektörü için en iyi uygulamaların bütün eyaletlere yayılmasını sağlamaya çalışmıştır (Hart, 2003: 13-14).

Bölgesel olarak yapılan düzenlemelerde, çeşitli teknoloji parklarının oluşturulması büyük rol oynamıştır. Özellikle Kuzey Karolayna eyaletinde kurulan Research Triangle Park, eyaletteki tekstil, tütün ve mobilya gibi geleneksel endüstrilerin uluslararası düzeyde düşen başarısını yeniden yükseltmede büyük fayda sağlamıştır. Duke Üniversitesi, University of North Carolina Chapel Hill ve North Carolina State Üniversiteleri, eyaletteki başarıyı sağlamak isteyen iş sahipleri için araştırma çalışmaları sağlamış, bu durum da büyük düzeyde bir değişime yol açmıştır. Ulusal düzeyde de büyük fayda sağlayan bu merkez, çok sayıda insana iş olanakı yaratarak ayrıca kendi başına da bir girişim haline gelmiş ve de yapılan işlerin yüksek değerde olmasına katkı sağlamıştır (Audretsch vd., 2004: 319).

Amerika’da, lokal bazda oluşturulan girişimcilik politikaları da girişimciliğin gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Pek çok yüksek teknoloji şirketinin başarısının lokal bazdaki politikalarla girişim anaparasının tedarik edilmesi ve de araştırma desteği sağlanmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. New Jersey’deki Advanced Technology Centers, Case Western Reserve Üniversitesi’ndeki the Centers for Advanced Technology, Rutgers Üniversitesi ve the University of Rochester, yeni girişimcileri destekleyen araştırma çalışmalarında bulunmuş ve de destek sağlamışlardır. Bunların yanı sıra, 1980’lerin başlarında Microelectronics and Computer Technology Corporation, Teksas Üniversitesi’nin desteği ile ana merkezini Teksas, Austin’e taşımıştır. Bu durum, üniversite ve endüstri partnerliğinin temelini atmış ve de üniversitelerdeki çalışmaların girişimcilik için kullanılmasına öncü olmuştur. Böylelikle günümüzde Austin, ileri teknoloji kuruluşlarının toplandığı bir bölge haline gelmiştir (Audretsch vd., 2004: 319).

Avrupa’daki girişimcilik politikalarının güçlenmesi, Amerika’ya göre daha geç bir tarihte başlamıştır. Pek çok girişimcilik politikası çalışması, küçük grup akademisyenlerin girişimcilik eğitimleri vermesiyle başlamış, daha sonrasında Amerika’daki gibi büyük organizasyonlara sahip olmayan çeşitli kuruluşlarla gelişmiştir. Ancak, ekonomik seviyeye katkının bilinmesinden dolayı Avrupa Birliği, girişimciliğin geliştirilmesini ve buna yönelik politikaların artırılmasını, öncelikli

hedefler arasına koymuştur. Bu sayede yeni politikalar geliştirilmeye başlanmış ve de aday ülkelerin girişimcilik çalışmaları gözlemlenerek desteklenmeye başlanmıştır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2015: 6).

Avrupa Birliği, girişimciliğin desteklenmesi için çeşitli konularda çalışmalar yapmaktadır. Avrupa Birliği'nde olan ekonomik olarak farklılıklar içeren ülkeler için oluşturulan yapısal-politik programlar, AB içindeki ülkeler arasında iş ağı sağlamak amaçlı kurulan iş komüniteleri, özellikle araştırma geliştirme ve de ihracat fuarlarına katılımı uluslararası rekabet yeteneğini artırarak girişimcileri desteklemek için bireysel olarak kurulan programlar bunlara örnektir. Halihazırda bulunan bütün programlar, internet üzerinden "European Small Business Portal" aracılığı ile kolaylıkla ulaşılmaktadır (Over ve Henkel, 2013: 38).

Avrupa'daki girişimcilik konusunda yoğun olarak çalışan ülkelerden biri, Almanya'dır. Her ne kadar kültürden dolayı girişimcilik aktiviteleri düşük gözükse de, devletin desteği ve çabası kayda değerdir. Almanya Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı, 1990 yılında Almanya'daki işsizlik ve düşük büyüme hızını tamamen girişimcilik aktivitelerinin düşüklüğüne bağlamıştır. Buna bağlı olarak da, özellikle ileri teknoloji şirketlerinin kurulmasını destekleyecek şekilde politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. 5 adet EXIST bölgesinin kurulması, bu amaçla başlatılan politikalara önemli bir örnektir. Bu programla, üniversiteden çıkarak yeni kurulan şirketlerin ve de devlet araştırma laboratuvarlarının desteklenmesi amaçlanmış, girişimcilik kültürü yaratmak, bilimsel bilginin paraya dönüşümünü sağlamak ve de yeni kurulan şirket sayısını artırmak gibi amaçlar güdülmüştür (Audretsch vd., 2004: 320).

Almanya devletinin başlıca girişimciliği destekleme politikalarından bir başkası da bir devlet bankası olan KfW Bank'ın European Recovery Programme (ERP) adlı programıdır. Bu program kapsamında, Start-Up Loan StartGeld adında halihazırda bulunan ancak kuruluşu 3 seneyi geçmemiş küçük şirketlere kredi olanakları sağlanır. Ayrıca, Start-Up Loan Universal programı ile piyasada beş senedir az sürede bulunan küçük ve orta ölçekli şirketlere kredi verilmektedir. The ERP Capital for Start-Ups programı ile ise özsermayesi olmayan üç seneden az süreli şirketlere kredi olanakları sağlanmaktadır (GEM Global Entrepreneurship Monitor, 2014).

Almanya hükümeti, girişimci olmak isteyen bireylere, bilgi konusunda da destek olmaktadır. Girişimcilik ve prosedürleri ile ilgili kafa karışıklığını ortadan kaldırmak, girişimci olmak isteyen bireylerin işleri kolaylaştırmak amacıyla devlet tarafından iş kurucular için ortak bir iletişim noktası kurulmuştur. Devletle iletişime geçmek isteyen girişimciler, devletin bu bölümü ile iletişime geçerek işlerini daha kolay halledebilmektedirler. Aynı zamanda girişimci adayları bu bölüme danışmanlık, koçluk ve bilgi desteği için de başvurabilirken, bu hizmetlerin giderleri de devlet tarafından karşılanmaktadır (Over ve Henkel, 2013: 32).

Girişimci adaylarına danışmanlık verilmesi, Almanya tarafında ciddi şekilde yürütülen programlarla sağlanmaktadır. Finansal destek programları hakkında bilgilendirme, bu programlara kabulü sağlama konusunda destek, kredi şemaları hakkında danışmanlık sağlama, şirket finansmanı için seminerler ve eğitim kursları düzenleme, finansman bilgilendirme konusunda bireysel destek sağlama gibi destekler, krediler garantileri, ödenekli krediler gibi olanaklarla sağlanmaktadır. Ekonomi, teknoloji, finans, personel ve organizasyon yönetimi, teknoloji ve inovasyon, uluslararası ticaret, kalite, işe alım ve kaliteli elemanları elde tutma gibi konularda da danışmanlık sağlanmaktadır (Over ve Henkel, 2013: 34).

İsveç, bölgesel girişimcilik alanında etkin olarak çalışmakta ve de coğrafi bölgeler arasındaki farklılıkları azaltmayı hedeflemekte ve buna yüksek miktarda fon ayırmakta ve de alt yapı sistemlerini geliştirmektedir. Özellikle küçük işletmelerin geliştirilmesi için İsveç hükümeti, çok sayıda politikaya sahiptir. İstihdama parasal katkıların sağlanması ve kredi imkânları, bölgesel navlun teşvikleri, eğitim, sağlık gibi altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi, eğitimlerin sağlanması ve büro gibi araçların yerel yönetimler tarafından sağlanması bu politikalardan bazılarıdır. Bunun yanında pazara girişteki bürokrasi işlemlerinin azaltılması için kamu yönetimi alanında yasal düzenlemeler yapılmaktadır. İsveç hükümeti, yerel ticaretin gelişimini desteklemek amaçlı da yerel örgütler kurmuş ve küçük işletmelerin dayanışma içinde pazara katkı sağlamasına yardımcı olmuştur (TÜGİAD, 1993: 48).

İrlanda'da, potansiyel sahibi işletmelerin gelişimini desteklemek amaçlı olarak üniversitelerden çıkar şirketlerin sayısını ve yoğunluğunu artırmak için geliştirilmiş bir destek programı var olantur. İrlanda, bölgesel kalkınma stratejisinin bir parçası olarak bu programı uygulamaktadır. Şirket kurmak isteyen yeni üniversite

mezunlarına yönetim konusunda bilgiler verilip, destek sağlayacak senelik bir program detaylı şekilde hazırlamıştır. Programın kapsamı içinde öğretim görevlileri, yaptıkları araştırmaları ticari hale getirebilmektedir. Genel olarak ülkede bulunan diğer politikalar ve de özellikle bu politika sayesinde İrlanda, yeni bir iş kurmanın en kolay olduğu 2. ülke ve de eğitim ve öğretimin etkin şekilde kullanılmasını sağlama açısından dünyada 3. ülkedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2015: 6).

Finlandiya’da girişimciliği desteklemek amaçlı eğitim sisteminde çok sayıda düzenlemeler yapılmış ve de tüm eğitim düzeylerinde girişimcilik eğitimi verilmeye başlanmıştır. Hollanda’da ise girişimcilik politikaları kapsamında bakanlıklar, kamu kuruluşları ve de şirketler arasında köprü sağlanmaya çalışılmıştır. Ekonomi Bakanlığı, girişimcilik ruhunun geliştirilmesi için devletin diğer alanları ile birlikte çalışmaya başlamış, yeni şirketleri ekonomik olarak desteklemek için bankalarla işbirliği yaparak projeler oluşturmuştur. Ayrıca, öğrencilerin işletmecilik ve girişimcilik bilgilerini geliştirmek ve de onları bu konuda teşvik etmek amaçlı öğrencilere çeşitli ödüller dağıtılmaya başlanmıştır (Bozkurt, 2011: 42).

İngiltere, girişimciliği desteklemek amaçlı beş ana başlık altında çalışmaktadır. Birinci olarak daha iyi düzenlemeler üzerinde çalışılmakta, ikinci olarak ise vergilendirme konusunda kolaylıklar sağlanmaktadır. Vergi çalışmaları kapsamında Ulusal Sigorta tatili kapsamında yeni kurulan şirketlerin çalıştırdıkları işçilerde ilk sene için sigorta indirimleri sağlanmış, ticari şirket vergilerinde indirimler sağlanmış, tohum şirket yatırımcı şemaları oluşturulmuştur. Ayrıca, ithalat konusunda girişimcilere kolaylıklar sağlanmış, yeteneklerini geliştirmeleri için çeşitli yardımlar ve programlar sunulmuş ve de inovasyon konusunda destek sağlanmıştır. Bütün bunları yaparken İngiltere Hükümeti, genç insanlarla çalışmak, özel sektörü desteklemek, vergi indirimleri sağlamak, şirketlerin ve girişimcilerin destek ve danışma almalarını sağlamak ve de girişimciliğin ölçülenmesini sağlamak ana başlıklı programlarla politikalarını yönetmektedir

İngiltere’deki girişimcilik politikaları incelendiğinde, Düzenleyici Reform Yasası önemli bir yer tutmaktadır. Yasanın amacı idari yüklerin azaltılarak büyüme potansiyeli olan küçük işletmelerin kalkınması amaçlanmıştır. Bu firmalar için kredi fonları oluşturulmuş ve de hükümet, girişimcilik eğitimi desteklemek amacıyla üniversite ve kolejlere mali kaynak iletmeye başlamıştır. Aynı zamanda, yatırım

yapmak isteyen büyük şirketler ile yatırımcı arayan küçük şirketleri bir araya getirmek amacıyla Ulusal İş Ağı adı altında bir örgüt kurulmuştur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2015: 6).

İngiltere, girişimci şirketlere ve bireylere kredi vermek için özel programlar kurmuştur. Bank of England ile devlet ortaklık yaparak, girişimcilerin en düşük faiz oranlarından kredi almalarını sağlamaktadır. Ayrıca devlet, özel sektör ve kamu sermayesini bir araya getirmek için bağımsız bir İngiltere iş bankası oluşturmuştur. Devlet, özel sektörün küçük girişimcileri desteklemesi için özel şirketleri desteklemekte, Girişimci Kredi Şeması, İş Finans Birliği ve İş Melek Yatırımcı Kredisi gibi programlar kurmuştur. Ayrıca, genç girişimcileri desteklemek ve de kendi şirketlerini kurmalarını sağlamak amaçlı genç iş sahiplerini gönüllü olarak işe alıp okullarda daha genç bireylerin girişimci olmaları için teşvik edilmelerini sağlamak, devletin politikalarından biridir. Ayrıca, okullarla çeşitli şemalar üzerinde çalışarak iş kuran her öğrenciye küçük miktarlarda destek vermelerini sağlamak gibi politikaları bulunmaktadır.

İngiltere, girişimciliği desteklemek adına şirket kurma işlemlerini kolaylaştıracak şekilde de pek çok düzenleme yapmıştır. 1985 ve 2006 yıllarında çıkarılan yasalara göre iş yapmak isteyen bütün şirketlerin “Companies House” adı verilen bir birime kaydolmaları gerekmektedir. Dijitalleşmenin az olduğu yıllarda şirket kurmak son derece zorlu ve masraflı bir işken, 2001 yılında sistem tamamen elektronikleştirilmiştir. Günümüzde sadece birkaç saat içerisinde şirketler bütün gerekli dökümanları doldurup, işlemler çok kısa ve kolay bir şekilde bitirilebiliyor. 2001 yılında elektronik olarak kurulan şirketler %25 oranında iken, 2013 yılında %98’e çıkmış, böylelikle girişimci olmak isteyen bireylere büyük kolaylık sağlanmıştır. Companies House, işlemleri elektronikleştirmenin yanında, 1996’dan beri var olan şirket bilgilerini sisteme yükleyerek yeni kurulacak şirketlerin verilere kolay erişimini sağlamıştır. Bu sayede her sene 235 milyon şirket bilgisi telefon ya da bilgisayar kullanılarak internetten aratılmış, girişimcilerin bilgiye erişimleri çok büyük oranda kolaylaştırılmıştır (World Bank Group, 2015: 52).

İngiltere Hükümeti, 2014 yılında 360,000 küçük girişimcinin düşük faiz oranlarıyla kredi almasını sağlamış, Employment Allowance adı verilen program sayesinde çalışan sigorta giderlerinden 2,000 pound azaltarak büyümek isteyen

şirketlerin işveren maliyetlerini kısmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca, genç bireylerin işe alınmasını desteklemek için 21 yaş altı çalışanların sigorta giderleri azaltılmış, aynı zamanda da Great Business adı altında bir web platformu kurularak bütün girişimcilere nasıl şirket başlatılır, yürütülür ve büyütülür konulu destekler verilmiştir. Bütün bu çalışmaların sonucu olarak 2013 yılında İngiltere'deki özel sektör işletmelerinin sayısı 4,9 milyona yükselmiş, 2013 yılında 447,000 yeni şirket kurulmuştur.

Asya'daki ülkelerde ortaya çıkan girişimcilik politikaları incelendiğinde, Kore'de göze çarpan düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Kore hükümeti, 1970'lerden itibaren ülke ekonomisinde büyük yer tutan küçük şirketlerin gelişimini sağlamak amaçlı reformlar yapmaya başlamıştır. 1980'lerde devletin küçük işletmeleri desteklemesi sağlanırken, 1990'larda küçük işletmelerdense ileri teknoloji şirketleri desteklenmeye başlanmıştır. Politikaların bir parçası olarak yeni kurulan ileri teknoloji şirketleri için özel amaçlı kredi destek programları yaratılmış, aynı zamanda da eskiden kurulmuş ancak teknolojik olarak yeterli olmayan şirketlerin teknolojik olarak gelişmeleri için çeşitli programlar yaratılmıştır. Ayrıca, küçük şirketler için bazı vergi avantajları uygulanmış, teknik araştırma şirketlerine destek verilmiş, bu konuda devlet ve sivil toplum kuruluşları ortaklaşa çalışmıştır. Bu yoğun politika çalışmalarının sonucunda ise küçük üretim şirketlerinin işçi çalıştırmada tüm üretim şirketleri içindeki payı %45,7'den %69,3's 20 sene içerisinde çıkarılmıştır (Audretsch vd., 2004: 321).

Girişimcilik konusunda uygulanan politikalara önemli bir örnek de, girişimcilik ekosistemi oluşturulmasıdır. Dört yüz bin nüfusu olan Tel Aviv şehri, 7 bin start-up şirkete sahip bir şehir olarak başarılı bir girişimcilik ekosistemidir. İsrail ve Tel Aviv, finansman konusunda, risk sermayesi veren kuruluşlar ve de bireysel yatırımcılar oluşmasını sağlayarak güçlenmiştir. Daha önceden başarılı olan rol modellerinin fazlalığı, hızlandırıcı ve kuluçka merkezlerinin fazlalığı, girişimcilik kütüphanelerinin kurulması Tel Aviv'in girişimcilik konusunda gelişmesini sağlamıştır. Devletin desteği sayesinde oluşan bir ekosistem, hem bir başarı örneğidir, hem de geçmiş dönemdeki başarılı girişimcilerin, girişimci ruhunu nasıl artırıp girişimcilik ortamının oluşmasına katkı sağladığının bir örneğidir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2015: 16-17).

Rwanda, girişimcilik politikaları konusunda yoğun şekilde çalışan hükümete sahip ülkelerden biridir. Rwanda hükümeti, ülkede işsizlik sorununun ve de fakirliğin çözülmesi ve de ekonomik kalkınmanın sağlanması amacı ile iş başlatma süreçlerini kolaylaştırma üzerine politika düzenlemeleri yapmıştır. Devlet, iş başlatma çalışmalarının kolaylaştırılması için bir yapı kurmuş, bu sayede girişimcilik desteklenmeye başlamıştır. Şirket isminin araştırılması, şirket kurma giderlerinin ödenmesi, şirket giriş ve vergi prosedürlerini bir araya toplanması sağlanmış, böylelikle de girişimci olmak isteyenlerin şirket kurma işlemleri kolaylaştırılmıştır. Bu sayede, 2009'da, sadece bir yıl içerisinde bir önceki beş senenin sayısına tekabül edecek şekilde 3028 yeni şirket kurulmuştur. 2012 yılında ise 6655'e yükselerek başarısını sürdürmüştür. Bu çalışmaların özel şirketlerde 5 milyon dolar kadar tasarrufa olanak sağladığı, 45 milyon dolar kadar yatırım ve 15.000 kadar iş olanakı getirildiği düşünülmektedir. Şu anda Rwanda Hükümeti, şirket kurma ve iş başlatma işlemlerinin tamamen evrak işi olmadan, internet üzerinden yapılması adına çalışmalar yapmaktadır (World Bank Group, 2015: 50).

Gelişmekte olan ülkelerin girişimcilik politikalarına başka bir örnek de, Şili'dir. Şili, kayıtlı olmayan şirket sayısını azaltmak ve de şirketlerin kayıt altına alınmasını sağlamak amacıyla yeni yasalar çıkarmaktadır. Bu yasalara göre şirketler, elektronik ve ücretsiz olarak kayıt yapabilmekte ve de bu proses Ekonomi Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Latin Amerika'nın genelinde hakim olan karmaşık bürokrasi problemi, şirketlerin para ve zaman kaybetmesine yol açarken yeni yasalarla bu engellenmiş ve de şirket kurma işlemleri kolaylaştırılmıştır. "Your Company in One day", "Bir Günde Şirketiniz" adındaki bu program, birkaç dakika içinde form doldurarak şirket kurmayı sağlarken, otomatik olarak vergi numarası da vermektedir. Programın açılmasından sadece 7 hafta sonra, kurulan yeni şirketlerin yarısı bu program üzerinden kurulmaya başlanmış, ilk 8 ay içinde yaklaşık 20000 şirket bu şekilde kurulmuştur (World Bank Group, 2015: 50-51).

2.5.2. Türkiye’de Girişimcilik

Türkiye, gelişen ekonomisi, genç ve yüksek popülasyonu ve de artan alım gücü ile girişimcilik için önemli bir potansiyele sahiptir. 2010 raporlarına göre, Türkiye’deki yetişkin bireylerin %3,69’u girişimde bulunmaya çalışmış, bu oran da gitgide artmaktadır. Özellikle 2008 yılından itibaren kurulan işletmelerin ayakta kalma ihtimali artmakta, girişimciliğe dair ülke içinde istikrar oluşmaya başlamaktadır. Ülkede, zorunlu şirket kurulum oranı artmakta, dolayısıyla da girişimci sayısı artmaktadır. Özellikle kadınların (3,6 kat fazla olmak üzere) girişimci potansiyele sahip olduğu ülkede, eğitim ve öğretimin girişimciliğe olan katkısı bilinmektedir (GEM,2010). Türkiye’de girişimciliğin sektörel bazda dağılımı Tablo 9’da özetlenmektedir.

Tablo 9: Türkiye’de Girişimciliğin Sektörlere Dağılımı

Sektörler	İşletme Sayısı	Yüzde	Çalışan Sayısı	Yüzde
Ticaret	794.715	46,19	2.048.264	32,38
İmalat	246.899	14,35	2.043.815	32,31
Ulaştırma, depolama, Haberleşme	244.490	14,21	500.104	7,91
Otel ve Lokantalar	163.112	9,48	526.845	8,33
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	90.919	5,28	213.400	3,37
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	90.473	5,26	325.697	5,15
İnşaat	35.702	2,07	229.400	3,63
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	31.546	1,83	99.966	1,58
Mali Aracı Kuruluş Faaliyetleri	13.538	0,79	123.178	1,95
Eğitim Hizmetleri	5.692	0,33	76.435	1,21
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.809	0,11	80.341	1,27
Elektrik, Gaz, Su Dağıtımı	1.703	0,10	57.591	0,91

Referans: Öztürk, 2008: 160

Türkiye, 2013 yılı istatistiklerine göre 3.529.541 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin %93,6’sı mikro, %5,4’ü küçük ve %0,9’u ise orta ölçekli işletmelerdir. Bu işletmelerin %41,3’ü hizmet sektöründe, %39,9’u ise ticaret sektöründedir. İstihdamdaki paylarına bakıldığında ise hizmet sektörü tüm sektörün %35,8’ini oluştururken, sanayi sektörü ise %29,5’ini oluşturmaktadır. Bu girişimcilerden 2013 yılında 59.593’ü girişim ihracat, 65.591’i ise girişim ithalat yaptı. Kurulan

işletmelerin, büyük yoğunluğunun İstanbul’da olduğu görülürken, Ankara ve İzmir’in 2. ve 3. Sırada yer aldığı görülmektedir (GISEP, 2014: 19-20).

Tablo 10: Girişimciliğin İllere Göre Dağılımı

İller	Toplam Girişim Sayısı	Yüzde
İstanbul	846.507	24,01
Ankara	251.804	7,14
İzmir	215.357	6,11
Antalya	141.022	4,00
Bursa	130.014	3,69
Konya	92.800	2,63
Adana	84.888	2,41
Mersin	76.932	2,18
Gaziantep	73.979	2,10
Kocaeli	72.796	2,06
Diğer	1.539.332	43,66

Kaynak: GISEP, 2014: 20

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Dünya Girişimcilik Platformunu (GEM)’in yaptığı çalışmalara göre ülkedeki girişimcilik, ülke alt yapısı ve girişimcilik altyapısı olarak iki ana başlık altında incelenmelidir. Ülke altyapısı altında ekonominin dışı açıklığı, devletin rolü, finans sektörünün etkinliği, teknoloji yoğunluğu, fiziksel altyapı, yönetim becerileri, esnek işgücü pazarı, yasal düzenlemeler, ekonomik büyüme, sosyo kültürel ve politik çevre önemli etmenler arasında sayılmaktadır. Girişimcilik altyapısında ise finans, devlet politikaları, devletin oluşturduğu program ve politikalar, Ar-Ge’nin oluşturulması, transferi ve kullanımı, ticari alt yapı, pazarın dışarıya açık olması ve de kültürel faktörler önemli yer tutmaktadır. Türkiye, bu açılardan incelendiğinde girişimciliğin gelişimi açısından pek çok alanda dünya ortalamasının altında kalmaktadır. (GEM,2010). Türkiye ve dünyada girişimcilik gelişimine yönelik bir karşılaştırma Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11: Türkiye ve Dünya Girişimcilik Karşılaştırması

	Dünya Ortalaması	Türkiye
Doğmakta Olan Girişimcilik Oranı	6,7	3,7
Yeni İşletme Sahipliği Oranı	5,2	5,1
Toplam Erken Evre Girişimcilik Faaliyeti	11,7	8,6
Kurulmuş İşletme Sahipliği Oranı	7,6	10,7
Sona Eren İşletmeler	4,4	4,6
Zorunluluktan Devam Eden İşletmeler	31	37

Kaynak: GEM, 2010

Türkiye’de girişimciliği engelleyen temel faktörler incelendiğinde, ekonomik ve siyasal ve de bürokratik faktörlerin önemli paya sahip olduğu görülmektedir. Ekonomik ve siyasi istikrarın sağlanamaması, ülkede güvensizlik ortamı oluşturduğundan dolayı girişimcilerin iş kurma istekleri azalmakta, bürokratik işlemlerin fazlalığı da endişelerini artırmaktadır. Bunun yanında ailevi ve toplumsal değerler açısından da riskten uzak yapı, girişimciliğin gelişmesine bir engel olarak görülebilmektedir. Ancak, özellikle kitle iletişim araçları ve internetin kullanımının yaygınlaşması ile iletişim artarak özellikle girişimcilik ruhunun artması ortaya çıkmış, girişimciliği engelleyen sosyal faktörler ortadan kalkmaya başlamıştır. Sermaye birikimi, nitelikli personel yetersizliği ve yeniliklere açık olmama diğer önemli sorunlardan olup, devletin oluşturduğu girişimcilik teşviki politikaları ile etkileri azalmaya başlamıştır. (TÜGİAD, 1993, s. 33).

Tablo 12’de Türkiye’de 2007-2012 yılları arasında açılan ve kapanan şirket sayılarına ilişkin istatistikler yer almaktadır.

Tablo 12: Türkiye’de Açılan ve Kapanan Şirket Sayıları

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Açılan	54.049	47.999	43.239	50.423	53.409	38.887
Kapanan	9.636	9.346	10.402	11.400	13.095	14.168
Fark	44.413	38.653	32.837	39.023	40.314	24.719
Açılan/Kapanan	5.61	5.14	4.16	4.42	4.08	2.75

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Türkiye’de girişimcilik, insan boyutu açısından incelendiğinde, nüfusun gençliğinden dolayı girişimcilik potansiyelinin olduğu söylenilebilir. Ancak, girişimcilik alanında eğitim seviyesinin düşük olması ve de kadınların azlığı geliştirilmesi gereken alanlar olarak görülmektedir. Bu sorunların çözülmesi için girişimcilik eğitimlerinin önemi artarken, ekonomik ve teknolojik alanda da reformlara ihtiyaç görülmektedir. Ar-Ge çalışmalarının düşüklüğü, rekabet gücünü de düşürürken; teknolojiye dayalı teşvik politikaları da yeni yeni yürürlüğe koyulmaya başlanmıştır. Ekonomik altyapının, hammaddeler bakımından pahalı olması da girişimcilik için sorun teşkil ederken, bu sorunun çözümlenmesi için de vergi indirimleri politikaları işlenmektedir. Son olarak, Türkiye’deki girişimcilerin çoğunu oluşturan KOBİ’lere sağlanan kredi olanaklarının azlığı çözülememiş bir sorun olarak

bulunmakta ve girişimciliğin gelişmesi için gereken sermaye, problem olarak ortaya çıkmaktadır (Öktem vd., 2007: 52).

Son olarak, aşağıdaki tabloda Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi (2012), Küresel Rekabetçilik Endeksi (2012), Yolsuzluk Algıları Endeksi (2011), Ekonomik Serbestlik Endeksi (2012) ve İnsani Kalkınma Endeksi (2011) ilk 10'ları ile Türkiye'nin her bir endeks için toplam ülke sayısında kaçınıcı sırada yer aldığı Tablo 13'de görülmektedir.

Tablo 13: Çeşitli Endekslere Göre Ülke Sıralamaları

Sıra	Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi 2012	Küresel rekabetçilik Endeksi 2012	Yolsuzluk Algı Endeksi 2011	Ekonomik Serbestlik Endeksi 2012	İnsani Kalkınma Endeksi 2011
1	ABD	İsviçre	Y. Zelanda	Hong Kong	Norveç
2	İsveç	Singapur	Danimarka	Singapur	Avustralya
3	Avustralya	Finlandiya	Finlandiya	Avustralya	Hollanda
4	İzlanda	İsveç	İsveç	Y.Zelanda	ABD
5	Danimarka	Hollanda	Singapur	İsviçre	Y. Zelanda
6	Kanada	Almanya	Norveç	Kanada	Kanada
7	İsviçre	ABD	Hollanda	Şili	İrlanda
8	Belçika	B. Britanya	Avustralya	Morityus	Lihtestayn
9	Norveç	Hong Kong	İsviçre	İrlanda	Almanya
10	Hollanda	Japonya	Kanada	ABD	İsveç
TR	36/79	43/144	61/183	73/184	92/187

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu, Heritage Vakfı, Transperancy International, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

2.5.3. Türkiye’de Girişimcilik Tarihi

Türkiye’de girişimcilik tarihi, cumhuriyet öncesi ve de cumhuriyet sonrasındaki beş ayrı dönem olarak toplamda altı ayrı dönemde incelenebilmektedir. Cumhuriyet öncesi dönemde girişimcilik, tarıma dayalı toplumun izlerini taşıyan, Sanayi Devrimi’nin henüz başlayamadığı Osmanlı’da, ticaret ve demiryolunun yabancıların himayesi altında olduğu bir döneme denk gelir. Yatırımların yabancıların yönetimi altında olması ve de girişimlerin sanayiye dayalı olmaması nedeniyle yeterince güçlü bir girişimcilik döneminden bahsedilememektedir. Cumhuriyet sonrası dönemi ise 1923-1930 arası ulusal ekonominin kurulması, 1930-1950 arası devletçilik politikası, 1950-1970 arası liberalleşen ekonomi, 1970-1980 arası ithal

ikamesi politikasına dayanan ekonomi ve de 1980 sonrası dışa açık büyüme modelinin etkisi altındaki ekonominin izlerini taşıyacak şekilde dört farklı şekilde incelenebilmektedir (TÜGİAD, 1993: 19).

Cumhuriyet öncesi dönem, Selçuklu Dönemi'nden kalan ahilik teşkilatından çok fazla öteye geçememiştir. Bu ahilik teşkilatının üzerine, Rum, Ermeni ve Yahudiler başta olmak üzere çeşitli azınlıkla ticari konularda katkı bulunmuştur. Türklerde ise girişimcilik adına çiftçilik ve hayvancılıktan başka farklı uğraşlara rastlanmamıştır. Ancak, 19. Yüzyılın başında, 18 Haziran 1908 tarihinde İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile çeşitli gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Özellikle 1913 yılında çıkartılan Teşvik-i Sanayi kanunu, girişimciliğin desteklenmesi konusundaki en büyük adımlardan biri olarak görülmektedir. Bu kanun ile sanayicilere, vergi avantajları, arazi yardımı, lojistik konularında indirimler ve üretim için ekstra pirimler gibi teşviklerle destekleyici politikalar uygulanmıştır. Ancak, yapılan bu çalışmalar, girişimciliğin gelişmesine katkı sağlasa da kayda değer şekilde değişiklik yaratamamıştır (Özkul, 2008: 60).

1923-1930 arasındaki “özel girişimciliğe teşvik” çalışmaları, milli burjuvazi yaratıp ülke için gerekli olan sermaye birikimini bu yolla elde etmek hedeflenerek oluşturulmuştur. Özellikle devletin yüksek kademelerinde bulunan bürokratlar, bu hedefi gerçekleştirmek üzere şirketler kurmuş, dolayısıyla özel sektördeki ilk girişimciler de devletin içinden çıkmıştır. Kaynak bakımından sıkıntı çeken, ekonomik olarak çöken devleti canlandırmak için oluşturulması gereken girişimci sınıf, 1927 yılına kadar yürürlükte kalan “Teşvik-i Sanayi” kanunu ile ve de bizzat devletin ileri gelenleri tarafından oluşturulmuştur. Ancak, 1929 yılında dünya genelinde yaşanan krizden özel sektördeki yetersizlikten devlet ekonomisi fazlasıyla etkilenmiş ve devlet birinci elden olaya el atarak, ekonomide devletçilik politikası benimsenmeye başlanmıştır. Dolayısıyla ekonomide özel girişimcilerin rolü azalmıştır (İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği, 2008: 30).

1930-1950 arasındaki dönemde ise, devletçilik politikası ile özel sektörün pazardaki rolü düşürülmüş, devletinki artırılmıştır. Çok katı bir biçimde uygulanan bu program, yoğun kamu müdahalesi içermektedir. Devlet, hem üretim, hem de ulaşım, bankacılık ve finans alanlarında piyasaya hakim ve de müdahale eden konumdadır. Dahası, rekabetin gereksiz ve zararlı olduğu yönündeki görüşlerden ötürü rekabeti

sınırlandırarak şekilde politikalar benimsenmiştir. Türkiye'nin bu dönemdeki devletçilik politikası, yaşanan kriz sonrası bir gereklilik olmanın dışında, o dönemde dünyada da bir eğilim olma halindedir. ABD, bu yaklaşıma yakın olarak müdahalecilik yapmakta, Almanya, İtalya ve Rusya ise faşizm olarak politikalarını devam ettirmektedir. Dolayısıyla dünyadaki büyük devletlerde bir müdahaleci iktisat politikası hakimdir (İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği, 2008: 22).

1950-1980 arasında yürütülen devletçi politikalar, piyasaları iyileştirmek ve de kalkınma sağlamak adına yapılmıştır. Devlet müdahalesiyle piyasadaki sorunların çözümlenebileceği düşünülmüş, devlet bir koruyucu ve düzenleyici rolüyle yaklaşmıştır (Kreuger, 1990: 10). Ancak, öncelikli olarak devletin içindeki politikacılar ve bürokratlar; hem de halkın kendisi kendi çıkarlarını bir kenara bırakamadıklarından dolayı menfaat çatışmaları yaşanır ve plan gerçekleşemez. Plan gerçekleşse dahi, devletçilik politikasının, Türkiye'deki altyapı sorunlarını çözmeden devreye alınmasından dolayı verim alınamamıştır.

1950 sonrası dönemde, 2. Dünya Savaşı'nın çıkması ekonomik ve girişimcilik faaliyetlerine yön vermiştir. Savaş sonrasında ABD'den yardım geldiğinden dolayı ekonomik bir rahatlama yaşanmış, böylelikle devletçilik politikası da yavaş yavaş terkedilmeye başlanmıştır. Sonrasında, 1951 ve 1954 yıllarında Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunları çıkarılmış ve devletin yabancı sermaye kısıtlaması durmuştur. Ancak, bu kanunlarla birlikte dış ticaret açıkları artmaya başladığından dolayı devlet işletmelerinin özelleştirilmesine dayanan bir politika benimsenme kararı alınmış, Beş Yıllık Kalkınma Planları hazırlanmaya başlanmıştır. Devlet, ithal ikamesi kapsamında özel sektör ve kamu sektörünün üretim yapacağı alanları belirlemiş, ekonomiye ve girişimciliğe müdahale devam etmiştir. Ancak, özel sektör gümrük vergileri, faiz oranları ve de Merkez Bankası'nın döviz politikaları sayesinde bir bakımdan korunmaya devam etmiş ve girişimcilik teşvik edilmiştir (Çokgezen, 2012: 31-32).

1980 sonrası dönem, Türkiye'de girişimciliğin gelişmeye başlaması açısından çok önemlidir. 24 Ocak 1980 tarihinde, ithal ikamecilik üzerine kurulu olan kalkınma planı tamamen değiştirilerek serbest piyasa ekonomisine giriş sağlanmış, serbest piyasa ekonomisinin olmazsa olmazı olan girişimcilik de böylelikle gelişmeye başlamıştır. 1980 sonrası girişimcilik, ihracat ve teknoloji açısından gelişme gösterse de, ekonomik istikrarsızlık, enflasyon, faiz oranlarındaki değişimler, kredi

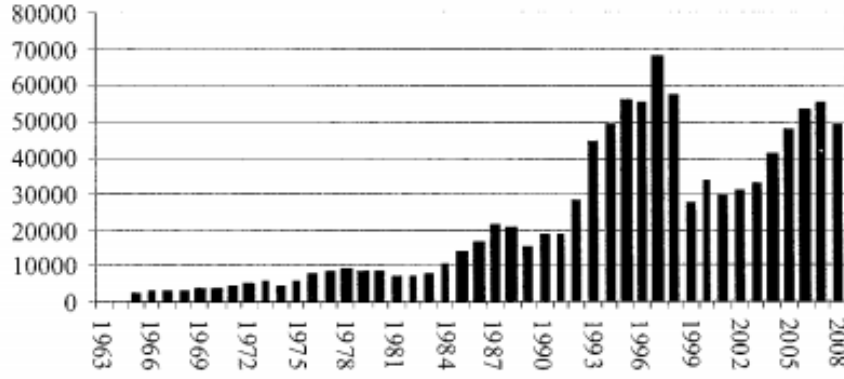
olanaklarındaki sorunlar, işletmelerin vasıfsız kişilerden oluşması ve de genellikle aile işletmeciliğinin yapılması gibi problemlerden dolayı yeterince büyüyememektedir. Yeni şirket kurulurken yapılması gereken fizibilite çalışmalarındaki noksanlar, KOBİ'lerin yeniliklere açık olmaması, KOBİ'ler arası işbirliğinin olmaması, vergi sistemindeki sorunlar, ileri teknoloji kullanımının olmaması ve danışmanlık konusundaki eksiklikler, girişimciliğin gelişmesini daha da engellemektedir (Özkul, 2008: 63).

Türkiye'de, AB'ye uyum sürecinin parçası olarak özellikle 1999 yılında müzakerelerin başlaması ile çok sayıda reform yapılmaya başlanmıştır. “Küçük ve Orta Boy İşletmeler Çalışma Grubu”nun ülke düzeyinde kurulması, işletmelerin iletişimde olup yardımlaşmalarını sağlayarak gelişmelerine yardımcı olmuştur. Avrupa Birliği'nin “Çok Yıllı Girişim ve Girişimcilik Programı” katılımı ile KOBİ'lere destek konusu incelenerek bu konudaki eksiklikler giderilmeye başlanmıştır. KOBİ'ler arası iş birliğini artırmak, sermaye, risk yönetimi ve kredi konusunda destek sağlamak başlıca hedefler arasında yer almıştır. Daha sonrasında; 2002 yılında Küçük İşletmeler İçin Avrupa Şartı kabul edilmiş, KOBİ'lerin yapısal sorunlarının çözülmesi için çalışmalara devam edilmiştir. Nisan 2004'te de Leonardo Da Vinci ve Socrates programlarına katılarak girişimi mesleki eğitim ve nitelikli iş gücü artırımı konularında çalışmalara başlanmıştır (Özkul, 2008: 64).

1990 sonrası dönemde, ihracatı teşvik etmek amaçlı girişimcilere maddi yardımlar yapılmaya başlanmıştır. Sermaye hareketleri üzerindeki sınırlamalar azaltılmış, altyapı çalışmaları artırılmış ve de özelleştirme yönünde adımlar atılmıştır. Devletin imalat sanayiine yaptığı yatırımlar, kamudan hızla çekilmiş, ihracat gelirleri ise hızla artarak GSMH'deki oranını büyük ölçüde artırmıştır. Özellikle dışa açılımın sağlanmasının etkisi olarak dış pazara da açılma olanakıyla, ihracat yapmak amaçlı çok sayıda girişim kurulmuş, girişimciliğin artırılması bu şekilde de desteklenmiştir. Girişimciliğin 1980'lerden itibaren gelişmesinin bir başka nedeni de, altyapı çalışmalarıdır. Elektrik kullanabilen köy sayısı artmış, karayollarının uzunluğu genişletilmiş, telefon bağlantısı geliştirilmiş, telekomünikasyon ve haberleşmedeki devletin rolü azalmıştır (Çokgezen, 2012: 33-34). Şekil 8'de gösterildiği üzere, Türkiye'deki girişimcilik yönünden gelişimin süreci incelenebilir. Türkiye'deki girişimcilik de, ekonomik politikalar ile orantılı olarak değişim göstermiştir. 1980

sonrası serbest ekonomiye geçişle birlikte girişimci sayısı hızla artmaya başlamış, ekonomideki dalgalanmalara göre işletme sayısında da dalgalanmalar olmuştur.

Şekil 8: Türkiye’de Yeni Kurulan İşyeri Sayısı

Kaynak: Çokgezen, 2012, s. 45

Son yıllardaki girişimcilik faaliyetleri incelendiğinde, 2007-2013 arası 9. Kalkınma Planının etkinliğiyle karşılaşılmaktadır. Bu kalkınma planının ana başlıklarından biri girişimciliğin geliştirilmesi olduğundan, girişimcilik ve istihdam garantili programlar, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ile mesleki eğitim kursları, özellikle etkili işgücünü artırarak girişimciliği desteklemek adına yapılan çalışmalar olmuşlardır. Bunların yanında, Türkiye’deki girişimcilerdeki en büyük sorunlardan biri bilgi ve vizyon eksikliği olduğundan dolayı danışmanlık hizmetini içeren programlara ağırlık verilmeye başlanmıştır (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, s. 4)

Girişimciliğin desteklenmesi adına son yıllarda yapılan en önemli çalışmalardan biri de, KOBİ Stratejisi Eylem Planı’nın oluşturulmasıdır. Bu plan dahilinde eğitimde girişimcilğe yer verilmesi, girişimciliği teşvik için ödül, yarışma ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması, girişimci şirketler arasında koordinasyonun kolaylaşmasını sağlayacak kurumların kurulması gibi çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Ayrıca, bu yıllarda KOSGEB, İŞKUR, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TÜBİTAK gibi kurumların etkinliğinin arttığı, bu kamu kurumlarının girişimcilğe verdikleri desteklerin girişimciliği artırmada büyük fayda sağlandığı söylenebilmektedir. (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, s. 7)

Türkiye’de girişimciliğin gelişmesini sağlamak adına 2015-2018 yılları arası için devlet tarafından bir Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Eylem Planı, 6 stratejik hedef dahilinde hazırlanmış ve de Türkiye’de girişimciliğin gelişmesini artırmak amaçlanmıştır (GISEP, 2014: 4-6):

- 1- Girişimci dostu düzenleyici çevrenin geliştirilmesi: Bu hedef kapsamında girişimcilere ön ödeme, mevzuat ve prosedür kolaylaştırması, iflas eden girişimcilere destek, işletme devrinde kolaylıklar, kuluçka merkezlerinin düzenlenmesi, kadın girişimcilerin ayrı değerlendirilmesi gibi eylem planları çıkarılmıştır.
- 2- Yenilikçi girişimciliğin desteklenmesi: Bu hedef kapsamında genç girişimcilere özel kuluçka merkezlerinin kurulması, üniversitelere kuluçka merkezlerinin kurulması, teknogirişimcilerin desteklenmesi, internet girişimlerinin artırılması gibi eylem planları yer almaktadır.
- 3- Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması: Bu hedef kapsamında sosyal girişimciliğin desteklenmesi, “Kadın Girişimci Elçileri” programının desteklenmesi, girişimcilere mentorluk desteğinin verilmesi, eko girişimciliğin özendirilmesi ve engellilerin girişimciliğe katkılarının artırılması gibi eylem planları vardır.
- 4- Girişimcilik Kültürünün geliştirilmesi: Bu strateji kapsamında iller ve bölgeler düzeyinde girişimciliğin ölçülmesi, girişimcilik konusunda kamu spotlarının hazırlanması, çocuklarda girişimcilik algısının kurulması, başarılı girişimcilerin ödüllendirilmesi ve üniversitelerde girişimcilik klüplerinin kurulması gibi eylem planları bulunmaktadır.
- 5- Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi: Bu strateji kapsamında ilk ve orta öğretimde, eğitim fakültelerinde ve de üniversitelerde girişimciliğin işlenmesi, ilk ve orta okullarda girişimcilik projelerinin hazırlanması ve girişimcilik klüplerinin kurulması gibi eylem planları bulunmaktadır.

- 6- Girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması: Bu strateji kapsamında girişimcilik için, özellikle erken girişimcilik için fon kurulması, yeni alternatif finansman seçeneklerinin bulunması, bankacılık sistemine “Girişimci Bankacılığı” kavramının sokulması, girişimciler için kredi mekanizmalarının güçlendirilmesi gibi hedefler bulunmaktadır.

2.6. GİRİşİMCİLİK EĞİTİMİ

Girişimciliğin ortaya çıkmasındaki ve de yaygınlaşmasındaki etken faktörlerin en başında eğitimin yer aldığına inanılmaktadır. Hem girişimciliğin başlatılması hem de ilerleyen dönemlerde oluşan sorunlarla baş edilmesi için son derece faydalı olan eğitim, girişimcilik söz konusu olduğunda yaşam boyu öğrenme kavramı ile iç içe geçmiştir. Girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyetini etkileyen isteklilik, fizibilite ve bilgi gibi durumları tetiklemek ve de girişimci davranışı sergilenmesine yardımcı olmaya faydası olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, girişimcilik eğitiminin fırsatları görebilme ve de fikir üretme yetisini artırdığı, işletme ve de düşünme yeteneğini geliştirdiğı de savunulmaktadır (Bozkurt, 2011: 29).

Girişimcilik eğitimi, bazı kaynaklar tarafından yarattığı etkiler bakımından incelenmektedir. Girişimcilik eğitiminin sonuçları, sos-ekonomik, iş artırımı sağlama ve yeni giriş oluşturma başarısı açısından değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin gerçek hayatta öğrendiklerini uygulamaları bakımından yardımcı olurken, bütün üniversite eğitimlerinin zaten bu amaçlara hizmet ettiği de düşünülmektedir. Bu bağlamda, girişimcilik eğitimlerinin başarısının ölçülmesi açısından tartışmalar bulunmaktadır. Girişimcilik, kendi başına pek çok farklı etmenin sonucunda ortaya çıktığından ötürü, bu etmenlerden birinin eğitim olup olmadığını ölçümlemek zordur (Kozlinska, 2012: 4).

2.6.1. Dünya’ da Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitimi, teoride de, gerçek hayatta da yeterince olgunlaşmamış bir kavram olarak görülmektedir. İlk girişimcilik eğitimleri Amerika’da 1940’lı yıllarda ortaya çıktığından dolayı, bu konuda verilen eğitimlerin toplam süresi 75 yılı

geçmemiştir. Her ne kadar Amerika’da girişimcilik eğitimi veren okulların ve kuruluşların sayısı hızla yükselse de, hala yeni bir alan olduğu iddia edilmektedir (Rapose ve Paço, 2015: 59). Girişimcilik eğitiminin ilk olarak verilmeye başlandığı Amerika’dan sonra 1990’lı yıllarda Kanada ve Fransa’da gelişmeye devam etmiş, özellikle 2008 yılındaki küresel ekonomik kriz ile birlikte, girişimciliğin ekonomik sorunların çözümü olarak görülmeye başlanması itibari ile bütün dünyaya yayılmıştır. Girişimcilik eğitimlerinin bazı ülkelerdeki uygulamalarına aşağıda yer verilmektedir.

- **Amerika Birleşik Devletleri’nde Girişimcilik Eğitimi**

Dünyada girişimcilik eğitiminin temelleri Amerika Birleşik Devletleri’nde atılmıştır. Amerika’daki ilk girişimcilik eğitimi ise 1947 yılında “Harvard Business School”da verilmeye başlanmıştır. Bu konudaki ilk akademik programlar 1960’lı yıllarda başlamış ve 1965’li yıllarda giderek yaygınlık kazanmıştır.

Bozkurt (2011) çalışmasında ABD’deki, girişimcilik eğitiminin, 1600’ün üzerindeki okulda 2.200’den fazla ders; 277 adet donatılmış pozisyon; 44 adet akademik hakemli dergi, girişimcilik için (bazı özel konularda) tahsis edilmiş yönetim dergileri ve 100’ün üzerinde kurulan ve finanse edilen merkezler ile oldukça ivme kazandığını belirtmiştir. Eğitim kurumlarının sayısındaki artış ile birlikte girişimci bilgi tabanının derinleştirilmesi, master programları ve seçmeli derslerin verilmeye başlaması girişimcilik eğitimi yaygınlaştırmıştır. Bir taraftan, lisansüstü programlar girişimcilik alanında dersler sunma eğilimdeyken, diğer taraftan, lisans programları girişimcilik eğitimi sunmaktadırlar. Girişimcilik önce seçmeli, sonra ikinci bir dal olarak, şimdilerde ise ana dal olarak programlarda yer almaktadır. Artık öğrenciler “girişimcilik” adı altında bir derece ile mezun olabilmektedirler.

Merkezileşmenin yüksek düzeyde olduğu Amerika Birleşik Devletleri’nde, girişimci eğitimi ile ilgili birleşik ulusal bir sistem var olan değildir. Sonuç olarak özgürlük ve pragmatizme yönelik bir eğilim olmasına rağmen, teori ve uygulama araştırmacılar ile kurumlar arasında büyük ölçüde farklılıklar gösterir. Girişimcilik üzerine yapılan araştırmalar, ABD’deki 1920’lerin öncesindeki eğitim anlayışı ile sonrasındaki farkı ortaya koymaktadır. Eğitim anlayışında meydana gelen değişikliğin, ABD’de girişimciliğin gelişmesine büyük katkısı olduğu belirlenmiştir.

- **Avrupa’da Girişimcilik Eğitimi**

Avrupa Birliği’nin (AB) girişimciliğin geliştirilmesi kapsamında oluşturulan hareket planları arasında girişimcilik eğitimlerinin dzenlenmesi öncelikli durumdadır. Girişimcilik eğitimi ile bireylerin girişimciliğin cazip bir seçenek olduğuyla ilgili farkındalık kazanmaları, girişimcilerin ve hatta girişimci adaylarının bu yönde motive edilmeleri ve bu yöndeki hedeflerin başarılı birer girişimcilik faaliyeti olabilmeleri için girişimci adaylarına gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır (www.tisk.org.tr).

Bozkurt’ a (2011) göre ABD’nin aksine Avrupa’da önemli bir referans olarak kabul edilen, araştırmacıları ve öğretmenleri bir araya getiren büyük kurumlar bulunmamaktadır. Bu sebeple, Avrupa’da girişimci eğitiminin ne ölçüde geliştiğini ve yaygınlaştığını değerlendirmek zordur. Ayrıca, örgütlerin eğitim sistemlerindeki ulusal farklılıkları veya var olan siyasi destek de onun çalışmasını zorlaştırmaktadır. Avrupa’da girişimci eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar mevcuttur ve Avrupa eğitim kurumları Amerika’ya kıyasla daha merkezi ve özeldir. Müfredat ve öğretim metotları daha esnektir ve değeriklikler ulusal düzeyde yapılır.

Avrupa’ da girişimcilik eğiliminin artması ve girişimciliğin yaygınlaştırılması AB’ nin öncelikli politikaları arasında yer almaktadır. Ayrıca AB bu politikalar kapsamında çok çeşitli faaliyetler göstermekle birlikte hem AB üyesi olan ve hem de aday konumundaki ölkelerin girişimcilik konusundaki gelişim performanslarını da izlemektedir (www.tisk.org.tr).

- **Yunanistan**

Atina’daki “Sivitanidios Teknik Okulu”nda sanal işletmeler, girişimcilik eğitimine destek olmak üzere kullanılmaktadır. Öğrenciler zamanlarını teorik dersler ve sanal bir işletmenin yönetimi arasında paylaştırmaktadır. Bu program, son derece olumlu sonuçların elde edilmesi nedeniyle tüm teknik okullara yaygınlaştırılması planlanmıştır. Ders programına, girişimcilik kuramı ile iş planlarının hazırlanmasına ilişkin pratik bilgilerin verildiği girişimcilik dersi eklenmiştir. Kurulacak irtibat ofisleri de, öğrencilerin girişimcilik kariyeri konusunda bilgilendirilmelerini ve desteklenmelerini sağlayacaktır.

Yunanistan’da yükseköğrenim kurumları ve araştırma merkezlerinde işletmelere hizmet veren uzmanlaşmış irtibat büroları bulunmaktadır. Bu büroların oluşturdukları patent ve sınai mülkiyet mevzuatı veri tabanı ağı ile işletmelere danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

- **İrlanda**

İrlanda “Campus Company Programme” ile büyüme potansiyeline sahip yeni kurulan işletmeleri desteklemeye odaklı bir strateji ile üniversite temelli ticari girişimlerin sayısını ve yoğunluğunu arttırmayı amaçlamaktadır. Bu program, İrlanda bölgesel kalkınma stratejisinin bir parçasıdır ve yeni iş kurmak isteyen üniversite mezunlarına teorik bilgi yanında uygulama ve yönetim desteği sağlayan bir yıl süreli bir işletme destek programını kapsamaktadır.

Program çerçevesinde öğretim görevlileri de araştırma sonuçlarını ticari hayata geçirmek üzere destekten yararlanabilmektedir. İrlanda yeni bir girişimde bulunma kolaylığı bakımından 2. sırada; eğitim ve öğretimde etkinlik bakımından 3. sırada gelmektedir.

- **İngiltere**

İdari yüklerin azaltılmasına yönelik Düzenleyici Reform Yasası uygulamaya konularak hazırlanan Düzenleyici Reform Eylem Planı ile büyüme potansiyeline sahip küçük işletmelere destek amaçlı bölgesel risk sermayesi fonları uygulamaya konulmuştur.

Bankalardan kredi almakta güçlük çeken küçük firmalar için Kredi Garanti Fonları oluşturulmuş ve belli üniversitelerde ve kolejlerde girişimcilik eğitimi amaçlı kurslara destek sağlanması amacıyla hükümet tarafından mali kaynak ayrılmıştır. Ayrıca finansman arayan girişimcilerle özel yatırımcıları bir araya getiren hükümet destekli Ulusal İş Ağı kurulmuştur.

- **Finlandiya**

Finlandiya eğitim sisteminde girişimcilik öncelikli alanlardan bir tanesidir. Girişimcilik eğitimi tüm eğitim düzeylerinde müfredatta yer almaktadır. Almanya’daki Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından üniversiteler, teknik

okullar, iş dünyası ve diğer aktörler arasında bölgesel iş birliğini geliştirmek üzere “EXIST Programme” kurulmuştur. Program, yüksek öğrenim ve araştırma kuruluşlarında daha girişimci bir kültür oluşturulmasını sağlamak ve girişim potansiyelinin uygulamaya geçirilmesi amacıyla ilgili tarafları bir araya getirmektedir.

- **Hollanda**

Hollanda’da girişimciliğe eşgüdümlü bir yaklaşımla çeşitli bakanlıklar, kamu kuruluşları ve işletme sahipleri arasında etkileşim sağlanmıştır. Girişimcilik politikalarının uygulanmasıyla doğrudan ilgili olan bölgeler, yüksek öğrenimde girişimcilik eğiliminin artırılması ve girişimciliğe entegre destek hizmetlerinin sağlanması gibi önemli konularda Ekonomi Bakanlığı ile ortak çalışmalarda bulunmaktadır. Lise öğrencileri arasında girişimciliği teşvik üzere Ekonomi Bakanlığı, işveren kuruluşu ve bir bankanın desteğinde “mini işletmeler projesi” uygulamaya koymuştur. Öğrenciler bir işletme kurarak, bir mal veya hizmet üretmekte olup yılda bir kez “Mini İşletme Ödülü” verilmektedir.

- **Avusturya**

Girişimcilik eğitimi konusunda orta düzeyde iş idaresi kolejleri kurulmuştur. Üniversitelerde girişimcilik konusundaki organizasyonlar artmış ve üç tane girişimcilik enstitüsü kurulmuştur. Ayrıca, üniversite-sanayi iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla programlar uygulanmakta; üst düzey işletme yöneticilerinin okulları ziyaret etmesi, işletmelerin ziyaret edilmesi, öğretmenlere işletme deneyimi kazandırılması gibi uygulamalar yapılmaktadır. 15–19 yaş grubundaki öğrencilere uygulanan İş Kurma Programı (JUNIOR) ile yeni bir iş kurma fikrinin geliştirilmesinden, üretim, pazarlama, satış konularına kadar uygulama yaparak öğrenme fırsatı sağlanmaktadır.

- **Lüksemburg**

Lüksemburg’da ilköğretim öğrencilerinin işletme gezileri ile iş yaşamını tanımaları sağlanmaktadır. Ortaöğrenim öğrencilerine iş dünyasını ve girişimlerin ekonomideki rolünü tanıtmaya yönelik eğitimler verilmekte ve bu çerçevede yöneticilerle sohbet toplantıları düzenlenmektedir.

Rasmussen ve Sorheim (2006), girişimcilik eğitiminin ana amacını, girişimci kişiliği ortaya çıkarmak olarak ifade eder. Girişimcilik, doğrudan kültür ile ilişkili olduğundan ötürü girişimcilik eğitimi, bireyleri girişimci kültür ve bakış açısına sahip olmak üzere felsefi bakış açısı oluşturması ile de etkilemektedir. Ancak, felsefi bakış açısının oluşturulması yeterli olmadığından ve de girişimciliğin ortaya çıkması için doğru yerde, doğru zamanda ve doğru şekilde yatırım yapılması da gerektiğinden dolayı, girişimcilik eğitiminin projeleri ve gerçek hayata dair çalışmaları da içermesi gerekmektedir.

Girişimcilik eğitiminin, bireylere özgürlük ve özgüven vermesi, alternatif kariyer olanaklarının olduğunu farkettilmesi, bireylerin ufuklarını geliştirip fırsatları görmelerini sağlaması ve de iş geliştirme açısından bilgi sahibi olmaları açısından büyük önemi bulunmaktadır. Girişimcilik eğitimleri, bireylerin girişimcilik hakkında değil; aynı zamanda da kendileri, beklentileri ve kapasiteleri hakkında da eğitici olmalıdır. Bu bakımdan girişimcilik eğitiminin çok yönlü olması gerektiği söylenebilir (Sánchez, 2011: 251).

2.6.2. Türkiye’ de Girişimcilik Eğitimi

Ülkemizde girişimcilik eğitimleri hızla büyüyen bir alandır. Özellikle KOSGEB tarafından 2010 yılında geliştirilen ortaklık modelinin uygulamaya geçirilmesinden sonra girişimcilik eğitimlerinin ülke çapında yaygınlaştırılması sağlanmıştır. Bu modelin uygulamaya geçirildiği 2010-2014 yılları kapsamında girişimcilik eğitime katılanların sayısı 290.035’e ulaşmıştır (https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf). Girişimcilik eğitimleri, KOSGEB’ in yanı sıra kamu kuruluşları, üniversiteler, belediyeler, meslek kuruluşları, özel idareler, kalkınma birlikleri ve kalkınma ajansları tarafından KOSGEB ile imzalanacak protokoller dâhilinde de gerçekleştirilebilmektedir.

2.7. KOSGEB

KOSGEB, ana kuruluş amacı küçük ve orta boylu sanayi işletmelerinin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yardım ederek rekabet güçlerini artırmaktır. 20 Nisan 1990 tarihinde, 3624 sayılı kanun ile kurulan KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile doğrudan bağlantılı bir kamu kuruluşudur. Kuruluş, başkanlık sistemi ile çalışmakta olup, genel kurul ve icra komitesine sahiptir. Altında çok sayıda farklı bölüm bulunmakla birlikte, KOSGEB' in Ankara'da kendisine bağlı Bölgesel ve Yerel Kalkınma Merkezi, Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Merkezi, Girişimciliği Geliştirme Merkezi, Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, Finansman Merkezi, KOBİ Kredi Yönetimi ve İzleme Merkezi ile Ankara Avrupa Merkezi olmak üzere toplam sekiz adet araştırma merkezi bulunmaktadır (Öktem vd. 2007: 53).

KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği 2010 yılında yürürlüğe girmiş olup, anılan yönetmelik ile Tablo 16'da yıldız (*) ile işaretlenmiş olan programlar uygulamaya konulmuştur. 2007 – 2010 yılları arasında toplam girişimcilere ve KOBİ'lere toplam 137,2 Milyon TL kaynak aktaran KOSGEB, sadece 2011 yılında 177,5 Milyon TL'lik maddi destek sunmayı başarmıştır. KOSGEB in en güncel faaliyet raporu sonuçlarına göre 2018 yılındaki toplam destek miktarı 1.396.781.813 TL' dir. Tablo 14' de KOSGEB tarafından sağlanan desteklere yönelik istatistikler yer almaktadır.

Tablo 14: KOSGEB Tarafından Sağlanan Destek Miktarları

Destek Unsuru	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2018
Danışmanlık ve Eğitim	935	141	945	927	20	972	
Bilişim	1.055	544	449	1.371	127		
Teknoloji Geliştirme ve Yenilik	4.419	6.820	6.632	5.607	1.303		29.770.360
Kalite Geliştirme	349	507	616	571	137		
Pazar Araştırma ve İhracat Geliştirme	2.530	5.073	8.499	10.686	1.712		
Uluslararası İşbirliği Geliştirme	23	22	26	196	10		4.320.409
Bölgesel Kalkınma Destekleri	5.406	5.984	6.668	7.337	3.305		
Girişimciliği Geliştirme	399	982	1.352	643	267		
KOBİ Proje Destek Programı*				293	20.541	57.180	2.072.293
Tematik Proje Destek Programı*				0	198	446	311.483
İşbirliği-Güçbirliği Destek Programı*				1.365	12.451	21.114	9.488.250
Ar-Ge, İnovasyon, Endüstriyel Uygulama*				4.162	43.295	65.668	71.370.036
Genel Destek Programı*				4.960	67.539	96.808	388.530.810
Girişimcilik Destek Programı*				358	26.253	52.183	596.332.632
Diğer	2.628	23.098	2.686	9.938	303	136	294.585.540
TOPLAM	17.743	43.170	27.874	48.414	177.461	294.506	1.396.781.813

Kaynak: www.kosgeb.gov.tr

2.8. KOSGEB GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİ

KOSGEB, gelen resmi talepler doğrultusunda gerekli bölge ve birimlerde genel girişimcilik eğitimleri vermektedir. Verilen girişimcilik eğitimlerinden olan Genel Girişimcilik Eğitimi, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve de kendi işini kurmak isteyen girişimci adaylarının iş planı yapmak ve de şirket kurmak hakkındaki prosedürleri öğrenmeleri amacıyla hazırlanmaktadır. Eğitimler hem uygulamalı hem de internetten verilebilmekte olup, iş fikri, pazar araştırması, iş planı, pazarlama planı oluşturma, proje yönetimi gibi konuları içeren 26 saatlik bir programdır. Bu genel eğitimin dışında KOSGEB, girişimcilik kültürünü küçük yaşlardan yaygınlaştırmak amaçlı Genç Girişimci Geliştirme Programı'nı kurmuştur. Bu program dâhilinde 80 saatlik atölye ve eğitim verilmektedir ve ortaöğretim sonrası öğrenciler ücretsiz olarak bu programa katılabilmektedir (Bozkurt, 2011: 49)

KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve girişimcileri iş planı kavramı ile tanıştırmak başarılı işletmelerin kurulmasını sağlamak amacı ile düzenlenmektedir. Girişimcilik eğitim programı, temel seviye girişimcilik eğitimi, sınıf içi eğitim ve atölye çalışmalarından oluşmakta olup en az 32 saat sürmektedir (www.iskur.gov.tr).

Yükseköğretimde girişimcilik eğitimi örgün eğitim, KOSGEB eğitimleri ve çeşitli projeler kapsamında yürütülmektedir. KOSGEB 2012 yılı itibariyle yükseköğretim kurumlarında KOSGEB tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak verilen girişimcilik derslerini, ilgili yükseköğretim kurumunun talebi doğrultusunda “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” olarak onaylamaktadır. Dolayısıyla bu dersleri geçerek sertifika alan öğrenciler, iş kurdukları takdirde KOSGEB’in “Yeni Girişimci Desteği”ne başvuru hakkı kazanmaktadır. Bu uygulamanın başlatılmasıyla yükseköğretimde açılan girişimcilik derslerinin sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir. 2014 yılsonu itibariyle toplam 110 Yüksek Öğretim Kurumunda 2.130 sınıfta ders verilmiştir https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf).

KOSGEB Yeni Girişimci Desteğine, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerini tamamlayarak eğitim veya programa katıldığını belgeleyen girişimcilerin söz konusu eğitim veya programı tamamladıktan sonra kurdukları işletmeler ile İŞGEM’de yer alan işletmeler iş planı hazırlayarak başvuru yapmaya hak kazanırlar. Yeni kurulmuş KOBİ’lere yardımcı olmak amacıyla sağlanan işletme kuruluş giderleri, makine, teçhizat, yazılım ve ofis donanım giderleri ve işletme giderleri için geri ödemesiz ve yine makine, teçhizat ve ofis donanım giderleri için geri ödemeli destek verilmektedir (Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOSGEB GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİNİN, GİRİŞİMCİ ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Tez çalışmasının bu bölümünde, araştırmanın amacı, anakitlesi ve örnekleme, kullanılan ölçüm aracı, buna ilişkin geçerlilik ile güvenirlik analizleri ve toplanan verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Uygulamaya ilişkin genel bir durum tespiti yapılarak sonuçlar değerlendirilmektedir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Girişimcilik, gelişmekte olan ülkelerin çoğunda olduğu gibi ülkemizde de büyük öneme sahip konulardan biridir. Son yıllarda girişimcilik alanında yer alan çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır.

Ülkemizdeki KOBİ'lere girişimcilik konusunda destek sağlayan önemli bir kurum olan KOSGEB, KOBİ'lerin rekabet güçlerini geliştirecek ve küreselleşen iş dünyasında ayakta kalabilmelerini sağlayabilmek için destekler sağlayıp, eğitimler vermektedir. KOSGEB girişimcilik eğitimleri özellikle son dönemde pek çok araştırmacının ilgi odağı olmuştur. Bu araştırmanın amacı da, sağlanan bu desteklerin değerlendirilmesi, ölçülmesi ve de girişimci adaylarının girişimcilik eğilimlerine etkilerinin belirlenmesidir. Son dönemde ülkemizde KOSGEB eğitimleri ile alakalı çalışmalar irdelenmiştir.

Başer ve Büber (2012), çalışmalarının örneklemini KOSGEB'in girişimcilik proje destek programı kapsamında Aydın ili İŞKUR Müdürlüğü'ne kayıtlı girişimci adaylarının 146'sından anket yoluyla veri toplayarak oluşturmuşlardır. Girişimcilik eğitimi alan girişimci adaylarını, girişimciliğe yönlendiren özelliklerini ölçmeye yönelik yapılan çalışma ile kişiyi girişimciliğe yönlendiren yenilikçilik, liderlik, özkontrol, risk alma, kendine güven, iyimserlik, başarı ihtiyacı özelliklerinin tamamına yakınına verilen cevaplara katılım düzeyinin yüksek oranda olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Akyüz (2013), çalışmasında üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik eğitimleri ve yükseköğretim kurumları tarafından KOSGEB girişimcilik destek programı kapsamında ders alan üniversite öğrencilerinin KOSGEB desteklerine bakış açıları, girişimcilik eğilimleri ve girişimcilik özellikleri gibi boyutları tespit etmeye çalışmıştır. Veriler anket yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonuç olarak eğitim programları yardımıyla girişimci niteliklerini güçlendiren çevrenin geliştirilmesi, girişimcilik fikir fırsatlarının değerlendirilmesinin öğrencilerce algılanışının öğretilmesi amaçlanması gerekliliği vurgulanmıştır. Çalışmada ayrıca öğrencilerin KOSGEB destek ve eğitimlerine yönelik bakış açılarının yer aldığı tanımlayıcı analizlere de yer verilmiştir.

Uluköy vd. (2013), KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimi kurslarına katılan girişimci adaylarının girişimcilik özelliklerini belirlemek ve alınan bu eğitimlerin katılımcılarda girişimcilik potansiyellerini ne derecede ortaya çıkarabildiklerini analiz etmek için bir çalışma yapmışlardır. Uygulama sonucunda KOSGEB tarafından verilen girişimcilik eğitiminin girişimcilik bilincini oluşturmada ciddi katkı sağladığı, ancak uygulamada verilen girişimcilik eğitiminin başarı düzeyinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Mutlu (2014), çalışmasında uygulamalı girişimcilik eğitimi kurslarına katılan girişimci adaylarının, girişimcilik potansiyellerini, girişimciliğe bakışlarını, girişimci olma isteklerinin ardında yatan nedenleri, girişimcilik planlarını ve girişimciliklerinin önünde gördükleri engellerin neler olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda KOSGEB tarafından verilen uygulamalı girişimcilik eğitimi sertifikası kurslarına katılan 180 adaydan, araştırmaya katılmayı kabul eden 117 kişiye anket uygulanmıştır. Girişimci adayları girişimciliklerinin önünde gördükleri en önemli problemi sermaye teminini olarak belirtirken; katılmış oldukları kurs ve alacakları sertifika hakkında olumlu görüş geliştirdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca girişimci adayları KOSGEB'in girişimciliği teşvik etme noktasındaki işlevini önemli derecede yerine getirdiğini vurgulamışlardır. Girişimci adaylarına girişimcilik potansiyelini tespit etmeye yönelik Rathus'un girişimcilik ölçeği uygulanmıştır. Rathus'un girişimcilik ölçeği sonuçlarına göre, girişimci adaylarının %27,4'ünün atılgan/girişimci, %72,6'sının ise orta düzeyde girişimci olduğu görülmüştür. Çekingen kategorisinde ise hiç kimsenin yer almaması, girişimcilik kursuna katılma

eyleminde bulunmanın girişimcilik için önemli bir göstergesi olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

İslamoğlu vd. (2014), çalışmalarında girişimcilerin desteklenmesine yönelik uygulanan “Yeni Girişimci Destek Programı” ve Batı Karadeniz Bölgesinde uygulanan girişimcilik eğitimlerini incelenmiştir. Uygulama sonucunda girişimci adaylarının büyük bir çoğunluğu aldıkları eğitimden memnun olduklarını vurgulamakla birlikte girişimcilik desteğinden yararlanma şartlarının zorluğu, başlangıç sermayesi ve kira sıkıntısı, bürokratik işlemlerin çok olması gibi faktörleri girişimcilik açısından problem olarak tanımlamışlardır.

Tan (2015) çalışmasında KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimlerine başvuran adayların girişimcilik testi sonuçlarını karşılaştırmış ve girişimcilik desteğinden faydalanmak isteyen 255 girişimci adayına yönelik bir anket çalışması yapmıştır. Uygulama sonuçları, cinsiyet olarak erkek girişimci adaylarının, eğitim seviyesi bakımından üniversite ve yüksek lisans mezunlarının ve yaş grubu bakımından 25-34 yaş grubunun testlerde daha başarılı olduğunu göstermiştir. Testlerde elde edilen genel başarı seviyesinin de yüksek olması, girişimci adaylarının girişimcilik potansiyelinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda girişimci adaylarının potansiyellerini kullanabilmelerine olanak sağlanarak, iş hayatına kazandırılmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Genç (2015), çalışmasında ülkemizde son dönemde yaygınlaşan “temel girişimcilik eğitimlerine” katılan girişimci adaylarının temel girişimcilik eğilimlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu doğrultuda Giresun, Trabzon ve Ordu illerinde KOSGEB girişimcilik eğitimlerine katılan 196 girişimci adayından oluşan bir örneklem oluşturularak analizler gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ilgili eğitimlere katılanların, ölçek kapsamında, altı değişik girişimcilik eğilimine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu eğilimler; dışa dönüklük/kendine güven, hazır olma/bilgili olma, kararlılık, atılımcılık, risk alma/girişimcilik ve bağımsızlık olarak belirlenmiştir. Uygulama sonuçlarında bu altı faktör arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edildiği belirtilmiştir.

İnce vd. (2016), çalışmalarında KOSGEB eğitimlerine katılan girişimci adaylarının, girişimcilik üzerine aldıkları kararları etkileyen sebeplerin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamışlardır. İŞKUR aracılığı ile KOSGEB uygulamalı girişimcilik

eğitimini alan toplam 320 girişimci adayının çalışmanın örneklemine oluşturmuş olup katılımcıların tamamına anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Uygulama sonucunda, bireyin girişimcilik kararını etkileyen sebeplerin kişinin yaşamını ilçede ya da il merkezinde sürdürmesi, yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu, gelir düzeyi ve büyüme çağını nerede geçirdiği gibi farklı değişkenlere bağlı olarak değiştiği vurgulanmıştır.

Tanrıverdi vd. (2016), çalışmalarında girişimcilik kurslarında eğitim alan katılımcıların aldıkları girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Uygulamalarının rneklemine 2014 yılının farklı dönemlerinde İstanbul’ da KOSGEB destekli girişimcilik eğitimlerine katılan 225 girişimci adayı oluşturmuştur. Veriler, kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 255 kişiye anket uygulanarak toplanmış olup uygulamada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Ölçek olarak ise girişimci adaylarının girişimcilik eğitimine yönelik tutumu ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 2 farklı ölçek kullanılmıştır. Veriler analiz edildiğinde girişimcilik eğitimine yönelik tutumun, girişimcilik eğilimine etkisi olduğu vurgulanmış fakat eğitimlerin girişimcilik eğilimini açığa çıkarmada sadece heveslilik düzeyinde kaldığı görülmüştür. Eğitimin girişimcilik eğilimini açığa çıkarmada tek başına yeterli olmadığı dolayısıyla girişimcilik eğitimleriyle ilgili yeni düzenlemelerin yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Araştırmanın amacı, KOSGEB girişimcilik eğitimlerinin girişimci adayların girişimcilik eğilimleri ve onun alt faktörleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır ve adayların eğitimden memnuniyetlerini ve temel değerlendirmelerini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerinin eğitim öncesinde ve eğitim sonrasında bazı demografik özelliklere göre farklı olup olmadığı da bu araştırma kapsamında test edilmektedir.

Araştırmanın nemi, KOSGEB girişimcilik eğitimlerinin girişimci adayların girişimcilik eğilimlerine şekilde katkı sağladığını belirlemektir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖN KABULLERİ VE KISITLARI / SINIRLARI

3.2.1. Araştırmanın Ön Kabulleri

Araştırmaya katılan örneklem grubun uygulanan anket formuna doğru ve objektif olarak bilgi verdikleri varsayılmıştır.

3.2.2. Araştırmanın Kısıtları / Sınırları

Araştırmada sorgulanan konular; oluşturulan anket formunda yer alan, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğitime ilişkin sorularla kısıtlıdır. Ayrıca araştırma, çalışmanın amaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanan soru formunda yer alan sorularla kısıtlıdır.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı, katılımcıların “KOSGEB girişimcilik eğitimleri” kapsamında belirlenen ve bu eğitimleri İzmir ve Manisa illerinde Şubat 2017-Haziran 2017 döneminde alan girişimci adaylarından oluşmasıdır. Soruların doğrudan KOSGEB girişimcilik eğitimi alan girişimci adaylarının yanıtlayabileceği tarzda oluşuna, diğer bir deyişle alana yönelik teknik bilgileri içermesine yönelik varsayım ise; anket formunun KOSGEB girişimcilik eğitimi alan girişimci adaylarına ulaştırılması şeklindeki sınırlılığın nedenidir.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırma örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yol ile verilerin analiz yöntemi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Araştırma nicel olarak tasarlanmış, survey yönetimi ve anket (yazılı soru sorma) tekniği gerçekleştirilmiştir.

3.3.1. Araştırmanın Anakitlesi ve Örneklemi

Araştırmanın anakitlesi KOSGEB girişimcilik eğitimleri kapsamında İzmir ve Manisa illerinde KOSGEB' e başvuran girişimci adayları olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklem çerçevesini oluşturabilmek için öncelikle KOSGEB' den izin almak için yazılı dilekçe gönderilmiştir. Daha sonra KOSGEB İzmir ve Manisa yetkilileriyle görüşme yapılarak çalışmanın amacı ve önemi paylaşılmıştır. Alınan izin neticesinde Şubat 2017-Haziran 2017 döneminde girişimcilik eğitimlerine katılacak adayların listesi temin edilmiştir. Listede toplam 385 katılımcı yer almaktadır.

Örneklemin büyüklüğünü belirlemede Krejce ve Morgan'ın (1970) önerdikleri örneklem hatası değerlerini kullanmıştır. Sürekli verilerde örneklem hatası $E=3\%$, kategorik verilerde ise $E=5\%$ alınarak anakitle sayısını temsil eden örneklem büyüklüğü $\alpha = 0,10$, $\alpha = 0,05$ ve $\alpha = 0,01$ önem düzeyine göre Tablo 15'de gösterilmektedir (Bkz Barlett vd., 2001).

Tablo 15: Kesikli ve Sürekli Verilerde Anakitle Sayısına Göre Örneklem Büyüklükleri

N	ÖRNEK BÜYÜKLÜĞÜ					
	Sürekli veriler ($E=0,03$)			Kategorik veriler ($E=0,05$ ve $\Pi=0,50$)		
	$\alpha=0,10$ ($z_{\alpha/2}=1,65$)	$\alpha=0,05$ ($z_{\alpha/2}=1,96$)	$\alpha=0,01$ ($z_{\alpha/2}=2,58$)	$\alpha=0,10$ ($z_{\alpha/2}=1,65$)	$\alpha=0,05$ ($z_{\alpha/2}=1,96$)	$\alpha=0,01$ ($z_{\alpha/2}=2,58$)
100	46	55	68	74	80	87
300	65	85	123	143	169	207
500	72	96	147	176	218	286
700	75	102	161	196	249	341
1000	77	106	173	213	278	399
2000	83	112	189	239	323	499
4000	83	119	198	254	351	570
6000	83	119	209	259	362	598
8000	83	119	209	262	367	613
10000	83	119	209	264	370	623
1000000	85	120	210	273	385	666

(Kaynak: Özdemir, 2013: 122)

KOSGEB’e başvuran girişimci adaylarının katılımı ile anket yoluyla toplanan verilerinin analizleri $\alpha=0.05$ önem düzeyinde gerçekleştirileceğinden, Tablo 15’de hesaplandığı üzere araştırmanın örnekleme kolayda örnekleme yöntemiyle 385 girişimci adayı olarak tespit edilmiştir.

Toplam 385 katılımcıya anket ulaştırılmıştır. Katılımcılara ulaştırılan anketlerden 385’i geri dönmüştür. Bu durumda, genel olarak anketlerin geri dönüş oranı %100’ dür. Geri dönen anketlerin tamamı (385 anket), araştırmanın analizlerine dahil edilmiştir.

3.3.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular

Girişimci adaylarının soru formunda belirtilen 4 farklı demografik özellik ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 20’ de yer almaktadır.

Araştırmaya katılım gösterenlerin cinsiyet, eğitim durumu, iş tecrübesi ve tecrübe türleri gibi demografik özelliklere göre dağılımı incelenmiştir. Bulgular Tablo 21’de özetlenmiştir.

Tablo 16: Girişimci Adaylarının Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Demografik Özellik	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	207	53,8
	Erkek	178	46,2
	Toplam	385	100
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	30	7,8
	Lise	66	17,1
	Ön Lisans	30	7,8
	Lisans	220	57,1
	Lisans Üstü	39	10,1
	Toplam	385	100
İş Tecrübesi	Var	281	73,0
	Yok	104	27,0
	Toplam	385	100
Tecrübe Türü	Kendi Girişimi	91	32,4
	Özel Sektör	133	47,3
	Kamu Sektörü	57	20,3
	Toplam	281	100

Araştırmaya katılan girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında %53,8'inin kadın, %46,2'sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Eğitim düzeylerine göre dağılım ele alındığında, girişimci adaylarının büyük bir çoğunluğunun %57,1 ile lisans mezunlarından oluştuğu görülmektedir. Lise mezunların oranının %17,7, lisansüstü mezunlarının ise %10,1 olduğu görülmektedir. İlköğretim ve ön lisans mezunu olanlar ise %7,8'erlik bir kısmı oluşturmaktadır. Girişimci adaylarının %73'lük büyük bir çoğunluğunun daha önce bir iş tecrübesi bulunmaktayken, %27'sinin ise daha önceden herhangi bir iş tecrübesi bulunmamaktadır. İş tecrübesi olanların dağılımına bakıldığında %47,3'ünün özel sektör deneyimi olduğu, %32,4'ünün kendi girişimlerinin bulunduğu, %20,3'ünün ise kamu sektöründe bir deneyimi olduğu görülmektedir.

3.3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Soru formu, adayların girişimcilik eğilimlerini ölçmeye ve girişimcilik eğitimi ile ilgili memnuniyetlerini belirlemeye yönelik ifadeleri kapsayan ölçeklerden ve

demografik sorulardan oluşmaktadır. Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğitimi arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla formda yer alan bu ifadeler Girginer ve Uçkun (2004) tarafından kullanılan standardize bir ölçektir. Girişimcilik eğilimi ve alt faktörleriyle ilgili ifadeler için ayrıca Koh' un (1996) çalışmasından referans alınmıştır.

Soru formu, genel olarak girişimcilik eğitimlerinin ve girişimci adaylarının girişimcilik eğilimleri üzerindeki katkısının saptanmasına yönelik sorulardan ve ifadelerden meydana gelmektedir. Anke/soru formu üç bölümden oluşmaktadır.

4 alt faktör içeren girişimcilik eğilimine yönelik 14 soru ile girişimcilik eğitime yönelik 10 sorudan oluşmaktadır.

1. Anketi yanıtlayan girişimci adayları hakkında bazı genel bilgilerin istendiği sorular.
2. Dört alt faktör içeren (heveslilik, yenilikçilik, kararlılık, işgören olmama) girişimcilik eğilimlerinin ölçülmesine yönelik girişimci adaylarına yöneltilen sorular,
3. Girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki katkısının ölçülmesine yönelik girişimci adaylarına yöneltilen sorular,

3.3.3.1. Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenilirliği

Anket/soru formunda toplam 29 ifade yer almaktadır. Birinci bölüm 5 soruluk demografik profil ölçeğinden; ikinci bölüm girişimcilik eğilimine yönelik 14 ifadeden, üçüncü girişimcilik eğitime yönelik 10 ifadeden oluşmaktadır.

Anket/soru formunun birinci bölümünde, anketi yanıtlayan girişimci adaylarına; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, iş tecrübesi sorular yöneltilmiştir. Bu kısım sadece yanıtlayıcıların genel özellikleri hakkında fikir sahibi olmak amacıyla oluşturulmuştur.

Anket/soru formunun ikinci bölümünde; girişimci adayların girişimcilik eğilimlerini ölçmeye ilişkin bir soru grubu yer almaktadır.

Anket/soru formunun üçüncü bölümünde; girişimci adaylarının KOSGEB girişimcilik eğitimlerini nasıl değerlendirdikleri ve memnuniyet düzeylerine ilişkin bir soru grubu yer almaktadır.

Anket/soru formu genel olarak iki temel çalışmada kullanılan soru formlarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Birincisi, Girginer ve Uçkun (2004) tarafından hazırlanan “İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama” başlıklı çalışmada kullanılan soru formu; ikincisi, Koh (1996) tarafından hazırlanan “Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: A study of Hong Kong MBA students” başlıklı çalışmada kullanılan soru formudur. Her iki soru formundan da bazı soru grupları uyarlanarak, bazıları da orijinal yapısına sadık kalınarak kullanılmıştır. Girginer ve Uçkun’ un (2004) çalışmasındaki soru formu tüm boyutlarıyla ele alınmış olup, Koh’ un (1996) çalışmasından ise; girişimciliği etkilediği düşünülen temel psikolojik özelliklerden risk alma eğilimi ve yenilikçilik boyutları referans alınmıştır. Çalışmamızdaki soru formunda, bu çalışmalardan doğrudan alınmış veya referans alınmış soru grupları için, yazarlar, Nuray Girginer, Nurullah Uçkun ve Hian Chye Koh ile bağlantı kurularak izin alınmış, yazarların çalışmalarında kullandıkları anket kendilerinden temin edilmiştir. Soru gruplarının bazılarına, “Kesinlikle Katılıyorum-Katılıyorum-Kararsızım-Katılmıyorum-Kesinlikle Katılmıyorum”, şeklindeki 5’li derecelendirilmiş Likert tipi ölçek olarak değerlendirme yapılarak yanıt verilirken; bazı soru grupları ise “Aşağıdaki seçenekleri işaretleyiniz” şeklinde yanıtlanmaktadır.

Girişimcilik eğilimi ölçeğinin yapı geçerliliğini ortaya koymak amacıyla açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz yapılmadan önce araştırmada yer alan 14 değişkenin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesi gereklidir. Bunun belirlenebilmesi için öncelikle Kaiser-Meier-Olkin (KMO) testi sonuçlarına bakılmıştır. **KMO test değeri 0,887** olarak bulunduğundan, araştırma değişkenlerinin faktör analizine uygun oldukları tespit edilmiştir. İkinci olarak da korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını belirlemek için Bartlett testi sonuçlarına bakılmıştır. Bartlett hipotez testi sonuçlarına göre de **$p = 0,000 < 0,05$** olduğundan, korelasyon matrisi birim matris değildir ve faktör analizi araştırma değişkenleri için uygundur sonucu elde edilmiştir. Analiz tamamlandıktan sonra hangi değişkenin hangi faktörde yer aldığı ve faktör yükleri Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 17: Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler/ Değişkenler	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	Faktör Adı
GE3	,873				Heveslilik
GE1	,859				
GE2	,855				
GE4	,855				
GE5	,836				
GE6		,859			Yenilikçilik
GE8		,852			
GE7		,837			
GE11			,737		Kararlılık
GE10			,699		
GE12			,685		
GE9			,659		
GE14				,755	İşgören
GE13				,654	Olmama

Faktörlerin açıkladıkları varyanslar ile açıklanan toplam varyans tabloda görülmektedir. Faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkı ise Tablo 17’de gösterilmiştir. Analiz sonucu belirlenen dört faktörün toplam varyansın %75,288’ini açıkladığı görülmektedir.

Tablo 18: Toplam Varyansın Açıklanma Derecesi

Faktör Adı	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
Heveslilik	33,364	33,364
Yenilikçilik	19,379	52,743
Kararlılık	14,388	67,131
İşgören Olmama	8,157	75,288

Girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla kullanılan ölçeğin açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre 4 alt faktörü bulunmaktadır. Bu alt faktörler heveslilik (1. 2. 3. 4. ve 5. sorular), yenilikçilik (6. 7. ve 8. sorular), kararlılık (9. 10. 11. ve 12. sorular), işgören olmama (13. ve 14. sorular) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin 4 alt faktörünü

doğrulamak amacıyla Lisrel 8.80 yardımıyla doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının yorumlanmasında kullanılan uyum iyiliği ölçütleri için uyum aralıklarının değerlendirilmesi Tablo 18’de gösterilmiştir (Çerezci, 2010).

Tablo 19: Bazı Uyum İyiliği Ölçütleri

Ölçüt	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Uyumsuzluk
$\chi^2/s.d.$	≤ 2	$2 < \chi^2/s.d \leq 5$	$\chi^2/s.d > 5$
RMSEA	$0 < RMSEA < 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$	$RMSEA > 0,10$
GFI	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI < 0,95$	$GFI < 0,90$
AGFI	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI < 0,90$	$AGFI < 0,85$
NFI	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI < 0,95$	$NFI < 0,90$
CFI	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$	$0,95 \leq CFI < 0,97$	$CFI < 0,95$
SRMR	$0 \leq SRMR < 0,05$	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$	$SRMR > 0,10$

Dört faktörlü yapıya ilişkin uyum değerleri ise Tablo 19’da yer almıştır.

Tablo 20: Dört Faktörlü Yapıya İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi İstatistikleri

Ölçüt	Değerler	Uyum Düzeyi
$\chi^2/s.d.$	3,78	Kabul Edilebilir
RMSEA	0,092	Kabul Edilebilir
GFI	0,92	Kabul Edilebilir
AGFI	0,86	Kabul Edilebilir
NFI	0,93	Kabul Edilebilir
CFI	0,96	Kabul Edilebilir
SRMR	0,08	Kabul Edilebilir

Tablo 20 dikkate alındığında 4 faktörlü yapıya ilişkin uyum değerlerinin kabul edilebilir düzeylerde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada kullanılan soru gruplarının güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık Cronbach Alpha katsayılarının hesaplanmasıyla yapılmıştır. Testin içsel tutarlılık güvenilirliği Cronbach’s Alfa (α) olarak adlandırılan bir istatistikle ortaya konmaktadır. Cronbach’s alfa katsayısı, olası tüm öge kombinasyonları ile elde edilen

korelasyon katsayılarının ortalamasıdır. Cronbach's alfa katsayısı 0 ile 1 arasında değerler alır. α değeri 1'e yaklaştıkça güvenilirliği de artmaktadır ve genelde 0,70'den büyük değer alması istenen durumdur (Özdemir, 2013: 80).

Bu doğrultuda eğitim öncesi ve eğitim sonrası olmak üzere ve alt faktörleriyle birlikte girişimcilik eğiliminde yer alan 14 soruluk ölçek ile girişimcilik eğitime yönelik 10 soruluk ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 21: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Cronbach's Alpha Katsayısı
Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimi (Genel)	0,844
Heveslilik	0,841
Yenilikçilik	0,832
Kararlılık	0,813
İşgören Olmama Eğilimi	0,808
Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi (Genel)	0,860
Heveslilik	0,871
Yenilikçilik	0,853
Kararlılık	0,819
İşgören Olmama Eğilimi	0,801
Girişimcilik Eğitimi	0,848

Girişimcilik genel eğilimi (eğitim öncesi ile sonrası) ve girişimcilik eğitime yönelik alfa katsayıların sırasıyla 0,844, 0,860 ve 0,848 olduğu görülmektedir. Ayrıca alt faktörlere ilişkin alfa katsayılarının da 0,80'den daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu katsayıların 0,70'den yüksek olduğu ve verilerin analize uygun olacak güvenilirlikte olduğunu söylemek olanaklıdır. Soru gruplarının güvenilir oluşu, araştırmada yapılan ölçmenin tutarlı sonuçlar vereceği beklentisini güçlendirmektedir.

3.3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Verilerin Toplanmasında İzlenen Yol

Araştırmada, anket yöntemi ile veri toplama tercih edilmiştir. Çalışmada kullanılan soru formu, toplamda 385 girişimci adayına iletilmiştir. Soru formunun

uygulanması; Şubat 2017-Haziran 2017 tarihleri arasında bir defa tekrarlanarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı çalışmaya alt yapı hazırlaması amacıyla soru formlarının uygulanmasından önce girişimcilik ekosistemini ve alt sistemlerini anlamak için 2014 yılında KOSGEB’ den girişimcilik eğitimi alarak sertifika almıştır. 2015 yılında KOSGEB İzmir ve Manisa Müdürlükleri tarafından verilen uygulamalı girişimcilik eğitimlerinde eğitmen olarak görev yapmıştır.

Soru formunun uygulanması aşamasında; KOSGEB İzmir Kuzey/Güney ve Manisa Müdürlükleri’ nden destek alınmıştır. Soru formu öncelikle, bilgisayar ortamında hazırlanmış ve KOSGEB aracılığıyla, eğitimler sırasında girişimci adaylarına ulaştırılmıştır. Soru formu uygulanırken araştırmanın amacı ve uygulama şekliyle ilgili katılımcılara yüz yüze bilgi verilmiştir.

3.3.5. Verilerin Analizi

Analizlerde SPSS for Windows 21 ve Lisrel 8.80 paket programları kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların demografik özelliklerinin gösterilmesi ve girişimcilik eğilimi (eğitimden önce ve sonra) ile girişimcilik eğitimi ifadelerine katılım düzeylerini göstermek amacıyla tanımlayıcı istatistiksel analizlere yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın bazı kısımlarında gerçekleştirilen hesaplamalara ilişkin Microsoft Excel programından yararlanılmıştır.

Girişimcilik eğilimi ve alt faktör boyutları ile girişimcilik eğitimi ifadelerine katılım düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. İkili karşılaştırmalar için Bağımsız Örneklem-T Testi; çoklu karşılaştırmalar için Tek Yönlü Varyans analizi kullanılmıştır. Girişimcilik eğitimi öncesindeki girişimcilik eğilimi ile eğitim sonrasındaki girişimcilik eğilimi arasında fark olup olmadığının tespiti için eşleştirilmiş örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Son olarak girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine etkisi olup olmadığının test edilmesi için basit doğrusal regresyon analizleri; aralarındaki ilişkinin ortaya konulması için korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarının anlamlılığı %95 güven düzeyine göre değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen tüm bulgular tablolar ile gösterilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMA VE BULGULARI

Bu kısımda, araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları yer almaktadır.

3.4.1. Girişimcilik Eğilimine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular

Analizlere dahil edilen girişimci adaylarının soru formunda belirtilen 14 soruya verdikleri yanıtların dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzdelere Tablo 23'de yer almaktadır. Anket/soru formunda belirtilen 14 farklı ifadeye göre frekans ve yüzdeleri göstermektedir.

Tablo 22: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı

Girişimcilik Eğilimi (Eğitim Öncesi)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1. Genç girişimci adayları, kendi işlerini kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahiptirler.	f	47	65	108	103	62	385
	%	12,2	16,9	28,1	26,8	16,1	100
2. Genç girişimci adayları, mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.	f	26	86	110	100	63	385
	%	6,75	22,3	28,5	25,9	16,3	100
3. Genç girişimci adayları, asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.	f	35	88	89	108	65	385
	%	9,1	22,9	23,1	28,1	16,9	100
4. Genç girişimci adayları, mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	f	41	83	107	90	64	385
	%	10,6	21,6	27,8	23,4	16,6	100
5. Genç girişimci adayları, asla özel sektörde çalışmayı planlamamalıdır.	f	39	80	102	112	52	385
	%	10,1	20,8	26,5	29,1	13,5	100
6. Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	f	33	85	96	106	65	385
	%	8,6	22,1	24,9	27,5	16,9	100
7. Çok çalışan, sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak isterim	f	33	89	80	121	62	385
	%	8,6	23,1	20,8	31,4	16,1	100
8. Sosyal yaşamı, iş yaşamını, eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.	f	25	82	90	114	74	385
	%	6,5	21,3	23,4	29,6	19,2	100
9. Var olan gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.	f	41	75	100	84	85	385
	%	10,6	19,5	26,0	21,8	22,1	100
10. Gerçekleri zorlayarak sezgiye, hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.	f	33	66	104	101	81	385
	%	8,6	17,1	27,0	26,2	21,0	100
11. İnandığım bir konuda çoğunluğun eğilimine uymayarak negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.	f	25	67	99	102	92	385
	%	6,5	17,4	25,7	26,5	23,9	100

Tablo 22: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı (Devamı)

Girişimcilik Eğilimi (Eğitim Öncesi)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
12. İnandığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı ve marjinal olmayı göze alamam.	f	80	78	94	65	68	385
	%	20,8	20,3	24,4	16,9	17,7	100
13. Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşına çıksa, kabul etmem.	f	76	65	89	68	87	385
	%	19,7	16,9	23,1	17,7	22,6	100
14. Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.	f	74	66	97	60	88	385
	%	19,2	17,1	25,2	15,6	22,9	100

Girişimcilik eğitimi sonrasındaki girişimcilik eğilimi ifadelerine girişimcilerin katılım düzeyleri ise Tablo 23’de özetlenmiştir.

Tablo 23: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı

Girişimcilik Eğilimi (Eğitim Sonrası)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1. Genç girişimci adayları, kendi işlerini kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahiptirler.	f	15	60	66	107	137	385
	%	3,9	15,6	17,1	27,8	35,6	100
2. Genç girişimci adayları, mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.	f	36	47	62	93	147	385
	%	9,4	12,2	16,1	24,2	38,2	100
3. Genç girişimci adayları, asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.	f	31	51	89	111	103	385
	%	8,1	13,2	23,1	28,8	26,8	100
4. Genç girişimci adayları, mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	f	23	55	80	110	117	385
	%	6,0	14,3	20,7	28,6	30,4	100
5. Genç girişimci adayları, asla özel sektörde çalışmayı planlamamalıdır.	f	17	67	87	128	86	385
	%	4,4	17,4	22,6	33,3	22,3	100
6. Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	f	32	64	85	136	68	385
	%	8,3	16,6	22,1	35,3	17,7	100
7. Çok çalışan, sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak isterim.	f	39	81	68	141	56	385
	%	10,1	21,0	17,8	36,6	14,5	100
8. Sosyal yaşamı, iş yaşamını, eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.	f	15	86	75	125	84	385
	%	3,9	22,3	19,5	32,5	21,8	100
9. Var olan gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.	f	56	72	99	73	85	385
	%	14,5	18,7	25,7	19,0	22,1	100
10. Gerçekleri zorlayarak sezgiye, hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.	f	25	54	84	127	95	385
	%	6,5	14,0	21,8	33,0	24,7	100
11. İnandığım bir konuda çoğunluğun eğilimine uymayarak negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.	f	18	57	83	132	95	385
	%	4,7	14,8	21,5	34,3	24,7	100

Tablo 23: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı (Devamı)

Girişimcilik Eğilimi (Eğitim Sonrası)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
12. İnanıyorum bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı ve marjinal olmayı göze alamam.	f	110	53	100	37	85	385
	%	28,6	13,8	26,0	9,6	22,1	100
13. Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıksa, kabul etmem.	f	72	44	100	55	114	385
	%	18,7	11,4	26,0	14,3	29,6	100
14. Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.	f	63	63	90	49	120	385
	%	16,4	16,4	23,4	12,7	31,2	100

Eğitim öncesi girişimcilik eğilimi ölçeğinde yer alan sorulara verilen cevaplara ilişkin tanımlayıcı bazı istatistikler Tablo 24’de gösterilmiştir.

Tablo 24: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Girişimcilik Eğilimi (Eğitim Öncesi)	n	Ort.	Std. Sapma
1. Genç girişimci adayları, kendi işlerini kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahiptirler.	385	3,17	1,241
2. Genç girişimci adayları, mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.	385	3,22	1,165
3. Genç girişimci adayları, asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.	385	3,20	1,228
4. Genç girişimci adayları, mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	385	3,13	1,235
5. Genç girişimci adayları, asla özel sektörde çalışmayı planlamamalıdır.	385	3,15	1,193
6. Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	385	3,22	1,212
7. Çok çalışan, sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem.	385	3,23	1,217
8. Sosyal yaşamı, iş yaşamını, eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.	385	3,33	1,194
9. Var olan gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.	385	3,25	1,289
10. Gerçekleri zorlayarak sezgiye, hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.	385	3,34	1,227
11. İnanıyorum bir konuda çoğunluğun eğilimine uymayarak negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.	385	3,43	1,210
12. İnanıyorum bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı ve marjinal olmayı göze alamam.	385	2,90	1,380
13. Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıksa, kabul ederim.	385	3,06	1,428
14. Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.	385	3,05	1,418
Girişimcilik Genel Eğilimi	385	3,19	1,233

Eğitim öncesi girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ise Tablo 25’de gösterildiği gibidir.

Tablo 25: Eğitim Öncesi Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörler (Eğitim Öncesi)	n	Ort.	Std. Sapma
Girişimcilik Eğilimi (Genel)	385	3,19	1,233
Girişimciliğe Heveslilik	385	3,18	1,200
Yenilikçilik	385	3,26	1,196
Kararlılık	385	3,23	1,252
İşgören Olmama Eğilimi	385	3,06	1,420

Tanımlayıcı istatistikler dikkate alındığında girişimcilik eğitimi öncesi girişimcilik genel eğiliminin 3,19 ortalama ile orta düzey olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğilimi alt faktörlerine bakıldığında ise en yüksek ortalamanın yenilikçilik boyutuna ait olduğu, kararlılık, heveslilik ve işgören olmama alt boyutlarının ise yenilikçiliği takip ettiği görülmektedir.

Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ölçeğinde yer alan sorulara verilen yanıtlara ilişkin tanımlayıcı bazı istatistikler Tablo 26’de gösterilmiştir.

Tablo 26: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Girişimcilik Eğilimi	n	Ort.	Std. Sapma
1. Genç girişimci adayları, kendi işlerini kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahiptirler.	385	3,75	1,202
2. Genç girişimci adayları, mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.	385	3,69	1,336
3. Genç girişimci adayları, asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.	385	3,53	1,239
4. Genç girişimci adayları, mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	385	3,63	1,220
5. Genç girişimci adayları, asla özel sektörde çalışmayı planlamamalıdır.	385	3,51	1,145
6. Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	385	3,37	1,192
7. Çok çalışan, sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem.	385	3,24	1,227
8. Sosyal yaşamı, iş yaşamını, eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.	385	3,45	1,169

Tablo 26: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (Devamı)

Girişimcilik Eğilimi	n	Ort.	Std. Sapma
9. Var olan gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.	385	3,15	1,350
10. Gerçekleri zorlayarak sezgiye, hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.	385	3,55	1,189
11. İnanıduğım bir konuda çoğunluğun eğilimine uymayarak negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.	385	3,59	1,146
12. İnanıduğım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı ve marjinal olmayı göze alamam.	385	2,82	1,495
13. Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıkarsa, kabul ederim.	385	3,24	1,460
14. Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.	385	3,26	1,459
Girişimcilik Genel Eğilimi	385	3,41	1,238

Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ise Tablo 27’de gösterildiği gibidir.

Tablo 27: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörler	n	Ort.	Std. Sapma
Girişimcilik Eğilimi (Genel)	385	3,41	1,238
Girişimciliğe Heveslilik	385	3,62	1,206
Yenilikçilik	385	3,35	1,178
Kararlılık	385	3,28	1,226
İşgören Olmama Eğilimi	385	3,25	1,454

Tanımlayıcı istatistikler dikkate alındığında girişimcilik genel eğiliminin 3,41 ortalama ile orta düzeyin biraz üstünde değer aldığı görülmektedir. Girişimcilik eğilimi alt faktörlerine bakıldığında ise en yüksek ortalamanın heveslilik boyutuna ait olduğu, yenilikçilik, kararlılık ve işgören olmama alt boyutlarının ise hevesliliği sırasıyla takip ettiği görülmektedir.

3.4.2. Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tanımlayıcı Bulgular

Analizlere dahil edilen girişimci adaylarının anket/soru formunda belirtilen girişimcilik eğitimi ile ilgili 10 farklı ifadeye verdikleri yanıtların/katılım düzeylerinin dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28: Girişimcilik Eğitimine İfadelerine Verilen Yanıtların Dağılımı

Girişimcilik Eğitimi		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1. Girişimcilik eğitimi, girişimde bulunma konusunda beni olumsuz etkiledi.	f	92	129	68	47	49	385
	%	23,9	33,5	17,7	12,2	12,7	100
2. Girişimcilik eğitimi, girişimci olma yolundaki düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi.	f	23	27	30	105	200	385
	%	6	7	7,8	27,3	51,9	100
3. Girişimcilik eğitimi, önceden fark etmediğim potansiyeli açığa çıkardı.	f	25	40	44	114	162	385
	%	6,5	10,4	11,4	29,6	42,1	100
4. Aldığım eğitim ile “Ben de girişimci olabilirim.” düşüncesi ağırlık kazanmaya başladı.	f	21	44	43	120	157	385
	%	5,5	11,4	11,2	31,2	40,8	100
5. Girişimcilik eğitimi, girişimciliği bir kariyer olarak düşünmeme sebep oldu.	f	25	40	43	101	176	385
	%	6,5	10,4	11,2	26,2	45,7	100
6. Başarılı bir girişimci olmak için en önemli unsur eğitimidir.	f	28	40	42	103	172	385
	%	7,3	10,4	10,9	26,8	44,7	100
7. Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde eğitim önemli bir unsurdur.	f	12	27	32	93	221	385
	%	3,1	7	8,3	24,2	57,4	100
8. Eğitim sayesinde gençlerin girişimcilik potansiyeli geliştirilebilir.	f	29	22	34	100	200	385
	%	7,5	5,7	8,8	26	51,9	100
9. Potansiyelimin girişimciliğe uygun olmadığını girişimcilik eğitimi ile görmüş oldum.	f	33	75	96	100	81	385
	%	8,6	19,5	24,9	26	21	100
10. Eğitimin başarılı bir girişimci olunmasında etken bir unsur olduğunu düşünmüyorum.	f	33	121	89	82	60	385
	%	8,6	31,4	23,1	21,3	15,6	100

Girişimcilik eğitimi ölçeğinde yer alan sorulara verilen cevaplara ilişkin tanımlayıcı bazı istatistikler Tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29: Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

Girişimcilik Eğitimi	n	Ort.	Std. Sapma
1. Girişimcilik eğitimi, girişimde bulunma konusunda beni olumsuz etkiledi.	385	2,56	1,317
2. Girişimcilik eğitimi, girişimci olma yolundaki düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi.	385	4,12	1,185
3. Girişimcilik eğitimi, önceden fark etmediğim potansiyeli açığa çıkardı.	385	3,90	1,236
4. Aldığım eğitim ile “Ben de girişimci olabilirim” düşüncesi ağırlık kazanmaya başladı.	385	3,90	1,209
5. Girişimcilik eğitimi, girişimciliği bir kariyer olarak düşünmeme sebep oldu.	385	3,94	1,252
6. Başarılı bir girişimci olmak için en önemli unsur eğitimidir.	385	3,91	1,273
7. Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde eğitim önemli bir unsurdur.	385	4,25	1,074
8. Eğitim sayesinde gençlerin girişimcilik potansiyeli geliştirilebilir.	385	4,09	1,228
9. Potansiyelimin girişimciliğe uygun olmadığını girişimcilik eğitimi ile görmüş oldum.	385	3,31	1,242
10. Eğitimin başarılı bir girişimci olunmasında etken bir unsur olduğunu düşünmüyorum.	385	3,03	1,223
Girişimcilik Eğitimi Genel	385	3,70	1,164

3.4.3. Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılığının Test Edilmesi

Girişimcilik eğilimi ve alt faktörleri ile eğitim sonrasındaki girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerinin demografik özelliklere göre farklılıkları test edilmiştir. Girişimcilik eğilimi ve alt faktör boyutları ifadelerine katılım düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılıklarının analizi için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. İlgili farklılıkların belirlenmesi amacıyla kurulan hipotezlerden Ha-1, Ha-2, Ha-3 ve Ha-4 hipotezleri test edildiğinde, hiçbir demografik grup arasında anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

Ha-1: Eğitim öncesi girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.

Ha-3: Eğitim öncesi girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması, girişimci adaylarının iş tecrübesi olup olmama durumuna göre farklılık gösterir.

Ha-4: Eğitim öncesi girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının tecrübe türlerine göre farklılık gösterir.

Dolayısıyla girişimcilik eğitimi öncesinde, girişimci adaylarının girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılık göstermediği istatistiki olarak belirlenmiştir. Anlamlı farklılık bulunan Ha-5, Ha-6, Ha-7 ve Ha-8 hipotezlerine ait test sonuçları, sırasıyla detaylı olarak tablolar halinde gösterilip, yorumlanmıştır.

Analiz sonuçlarının anlamlılığı $p=0,05$ önem düzeyine göre değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen tüm bulgular tablolar ile gösterilmiştir. Anlamlı farklılık bulunmayan gruplara ilişkin tablolar detaylı bir şekilde gösterilmemiş, yalnızca anlamlı farklılık tespit edilen gruplar detaylı bir şekilde yorumlanmıştır.

“Ha-5: Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.”

Girişimcilik eğitimi öncesinde, girişimci adaylarının girişimcilik eğilimleri ve alt faktörlerinin demografik özelliklere göre farklılık göstermediği istatistiki olarak belirlenmiştir. Bu farklılıklar aşağıda ayrıntılı olarak verilmektedir.

Tablo 30: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının Cinsiyetine Göre Farklılığını İnceleyen T Testi Sonuçları

Ölçek/Alt Faktör	Cinsiyet	n	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık (P)
Girişimcilik Genel Eğilimi	Kadın	207	3,29	0,641	-3,257	0,001*
	Erkek	178	3,56	0,593		
Girişimciliğe Heveslilik Faktörü	Kadın	207	3,44	0,891	-3,395	0,001*
	Erkek	178	3,83	0,802		
Yenilikçilik Faktörü	Kadın	207	3,26	0,482	-2,365	0,019*
	Erkek	178	3,46	0,446		
Kararlılık Faktörü	Kadın	207	3,17	0,658	-2,787	0,006*
	Erkek	178	3,41	0,698		
İşgören Olmama Faktörü	Kadın	207	3,28	0,988	0,750	0,454
	Erkek	178	3,22	0,787		

Eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörlerden heveslilik, yenilikçilik ve kararlılık faktörlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimi erkek girişimci adaylarında 3,56 iken, kadın girişimci adaylarında 3,29 olarak görülmektedir. Test sonuçlarına göre erkek girişimci adaylarının lehine olan bu farklılık istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur (**p=0,001<0,05**). Dolayısıyla erkek girişimci adaylarının eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimlerinin, kadın girişimci adaylarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Girişimcilik alt faktörlerinden biri olan girişimciliğe heveslilik ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,83 iken, kadın girişimci adaylarında bu ortalama 3,44 olarak görülmektedir. Test sonuçlarına göre de erkek girişimci adaylarının lehine olan bu farklılık, istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur (**p=0,001<0,05**). Dolayısıyla eğitim sonrası erkek girişimci adaylarının girişimciliğe heveslilik eğilimlerinin, kadın girişimci adaylarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Anlamlı farklılık çıkan bir diğer girişimcilik alt faktörü ise yenilikçiliktir. Eğitim sonrası yenilikçilik ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,46 iken, kadın girişimci adaylarında bu ortalama 3,26 olarak görülmektedir. Test sonuçları erkek girişimci adaylarının lehine olan bu farklılığı istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur (**p=0,019<0,05**). Dolayısıyla eğitim sonrası erkek girişimci adaylarının yenilikçilik eğilimlerinin, kadın girişimci adaylarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Eğitim sonrası bir diğer alt faktör olan kararlılık ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,41 iken, kadın girişimci adaylarında bu ortalama 3,17 olarak görülmektedir. Erkek girişimci adaylarının lehine olan bu farklılık test sonuçlarına göre istatistiki olarak da anlamlı bulunmuştur (**p=0,006<0,05**). Dolayısıyla erkek girişimci adaylarının eğitim sonrası kararlılıklarının, kadın girişimci adaylarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Eğitim sonrası işgören eğilimi olmama boyutu incelendiğinde, ortalamaların erkek ve kadın girişimci adaylarında istatistiki olarak farklılık göstermediği görülmektedir (**p=0,456>0,05**).

“Ha-6: Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının eğitim düzeylerine göre farklılık gösterir.”

Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğinin test edilmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 31: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının Eğitim Durumuna Göre Farklılığı-F Testi

Ölçek/Alt Faktör	Eğitim Durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık (P)	Farkın Kaynağı
Girişimcilik Genel Eğilimi	A) İlköğretim	30	3,72	0,507	3,715	0,006*	A>C A>D
	B) Lise	66	3,51	0,638			
	C) Ön Lisans	30	3,29	0,716			
	D) Lisans	220	3,33	0,626			
	E) Lisans Üstü	39	3,55	0,627			
Girişimciliğe Heveslilik Faktörü	A) İlköğretim	30	3,97	0,757	2,411	0,059	-
	B) Lise	66	3,84	1,059			
	C) Ön Lisans	30	3,28	1,071			
	D) Lisans	220	3,54	1,163			
	E) Lisans Üstü	39	3,72	1,047			
Yenilikçilik Faktörü	A) İlköğretim	30	3,48	0,413	2,822	0,025*	E>D
	B) Lise	66	3,45	0,493			
	C) Ön Lisans	30	3,34	0,598			
	D) Lisans	220	3,22	0,464			
	E) Lisans Üstü	39	3,87	0,305			
Kararlılık Faktörü	A) İlköğretim	30	3,56	0,535	2,279	0,060	-
	B) Lise	66	3,41	0,704			
	C) Ön Lisans	30	3,23	0,636			
	D) Lisans	220	3,21	0,710			
	E) Lisans Üstü	39	3,32	0,565			
İşgören Olmama Faktörü	A) İlköğretim	30	3,48	1,085	1,781	0,132	-
	B) Lise	66	3,33	1,124			
	C) Ön Lisans	30	3,13	1,119			
	D) Lisans	220	3,23	1,010			
	E) Lisans Üstü	39	3,16	0,865			

Girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörlerden yalnızca yenilikçilik faktöründe anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,006<0,05$; $p=0,025<0,05$).

Anlamlı farklılık çıkan grupların tespit edilmesi amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden önce uygun analizin yapılabilmesi için varyans homojenlikleri test edilmiştir. Levene istatistiklerine göre gruplar arasında varyans homojenliğinin bulunmadığı belirlenmiştir. Çoklu karşılaştırmaların yapılmasında eşit olmayan varyans ve eşit olmayan örnek boyutları için tasarlanan Games-Howell çoklu karşılaştırma testi sonuçları dikkate alınmıştır. Games-Howell testine göre farklılık çıkan gruplara Tablo 31’de yer alan farkın kaynağı sütununda yer verilmiştir.

Tablo 31 dikkate alındığında girişimcilik genel eğilimi ortalamasının istatistiki olarak farklı çıktığı gruplar ilköğretim, ön lisans ve lisans mezunlarıdır. İlköğretim mezunlarında bu ortalama 3,72 iken, ön lisans mezunlarında 3,29 lisans mezunlarında ise 3,33 olarak bulunmuştur. Games-Howell testine göre anlamlı farklılık çıkan bu gruplar dikkate alındığında, ilköğretim mezunlarının ön lisans ve lisans mezunlarına göre girişimcilik genel eğilimlerinin daha yüksek olduğu istatistiki olarak görülmektedir. Eğitim düzeyi en düşük olan bu grubun girişimcilik eğiliminde ön lisans ve lisans mezunlarından daha yüksek bir eğilime sahip olması oldukça ilginç bir bulgudur.

Tablo 31 dikkate alındığında farklılık çıkan bir başka faktörün yenilikçilik faktörü olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğu test edilmiş ve farklılığın lisans mezunları ile lisansüstü mezunları arasında olduğu görülmüştür. Yenilikçilik eğilimlerinin ortalamaları dikkate alındığında, lisansüstü mezunlarının ortalamasının 3,87, lisans mezunlarının ortalamasının ise 3,22 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre lisansüstü mezunlarının yenilikçilik eğilimlerinin lisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu istatistiki olarak söylenebilir.

“Ha-7: Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması, girişimci adaylarının iş tecrübesi olup olmama durumuna göre farklılık gösterir”

Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması, girişimci adaylarının iş tecrübesi olup olmama durumuna farklılık gösterip

göstermediğinin test edilmesi için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının İş Tecrübesi Olup Olmama Durumuna Göre Farklılığını İnceleyen T Testi Sonuçları

Ölçek/Alt Faktör	İş Tecrübesi		Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık (P)
Girişimcilik Genel Eğilimi	Var	81	3,42	0,640	0,477	0,634
	Yok	04	3,37	0,592		
Girişimciliğe Heveslilik Faktörü	Var	81	3,62	0,914	- 0,050	0,960
	Yok	04	3,63	0,910		
Yenilikçilik Faktörü	Var	81	3,37	0,476	0,365	0,715
	Yok	04	3,29	0,449		
Kararlılık Faktörü	Var	81	3,29	0,685	0,623	0,534
	Yok	04	3,26	0,678		
İşgören Olmama Faktörü	Var	81	3,40	0,905	2,740	0,006 *
	Yok	04	2,89	0,860		

Girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının iş tecrübelerinin olup olmaması durumuna göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; yalnızca işgören eğilimi olmama alt faktöründe anlamlı farklılık bulunmuştur (**p=0,006<0,05**). Daha önce iş tecrübesi olan girişimci adaylarının işgören olmama eğilimleri 3,40 ortalama ile, iş tecrübesi olmayanlara göre (ortalama 2,89) daha yüksek çıkmıştır. Daha önce iş

tecrübesi olup iş ortamını bilen bireylerde işgören olmama eğiliminin, bir diğer ifadeyle kendi girişimi için eğilimde olma isteğinin, iş tecrübesi olmayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkması rasyonel bir sonuç olarak düşünülebilir.

Girişimcilik genel eğilimi ve diğer alt faktörlerin tümünde orta düzeyin üstünde değerler elde edilmesine karşılık, gruplar arasında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının tecrübe türlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin test edilmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 33’de gösterilmiştir.

“Ha-8: Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin ortalaması girişimci adaylarının tecrübe türlerine göre farklılık gösterir.”

Tablo 33: Eğitim Sonrası Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörlerinin Girişimci Adaylarının Tecrübe Türlerine Göre Farklılığı/ F Testi

Ölçek/Alt Faktör	Tecrübe Türü	n	Ort.	Std. Sapma	F	Anlamlılık (P)	Farkın Kaynağı
Girişimcilik Genel Eğilimi	A) Kendi Girişimi	91	3,40	0,643	1,769	0,172	-
	B) Özel Sektör	133	3,46	0,597			
	C) Kamu Sektörü	57	3,32	0,718			
Girişimciliğe Heveslilik Faktörü	A) Kendi Girişimi	91	3,68	1,114	1,371	0,256	-
	B) Özel Sektör	133	3,68	1,113			
	C) Kamu Sektörü	57	3,40	1,260			
Yenilikçilik Faktörü	A) Kendi Girişimi	91	3,33	0,468	0,115	0,892	-
	B) Özel Sektör	133	3,39	0,467			
	C) Kamu Sektörü	57	3,29	0,515			
Kararlılık Faktörü	A) Kendi Girişimi	91	3,31	0,668	0,537	0,585	-
	B) Özel Sektör	133	3,28	0,647			
	C) Kamu Sektörü	57	3,28	0,796			
İşgören Olmama Faktörü	A) Kendi Girişimi	91	3,21	1,147	3,713	0,026*	B>C
	B) Özel Sektör	133	3,43	0,915			
	C) Kamu Sektörü	57	2,91	1,117			

Girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının tecrübe türlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; girişimcilik eğilimi alt faktörlerinden yalnızca işgören olmama faktöründe anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,026<0,05$).

Anlamlı farklılık çıkan grupların tespit edilmesi amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden önce uygun analizin yapılabilmesi için varyans homojenlikleri test edilmiştir. Levene istatistiklerine göre gruplar arasında varyans homojenliğinin olduğu belirlenmiştir. Çoklu karşılaştırmaların yapılmasında eşit varyans varsayımı altında kullanılabilen Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonucu dikkate alınmıştır. Bonferroni testine göre farklılık çıkan gruplara Tablo 33’de yer alan farkın kaynağı sütununda yer verilmiştir.

Tablo 33 dikkate alındığında işgören olmama eğilimi ortalamasının istatistiki olarak farklı çıktığı grupların özel sektör tecrübesi olanlar ve kamu sektörü tecrübesi olanlar olduğu görülmüştür. Özel sektör tecrübesi olanlarda bu ortalama 3,43 iken, kamu sektörü tecrübesi olanlarda ise 2,91 olarak bulunmuştur. Bu gruplar dikkate alındığında, özel sektör tecrübesi olanların, kamu sektörü tecrübesi olanlara göre işgören olmama eğilimlerinin daha yüksek olduğu istatistiki olarak görülmektedir.

3.4.4. Girişimcilik Eğitimi Öncesi Girişimcilik Eğilimi ile Girişimcilik Eğitimi Sonrası Girişimcilik Eğilimi Arasındaki Farklılığın Analizi

Girişimcilik eğitimi öncesindeki girişimcilik eğilimi ile eğitim sonrasındaki girişimcilik eğilimi arasında fark olup olmadığının tespiti için eşleştirilmiş örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Analizin sonuçları Tablo 35’de gösterilmiştir.

Tablo 34: Girişimcilik Eğitimi Öncesi ve Sonrası Girişimcilik Eğilimi T Testi

Ölçek		n	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılık (P)
Girişimcilik Eğilimi (Genel)	Önce	385	3,19	0,613	-5,196	0,002*
	Sonra		3,41			
Heveslilik	Önce	385	3,18	0,833	-7,883	0,000*
	Sonra		3,62			
Yenilikçilik	Önce	385	3,26	0,644	-1,568	0,680
	Sonra		3,35			
Kararlılık	Önce	385	3,23	0,588	-1,903	0,058
	Sonra		3,28			
İşgören Olmama Eğilimi	Önce	385	3,06	0,448	-0,322	0,904
	Sonra		3,25			

Tablo 35’de yer alan eşleştirilmiş örneklem-t testi sonuçlarına göre girişimcilik eğitimi sonrası, girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörlerden heveslilik eğilimindeki artış istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Eğitim öncesi 3,19 düzeyinde olan heveslilik eğilimi, girişimcilik eğitimi sonrasında 3,62 düzeyine yükselmiştir. Bu yükseliş girişimcilik genel eğilimine de yansıyarak; girişimcilik genel eğilimi ortalamasını 3,183’ten 3,417’ye yükseltmiştir. Girişimcilik eğitimi sonrasında “heveslilik” eğiliminin arttığı görölmektedir.

Eğitim öncesinde genel girişim eğilimi ve boyutları açısından kadınlar ve erkekler arasında ve diğer hiçbir demografik grupta arasında anlamlı bir fark yok iken eğitim sonrası erkeklerin girişimcilik eğilimi daha yüksek olup; heveslilik, yenilikçilik ve kararlılık eğilimleri kadınlardan öne çıkmış durumdalardır.

Girişimcilik genel eğilimi ilköğretim mezunlarında ön lisans ve lisans mezunlarından daha yüksektir.

Yenilikçilik eğilimi lisansüstü mezunlar lisans mezunlarından daha yüksektir.

İşgören olmama eğilimi özel sektör çalışanlarında kamu sektöründe çalışanlardan daha yüksektir.

Eğitimden memnuniyet ve genel değerlendirmede sadece cinsiyet açısından anlamlı bir fark vardır. Kadın adayların tutumlarının daha olumlu olduğu görölmektedir.

3.4.5. Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tutumun Demografik Özelliklere Göre Farklılığının Test Edilmesi

Girişimcilik eğitimine yönelik tutum ifadelerine katılım düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılıklarının analizi için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Analiz sonuçlarının anlamlılığı $p=0,05$ önem düzeyine göre değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen tüm bulgular tablolar ile gösterilmiştir. Anlamlı farklılık bulunmayan gruplara ilişkin tablolar detaylı bir şekilde gösterilmemiş, yalnızca anlamlı farklılık tespit edilen gruplar detaylı bir şekilde yorumlanmıştır.

Girişimcilik eğitimine yönelik tutum ifadelerine katılım düzeyinin ortalaması girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin test edilmesi için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo 34'da gösterilmiştir.

Tablo 35: Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tutumun Girişimci Adaylarının Cinsiyetine Göre Farklılığını İnceleyen T Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	Ortalama	Std. Sapma	t	Anlamlılığ (P)
Girişimcilik Eğitimi	Kadın	207	3,78	0,513	3,176	0,002*
	Erkek	178	3,61	0,571		

Girişimcilik eğitimine yönelik tutumun girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; girişimcilik eğitimine yönelik tutumun cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p=0,002<0,05$).

Girişimcilik eğitimine yönelik tutum ortalaması kadın girişimci adaylarında 3,78 iken, erkek girişimci adaylarında bu ortalama 3,61 olarak görölmektedir. Test sonuçlarına göre kadın girişimci adaylarının lehine olan bu farklılık istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Dolayısıyla kadın girişimci adaylarının girişimcilik eğitimlerine yönelik tutumlarının, erkek girişimci adaylarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.4.6. Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tutum ile Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörleri Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi

Girişimcilik eğitimine yönelik tutum ile girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörleri arasında ilişki olup olmadığının belirlenmesi için korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir ve Tablo 36’da gösterilmiştir.

Tablo 36: Girişimcilik Eğitimine Yönelik Tutum ile Girişimcilik Genel Eğilimi ve Alt Faktörleri Arasındaki Korelasyonlar

		Girişimcilik Eğilimi	Heveslilik	Yenilikçilik	Kararlılık	İşgören Olmama	Girişimcilik Eğitimi
Girişimcilik Genel Eğilimi	r	1.000	-	-	-	-	-
	p	0,000	-	-	-	-	-
	n	385	-	-	-	-	-
Heveslilik	r	0,818**	1.000	-	-	-	-
	p	0,00	0,000	-	-	-	-
	n	385	385	-	-	-	-
Yenilikçilik	r	0,674**	0,598**	1.000	-	-	-
	p	0,000	0,000	0,000	-	-	-
	n	385	385	385	-	-	-
Kararlılık	r	0,771**	0,580**	0,425**	1.000	-	-
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	-	-
	n	385	385	385	385	-	-
İşgören Olmama	r	0,246**	-0,17	-0,20	0,073	1.000	-
	p	0,000	0,745	0,689	0,150	0,000	-
	n	385	385	385	385	385	-
Girişimcilik Eğitimi	r	0,346**	0,335**	0,251**	0,272**	0,220**	1.000
	p	0,000	0,000	0,825	0,519	0,000	0,000
	n	385	385	385	385	385	385

Girişimcilik eğitimine yönelik tutum ile eğitim sonrası girişimcilik genel eğilim düzeyi arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısı **r=0,346** ve **p=0,000<0,005** olduğundan; girişimcilik eğitimine yönelik tutum ile girişimcilik genel eğilim düzeyi arasında pozitif yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Bir diğer anlamlı ilişki ise girişimcilik eğitimine yönelik tutum ile girişimciliğe heveslilik faktörü arasında bulunmuştur. Aradaki ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısı **r=0,335** ve **p=0,000<0,005** olduğundan; girişimcilik eğitimine yönelik tutum ile girişimciliğe heveslilik faktörü arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile kararlılık faktörü arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının $r=0,272$ ve $p=0,000<0,005$ olduğu görölmektedir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile kararlılık faktörü arasında pozitif yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile yenilikçilik faktörü arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının $r=0,251$ ve $p=0,000<0,005$ olduğu görölmektedir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile yenilikçilik faktörü arasında pozitif yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Son olarak girişimcilik eğitime yönelik tutum ile işgören olmama faktörü arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının $r=0,220$ ve $p=0,000<0,005$ olduğu görölmektedir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile iş gören olmama faktörü arasında pozitif yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

İstatistiksel olarak anlamlı çıkan diğeri ilişkiler ise, girişimcilik genel eğilim düzeyi ve onun alt faktörleri arasındadır. Girişimcilik genel eğilim düzeyi ile girişimciliğe heveslilik alt faktörü arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,818$ ($p=0,000<0,005$) olduğundan aralarında pozitif yönlü güçlü bir ilişki; girişimcilik genel eğilim düzeyi ile yenilikçilik alt faktörü arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,674$ ($p=0,000<0,005$) olduğundan aralarında pozitif yönlü güçlüye yakın bir ilişki; girişimcilik genel eğilim düzeyi ile kararlılık alt faktörü arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,771$ ($p=0,000<0,005$) olduğundan aralarında pozitif yönlü güçlü bir ilişki ve girişimcilik genel eğilim düzeyi ile işgören olmama eğilimi alt faktörü arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,246$ ($p=0,000<0,005$) olduğundan aralarında pozitif yönlü düşük bir ilişki olduğu söylenebilir.

Alt faktörlerin kendi aralarındaki ilişkilerine bakıldığında ise, bazı faktörlerin birbirleri ile ilişkili oldukları görölmektedir. Girişimciliğe heveslilik ve yenilikçilik alt faktörleri arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,598$ ($p=0,000<0,005$) olduğundan aralarında pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu; girişimciliğe heveslilik ve kararlılık alt faktörleri arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,580$ ($p=0,000<0,005$) olduğundan aralarında pozitif yönlü orta düzey bir ilişki olduğu; kararlılık ve yenilikçilik alt faktörleri arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,425$ ($p=0,000<0,005$)

olduğundan aralarında pozitif yönlü orta düzeyin biraz altında bir ilişki olduğu söylenebilir.

3.4.7. Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Girişimcilik Eğilimi ve Alt Faktörleri Üzerindeki Etkisinin Analizi

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun, girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi için basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun bağımsız değişken olduğu, girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin ise bağımlı değişkenler olarak yer aldığı regresyon modelleri ayrı ayrı oluşturulmuştur. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan modeller için belirlilik katsayıları, korelasyon katsayıları ve modelde yer alan bağımsız değişkenin katsayıları yorumlanarak, girişimcilik eğitime yönelik tutumun, girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörleri üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimciliğe yönelik heveslilik üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı regresyon modelinde girişimcilik eğitime yönelik tutum bağımsız değişken, girişimciliğe yönelik heveslilik ise bağımlı değişken olarak yer almıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 37: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Girişimciliğe Yönelik Heveslilik Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	β	t	p
Model Sabiti (β_0)	1,990	8,242	0,000*
Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum (GEYT)	0,488	6,958	0,000*
<i>Bağımlı Değişken: Girişimciliğe Yönelik Heveslilik (GYH)</i> <i>F=48,417, p=0,000</i> <i>r=0,335; r²=0,112</i>			

Tablo 37’de gösterildiği üzere girişimcilik eğitime yönelik tutum ile girişimciliğe yönelik heveslilik değişkeni arasındaki regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (**F=48,417 ve p=0,000<0,05**).

Regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$Y = GYH = 1,990 + 0,488 \cdot X_{GEYT}$$

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,488$), girişimciliğe yönelik hevesliliği pozitif yönde etkilemektedir. Eğitime yönelik tutum düzeyindeki bir birimlik değişme, girişimciliğe yönelik heveslilik düzeyini 0,488 birim değiştirecektir. Dolayısıyla bu durum girişimcilik eğitimi alan girişimci adaylarının, girişimciliğe yönelik “heveslilik” faktörüne yönelik tutumlarının artabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama derecesi olan belirlilik katsayısının $r^2=0,112$ olması ise; girişimcilik eğitime yönelik tutum değişkeninin, girişimciliğe yönelik hevesliliğin %11,2 sini açıkladığını göstermektedir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun yenilikçilik faktörü üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı regresyon modelinde girişimcilik eğitime yönelik tutum bağımsız değişken, yenilikçilik faktörü ise bağımlı değişken olarak yer almıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 38’de gösterilmiştir.

Tablo 38: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Yenilikçilik Faktörü Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	β	t	p
Model Sabiti (β_0)	2,697	26,321	0,000*
Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum ($GEYT$)	0,201	5,070	0,000*
<i>Bağımlı Değişken: Yenilikçilik (YEN)</i> $F=25,704, p=0,000$ $r=0,251; r^2=0,063$			

Tablo 38’de gösterildiği üzere girişimcilik eğitime yönelik tutum ile “yenilikçilik” faktörü arasındaki regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=25,704$ ve $p=0,000<0,05$).

Regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$Y = YEN = 2,697 + 0,151 \cdot X_{GEYT}$$

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,151$), yenilikçilik faktörünü pozitif yönde etkilemektedir. Eğitime yönelik tutum düzeyindeki bir birimlik değişme, yenilikçilik düzeyini 0,151 birim etkileyecektir. Bağımsız değişkenin bağımlı

değişkeni açıklama derecesi olan belirlilik katsayısının $r^2=0,063$ olması ise; girişimcilik eğitime yönelik tutum değişkeninin, yenilikçilik faktörünün %6,3'ünü açıkladığını göstermektedir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun kararlılık faktörü üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı regresyon modelinde girişimcilik eğitime yönelik tutum bağımsız değişken, kararlılık faktörü ise bağımlı değişken olarak yer almıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 39'da gösterilmiştir.

Tablo 39: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Kararlılık Faktörü Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	β	t	p
Model Sabiti (β_0)	2,570	17,305	0,000*
Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum ($GEYT$)	0,238	5,522	0,000*
<i>Bağımlı Değişken: Kararlılık (KAR)</i> $F=30,491, p=0,000$ $r=0,272; r^2=0,074$			

Tablo 39'da gösterildiği üzere girişimcilik eğitime yönelik tutum ile “kararlılık” faktörü arasındaki regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=30,491$ ve $p=0,000<0,05$).

Regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$Y = KAR = 2,570 + 0,238 \cdot X_{GEYT}$$

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,238$), kararlılık faktörünü pozitif yönde etkilemektedir. Eğitime yönelik tutum düzeyindeki bir birimlik değişme, kararlılık düzeyini 0,238 birim etkileyecektir. Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama derecesi olan belirlilik katsayısının $r^2=0,074$ olması ise; girişimcilik eğitime yönelik tutum değişkeninin, kararlılık faktörünün %7,4'ünü açıkladığını göstermektedir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun işgören olmama eğilimi üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı regresyon modelinde girişimcilik eğitime yönelik tutum bağımsız değişken, işgören olmama eğilimi ise bağımlı değişken olarak yer almıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 40'da gösterilmiştir.

Tablo 40: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun İşgören Olmama Eğilimi Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	β	t	p
Model Sabiti (β_0)	1,517	1,2395	0,000*
Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum ($GEYT$)	0,194	6,390	0,000*
<i>Bağımlı Değişken: İşgören Olmama Eğilimi ($\dot{IOE}$)</i> $F=15,280, p=0,000$ $r=0,220; r^2=0,048$			

Tablo 40’da gösterildiği üzere girişimcilik eğitime yönelik tutum ile “işgören olmama” eğilimi arasındaki regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=15,280$ ve $p=0,000<0,05$).

Regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$Y = \dot{IOE} = 1,517 + 0,194 \cdot X_{GEYT}$$

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,194$), işgören olmama eğilimi faktörünü pozitif yönde etkilemektedir. Eğitime yönelik tutum düzeyindeki bir birimlik değişme, işgören olmama eğilim düzeyini 0,194 birim etkileyecektir. Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama derecesi olan belirlilik katsayısının $r^2=0,048$ olması ise; girişimcilik eğitime yönelik tutum değişkeninin, işgören olmama eğilimi faktörünün %4,8’ini açıkladığını göstermektedir.

Girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimcilik genel eğilimi üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı regresyon modelinde girişimcilik eğitime yönelik tutum bağımsız değişken, girişimcilik genel eğilimi ise bağımlı değişken olarak yer almıştır. Regresyon analizi sonuçları Tablo 41’de gösterilmiştir.

Tablo 41: Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumun Girişimcilik Genel Eğilimi Üzerindeki Etkisini Gösteren Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	β	t	p
Model Sabiti (β_0)	2,439	18,360	0,000*
Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutum ($GEYT$)	0,278	7,215	0,000*
<i>Bağımlı Değişken: Girişimcilik Genel Eğilimi (GGE)</i> $F=52,056$, $p=0,000$ $r=0,346$; $r^2=0,120$			

Tablo 41’de gösterildiği üzere girişimcilik eğitime yönelik tutum ile girişimcilik genel eğilimi arasındaki regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=52,056$ ve $p=0,000<0,05$).

Regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$Y = GGE = 2,439 + 0,278 \cdot X_{GEYT}$$

Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,278$), girişimcilik genel eğilimini pozitif yönde etkilemektedir. Eğitime yönelik tutum düzeyindeki bir birimlik değişme, girişimcilik genel eğilim düzeyini 0,278 birim etkileyecektir. Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama derecesi olan belirlilik katsayısının $r^2=0,120$ olması ise; girişimcilik eğitime yönelik tutum değişkeninin, girişimcilik genel eğiliminin %12’sini açıkladığını göstermektedir.

3.4.8. Bulguların Yorumlanması

Katılımcıların demografik özellikleri, girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrasındaki girişimcilik eğilimleri ve alt faktörleri saptamayı hedefleyen anket uygulamasının bulguları aşağıda özetlenmektedir.

Eğitim öncesi girişimcilik eğilimine ilişkin tanımlayıcı istatistiklere bakıldığında girişimcilik eğitimi öncesi girişimcilik genel eğiliminin 3,19 ortalama ile orta düzey olduğu görülmüştür. Girişimcilik eğilimi alt faktörlerine ait tanımlayıcı istatistiklere bakıldığında ise en yüksek ortalamanın yenilikçilik boyutuna (3,26) ait

olduğu, kararlılık (3,23), heveslilik (3,18) ve işgören olmama (3,06) alt boyutlarının ise yenilikçiliği takip ettiği tespit edilmiştir.

Eğitim sonrası girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine tanımlayıcı istatistikler dikkate alındığında girişimcilik genel eğiliminin 3,41 ortalama ile orta düzeyin biraz üstünde değer aldığı görülmüştür. Girişimcilik eğilimi alt faktörlerine bakıldığında ise en yüksek ortalamanın heveslilik boyutuna (3,62) ait olduğu; yenilikçilik (3,35), kararlılık (3,28) ve işgören olmama (3,25) alt boyutlarının ise hevesliliği sırasıyla takip ettiği tespit edilmiştir.

Çalışmada girişimcilik eğitimi öncesindeki girişimcilik eğilimi ve alt faktörleri ile eğitim sonrasındaki girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerinin demografik özelliklere göre farklılıkları da test edilmiştir. Girişimcilik eğitimi öncesinde, girişimci adaylarının girişimcilik eğilimi ve alt faktörlerine katılım düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılık göstermediği istatistiki olarak tespit edilmiştir.

Eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörlerden heveslilik, yenilikçilik ve kararlılık faktörlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Eğitim sonrası girişimcilik genel eğiliminin ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,56 iken, kadın girişimci adaylarının ortalaması 3,29 olarak görülmüştür. Girişimcilik alt faktörlerinden biri olan girişimciliğe heveslilik faktörüne verilen cevapların ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,83 iken, kadın girişimci adaylarında bu ortalama 3,44 olarak tespit edilmiştir. Anlamlı farklılık çıkan bir diğer girişimcilik alt faktörü ise yenilikçiliktir. Yenilikçilik faktörüne verilen cevapların ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,46 iken, kadın girişimci adaylarında bu ortalama 3,26 olarak görülmüştür. Bir diğer alt faktör olan kararlılık faktörüne verilen cevapların ortalaması erkek girişimci adaylarında 3,41 iken, kadın girişimci adaylarında bu ortalama 3,17 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla erkek girişimci adaylarının genel girişimcilik eğilimlerinin, heveslilik eğilimlerinin, yenilikçilik eğilimlerinin ve kararlılık eğilimlerinin, kadın girişimci adaylarından daha yüksek olduğu istatistiksel olarak ortaya konulmuştur.

Eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için

yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörlerden yalnızca yenilikçilik faktöründe anlamlı farklılık bulunmuştur. Eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimi ortalamasının istatistiki olarak farklı çıktığı gruplar ise ilköğretim, ön lisans ve lisans mezunlarıdır. İlköğretim mezunlarında bu ortalama 3,72 iken, ön lisans mezunlarında 3,29 lisans mezunlarında ise 3,33 olarak bulunmuştur. Girişimcilik eğilimi alt faktörlerinden yenilikçilik eğilimlerinin ortalamaları dikkate alındığında ise, lisansüstü mezunlarının ortalamasının 3,87 ile lisans mezunlarının ortalaması olan 3,22'ye göre daha yüksek olduğu istatistiki olarak ortaya konulmuştur.

Eğitim sonrası girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin, girişimci adaylarının iş tecrübelerinin olup olmaması durumuna göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; yalnızca işgören eğilimi olmama alt faktöründe anlamlı farklılık bulunmuştur. Daha önce iş tecrübesi olan girişimci adaylarının işgören olmama eğilimlerinin ortalaması 3,40 ile, iş tecrübesi olmayanların ortalaması olan 2,89'a kıyasla daha yüksek olduğu istatistiki olarak ortaya konulmuştur. Daha önce iş tecrübesi olup iş ortamını bilen bireylerde işgören olmama eğiliminin, bir diğer ifadeyle kendi girişimi için eğilimde olma isteğinin, iş tecrübesi olmayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkması rasyonel bir sonuç olarak düşünülebilir.

Farklılık çıkan tek alt faktör olan işgören olmama eğiliminin, girişimci adaylarının hangi tecrübe türüne göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Özel sektör tecrübesi olan adayların ortalaması 3,43 ile, kamu sektörü tecrübesi olanların ortalaması olan 2,91'e kıyasla daha yüksek olduğu istatistiki olarak ortaya konulmuştur.

Girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrasında girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi için eşleştirilmiş örneklem t testi yapılmıştır. Girişimcilik eğitimi sonrası, girişimcilik genel eğilimi ile alt faktörlerden heveslilik eğilimindeki artış istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Eğitim öncesi 3,19 düzeyinde olan heveslilik eğilimi, girişimcilik eğitimi sonrasında 3,62 düzeyine yükselmiştir. Bu yükselişin girişimcilik genel eğilimine de yansıdığı görülmekte ve girişimcilik genel eğilimi ortalamasının 3,18'ten 3,41'e yükseldiği görülmektedir.

Çalışmada girişimcilik eğitime yönelik tutumun girişimci adaylarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip gösterilmediği de ele alınan konulardan birisidir. Yapılan analizler sonucunda girişimcilik eğitime yönelik tutumun demografik özelliklerden yalnızca cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ortalaması kadın girişimci adaylarında 3,78 iken, erkek girişimci adaylarında bu ortalama 3,61 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla kadın girişimci adaylarının girişimcilik eğitimlerine yönelik tutumlarının, erkek girişimci adaylarından daha yüksek olduğu istatistiki olarak bulunmuştur.

Çalışmanın amaçlarından biri olan girişimcilik eğitime yönelik tutum ile girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörleri arasında ilişki olup olmadığının belirlenmesi için korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile girişimcilik genel eğilim düzeyi arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısı $r=0,346$; girişimcilik eğitime yönelik tutum ile girişimciliğe heveslilik faktörü arasındaki korelasyon katsayısı $r=0,335$; girişimcilik eğitime yönelik tutum ile kararlılık faktörü arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısı $r=0,272$; girişimcilik eğitime yönelik tutum ile yenilikçilik faktörü arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının $r=0,251$ ve son olarak girişimcilik eğitime yönelik tutum ile işgören olmama faktörü arasında ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının $r=0,220$ olarak hesaplanmıştır. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ile girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerinin tümü arasında düşük düzeyde de olsa pozitif yönlü anlamlı ilişkiler istatistiki olarak ortaya koyulmuştur.

Son olarak ise girişimcilik eğitiminin girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörlerine etkisini incelemek amacıyla doğrusal regresyon analizleri ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,488$), girişimciliğe yönelik hevesliliği pozitif yönde etkilemektedir. Eğitime yönelik tutum düzeyindeki bir birimlik değişme, girişimciliğe yönelik heveslilik düzeyini 0,488 birim değiştirecektir. Dolayısıyla heveslilik faktörü en yüksek düzeyde etkilenen alt faktör olarak tespit edilmiştir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum, yenilikçilik faktörünü ($\beta=0,151$) pozitif yönde düşük düzeyde; kararlılık faktörünü ($\beta=0,238$) pozitif yönde düşük düzeyde ve işgören olmama faktörünü ise ($\beta=0,194$) pozitif yönde düşük düzeyde etkilemektedir. Girişimcilik eğitime yönelik tutum ($\beta=0,278$), girişimcilik genel eğilimini de pozitif yönde etkilemektedir. Yapılan regresyon analizi sonuçları,

girişimcilik eğitiminin girişimcilik genel eğilimi ve alt faktörleri üzerinde düşük de olsa etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; alınan sonuçlar girişimcilik bakımından girişimcilik eğilimi yanında girişimcilik eğitiminin önemini göstermektedir. Araştırmaya dahil olan girişimci adaylarının KOSGEB’ den aldıkları girişimcilik eğitiminin girişimciliğe ilişkin farkındalıklarını arttırdığı ve girişimcilik eğilimleri ile heveslilik, yenilikçilik, kararlılık ve işgören olmama alt faktörlerini olumlu yönde etkilediği görölmektedir.

SONUÇ

Girişimcilik, küreselleşen dünyada artan rekabet koşullarıyla başa çıkmak zorunda olan işletmeler için son yıllarda oldukça önem arz eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletme ve iktisat alanlarında geniş bir araştırma alanı bulan girişimcilik kavramı, işletmelerin sürdürülebilir büyümeyi sağlayarak, kalıcı karlılıklar elde etmeleri hususunda önemli faktörlerden biri olmaktadır. Risk alabilen ve başarıya isteği olan girişimciler, yenilik yaratabilen bireyler olarak kendi iş alanlarına ya da çalıştıkları kurumlara katkı sağlayarak, doğru stratejilerle rekabetçi iş ortamında ayakta kalabilmektedirler.

Küreselleşmeyle birlikte hızla değişen teknolojik alt yapıli süreçlere sahip işletmeler, geçmiş yıllardaki yönetim şekillerini değiştirmişlerdir. Değişen bu ortamda var olan işgücünün yapısı da değişime ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Çalışanların kendi ya da işletmelerinin beklentilerini karşılamaları için değişen bu süreçte ayakta kalmaları ve fark yaratacak rekabetçi özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. İşletmeler ise yeniliklere her zaman açık stratejiler geliştirerek ayakta kalabilmeyi ve rekabetçi olabilmeyi nitelikli girişimci çalışanları bünyelerinde barındırarak başarabileceklerdir.

Ülkemizde girişimcilik, gelişmekte olan ülkelerin çoğunda olduğu gibi büyük öneme sahiptir ve son yıllarda girişimcilik alanında yer alan çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır. Bu tez çalışmasında Türkiye’deki girişimcilik politikalarını anlamak ve bunların girişimcilik eğitimleri nezdinde kişilere nasıl sunulduğunun belirlenmesi tez çalışmamızın hareket noktasını oluşturmuş; alandaki uygulama eksikliğini bir ölçüde giderebilmek amacıyla keşifsel bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

KOSGEB, ülkemizdeki ekonomik kalkınmanın sürdürülebilmesi için KOBİ’lere girişimcilik konusunda destek sağlayan bir kurumdur. KOBİ’lerin rekabet güçlerini geliştirmek ve küreselleşen iş dünyasında söz sahibi olmalarını sağlamak için destekler sağlayıp, eğitimler vermektedir. KOSGEB’in bu faaliyetleri, Türkiye’de girişimciliğin desteklenmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu sağlanan faydaların değerlendirilmesi, ölçülmesi ve de girişimci adaylarının girişimcilik eğilimlerine etkilerinin belirlenmesi, çalışmanın başlıklardan birisi olmuştur.

Yukarıda anlatılanlar doğrultusunda üç bölümden oluşan tez çalışmasının birinci bölümü; girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları, girişimciliğin oluşumunu etkileyen faktörler, girişimciliğin önemi ve girişimcilik kültürü başlıklarından meydana gelmekte; ikinci bölümde girişimciliğin uygulanması ve ölçülmesi, girişimcilik ekosistemi ve unsurları, girişimcilik politikası ve girişimcilik eğitimi başlıklarına yer verilmekte; bu doğrultuda KOSGEB ve KOSGEB girişimcilik eğitimleri detaylandırılmaktadır. Tez çalışmasının üçüncü ve son bölümünde ise; KOSGEB girişimcilik eğitimlerinin, girişimci adaylarının girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini saptamayı amaçlayan bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Bu doğrultuda, KOSGEB İzmir ve Manisa Müdürlükleri tarafından Şubat 2017-Haziran 2017 dönemlerinde verilen “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” kapsamındaki 386 katılımcıya girişimcilik eğitimi öncesinde ve girişimcilik eğitimi sonrasında dolduracakları şekilde soru formu gönderilmiş; sonuçta 386 katılımcıdan geri dönen soru formları ile analizler gerçekleştirilmiştir.

Girişimcilik eğitim sonrasındaki girişimcilik eğilimleri tüm boyutlarda erkek adaylarda daha yüksektir. Kadınların girişimcilik eğilimlerinin artırılması için başta devlet kurum ve kuruluşları olmak üzere bankalar ve vakıflar tarafından kadın girişimciliğini destekleyen yeni krediler, teşvikler, politikalar geliştirilebilir. Kadın girişimcileri cesaretlendirmek, teşvik etmek ve vizyon kazandırabilmek adına TÜSİAD, KAGİDER ve Bin Yaprak gibi sivil toplum kuruluşları, çalıştıkları endüstrilerde fark yaratan rol modeller ile kadın girişimcileri bir araya getiren mentor-menti odaklı çalışmalar yapabilirler. Üniversitelerde yapılan araştırmalarda ve çeşitli kurumlar tarafından verilen girişimcilik eğitimlerinde toplumsal cinsiyet ve fırsat eşitliğine vurgu yapılarak eğitim içerikleri bu yönde güçlendirilebilir ve farkındalık yaratılabilir.

Eğitim düzeyi yüksek olan adaylar daha kalifiye bireyler olmalarına rağmen eğitim düzeyi düşük olan adayların girişimcilik eğilimleri lisans ve lisansüstü eğitim alanlara göre daha yüksektir. Okul öncesi eğitim programlarından başlayarak yaratıcı düşünme, tasarım, inovasyon, süreç geliştirme ve girişimcilik odaklı yapılacak söyleşiler, çalıştaylar ve nitelikli organizasyonların derslere entegre edilmesi eğitim düzeyi yüksek adayların girişimcilik eğilimlerinin artırılmasını sağlayacaktır. Kurumlar beyaz yaka çalışanları için kurum içi/iç girişimciliği teşvik edecek ve

girişimcilik kültürünü destekleyecek adımlar atabilir ve niversiteler, araştırma kurumları, ar-ge merkezleri, müşteriler, tedarikçiler ve diğerk şirketler ile iş birlikleri yaparak girişimcilik programları ve projeler tasarlayabilirler.

Lisans mezunu girişimci adayların yenilikçilik eğilimi lisansüstü mezunu adaylara göre daha düşüktür. Üniversitelerde girişimcilik, inovasyon ve yenilikçilik odaklı programlar, dersler ve seminerler daha fazla düzenlenebilir. Teknoparklar ile ortak yapılacak yenilikçilik odaklı uygulamalı girişimcilik programları, eğitimleri ve projeleri lisans mezunlarının girişimcilik dürtülerini harekete geçirmelerine katkı sağlamak amacıyla güçlendirilebilir.

Daha önce iş tecrübesi olan girişimci adaylarının işgören olmama eğilimleri iş tecrübesi olmayan adaylara göre daha yüksektir. Tecrübe sahibi olmayan girişimci adaylarının iş ortamını tecrübe edebilmeleri için girişimcilik eğitimleri teorik bilgiye ek olarak pratik alanın/bilginin de deneyimlenebilmesine olanak sağlamalıdır. Eğitim programlarına staj, dönemsel çalışma veya yarı zamanlı çalışma alternatifleri eklenerek tecrübesiz adayların kendi girişimlerini kurma eğilimleri arttırılabilir.

Özel sektördeki dinamik ortam, yüksek belirsizlik ve çalışma şartları sebebiyle özel sektör alışanlarında işgören olmama eğiliminin kamu çalışanlarına göre daha yüksek olduğu grlmektedir. Kamu alışanları için özel tasarlanacak girişimcilik programları ile çalışanların kurum içi girişimcilikleri arttırılarak aynı zamanda hizmet kalitesi de yükseltilebilir.

Girişimcilik eğitimlerinin içeriklerinin çeşitlendirilmesi/esnetilmesi, iş katılımcılara beklenti anketleri uygulanması, fikir havuzları oluşturulması, fikirlerinden hayata geçirilebilecek olanların melek yatırımcılarla buluşturulması, girişimci ve tedarikçi (B2B) eşleşmeleri için uygun ortamlar yaratılması girişimci adaylarının hevesliliklerinin artmasına olanak sağlayacaktır.

Girişimcilik eğiliminin arttırılması için KOSGEB, TBTAK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Teknoloji Geliştirme Merkezleri, Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM), Kredi Garanti Fonu, KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı gibi girişimciliği destekleyen kuruluşların girişimciliğe ilişkin ulusal ve uluslararası hibe, teşvik, finansman, eğitim/danışmanlık programları ile ilgili girişimci adaylarına farkındalık eğitimleri verilerek yol gösterilmeli ve bilgi

düzeyleri arttırılmalıdır. Eğitimler sonra bilgi koruma programlarının desteğiyle bilgi odaklı girişimciler yetiştirilmelidir.

KOSGEB’ in Ağustos 2019’ da hayata geçirdiği e-akademi programı ile girişimcilik eğitimlerinin iki aşamada “Geleneksel Girişimci Eğitimi” ve “İleri Girişimci Eğitimi” olarak dijital ortama taşınmasıyla, girişimci adaylarının tanımlanmış bir zaman dilimi ve yer ihtiyacı olmaksızın istediklerinde eğitim alabilmelerine olanak sağlanmaktadır. Girişimcilik eğitimlerinin online olarak verilmesinin bürokrasiyi azaltıcı ve girişimci adaylarına zaman konusunda esneklik sağlayıcı etkisinden dolayı KOSGEB’in e-akademi programı ülkemizde girişimciliği arttırıcı bir rol oynayacaktır.

Bu program ve teşviklere ek olarak girişimciler için ürün/hizmetlerini yeni müşterilere ulaştırmak, bilinirliklerini arttırmak ve mevcut müşterileri ile iletişimi güçlendirmek amacıyla sosyal medyanın etkili kullanımı ve sosyal medya kanalları aracılığıyla uygulanabilecek pazarlama stratejileriyle ilgili eğitimler düzenlenmesinin girişimcilik eğiliminin arttırılmasına katkısı olacaktır.

Teknoloji tabanlı çözümler ile değer yaratmayı hedefleyen tekno girişimciliğin teşvik edilmesi, bu alandaki iş birlikleri ve ürün geliştirmenin desteklenmesi ise girişimcilik eğilimini arttıracak olan bir diğer alandır.

Endüstri 4.0 ve gelişen teknolojilerle birlikte dijital dönüşümün yaşandığı günümüzde klasik girişimciliğin yanında veriye dayalı çözümler geliştiren ve her zaman değişime açık dijital girişimciler de ön plana çıkmaktadır. Yoğun rekabet ortamında başarılı olmak isteyen dijital girişimciler çevik yaklaşımı benimseyerek girişimcilik süreçlerini değişen koşullara adapte edebilirler.

Bunun yanı sıra elde edilen sonucun, örnekleme oluşturan kişiler ile sınırlı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Tez çalışmamızın kuramsal incelemenin yanı sıra içerdiği alan araştırması ile de katkı yaratması hedeflenmektedir.

Özetle tez çalışması ile Türkçe literatürdeki gerek teorik gerekse uygulamaya yönelik boşluğun doldurulmasına katkı sağlanması ve gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalara ışık tutulması amaçlanmıştır.

Sonuç olarak; girişimci adaylarının farkındalık ve bilgi düzeyleri ne kadar çok arttırılırsa buna bağlı olarak girişimcilik eğilimleri de artış gösterecektir. Ayrıca, girişimciliği destekleyen kurum ve kuruluşların girişimcilik eğitimleri ve destekleri ile

ilgili yapacakları yenilikler ve güncellemeler de girişimcilik eğiliminin arttırılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Acs, Z., Arenius, P., Hay, M. ve Minniti, M. (2004). *Global Entrepreneurship Monitor 2004 Executive Report*. Babson College And London Business School.

Ağca, V. ve Yörük, D. (2006). Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 8(2): 155-173.

Akçay, A., Çiftçi, M. ve Tozlu, E. (2014). Drucker Perspektifinde İnovasyonun İşletmelerin Gelişimi Üzerine Etkisi: Girişimci İşletme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergi*. 5(10): 76-85.

Akman, S. ve Bektaş, H. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Özelliklerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 37(1): 217-232.

Akyüz, Y. (2013). Üniversite Öğrencilerinin KOSGEB Desteklerine Bakış Açıları ve Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Uşak Üniversitesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6(3): 80-98.

Altınay, L., Madanoğlu, M., Daniele, R. Ve Lashley, C. (2012). The Influence Of Family Tradition And Psychological Traits On Entrepreneurial Intention. *International Journal Of Hospitality Management*. 31(2): 489-499.

Altuntaş, G. ve Dönmez, D. (2010). Girişimcilik Yönelimi ve Örgütsel Performans İlişkisi: Çanakkale Bölgesinde Faaliyet Gösteren Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 39(1): 50-74.

Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 6(1): 1-11.

Arslan, A. (2015). Bireysel Girişimcilik ve Düzenleyici Odaklar Kuramı İlişkisinde  evresel Belirsizliğin Düzenleyici Rolü: Emlak Sektöründe Bir Araştırma. *Journal of Entrepreneurship & Development/Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 10(1): 147-166.

Asamani, L. ve Mensah, A.O. (2013). Entrepreneurial Inclination Among Ghanaian University Students: The Case of University of Cape Coast, Ghana. *European Journal Of Business And Management*. 5(19): 113-125.

Audretsch, D.B. (2003). *Entrepreneurship A Survey Of The Literature*. Enterprise Papers No 14, Enterprise Directorate-General European Commission.

Audretsch, D.B. (2005). *The Emergence of Entrepreneurship Policy*. In Local Heroes in the Global Village. Springer US. 21-43.

Austin, J., Stevenson, H. ve Wei-Skillern, J. (2006) Social and Commercial Entrepreneurship: Same, Different, Or Both?. *Entrepreneurship Theory And Practice*. 30(1): 1-22.

Ağca, V. ve Y r k, D. (2006). Bağımsız Girişimcilik ve Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir  er eve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 8(2): 155-173.

Avşar, M. (2007). Yüksek  ğretimde  ğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova  niversitesinde Bir Uygulama. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.

Balaban,  . ve  zdemir, Y. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi  zerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF  rneği.

Baron, R.A. ve Henry, R.A. (2010). How Entrepreneurs Acquire the Capacity to Excel: Insights from Research on Expert Performance. *Strategic Entrepreneurship Journal*. 4(1): 49-65.

Başer, H. ve Büber, R. (2012). İş Kurma Amacı Olan Adayların Girişimcilik Özelliklerinin Ölçülmesi: Aydın İlinde Bir Uygulama. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 4(1): 135-143.

Bates, T.M. (1990). Entrepreneur Human Capital Inputs and Small Business Longevity. *The Review Of Economics And Statistics*. 72(4): 551-559.

Baumol, W. (1990). Entrepreneurship: Productive, Unproductive and Destructive. *Journal Of Political Economy*. 98(5): 893-921.

Bekar, İ. ve Korkut, D. (2011). Girişimcinin Özellikleri ve Ekonomideki Önemi. *Ormancılık Dergisi*. 116-122.

Benzing, C., Chu, H.M. ve Kara, O. (2009). Entrepreneurs In Turkey: A Factor Analysis of Motivations, Success Factors and Problems. *Journal of Small Business Management*. 47(1): 58-91.

Binks, M. ve Vale, P.A. (1990). *Entrepreneurship and Economic Change*. McGraw-Hill Book Co Ltd.

Blau, D.M. (1987). A Time Series Analysis of Self-Employment In The United States. *Journal Of Political Economy*. 95(2): 445-467.

Bolton, D.L. ve Lane, M.D. (2012). Individual Entrepreneurial Orientation: Development of A Measurement Instrument. *Education Training*. 54(2/3): 219-233.

Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 8(2): 57-78.

Brazeal, D.V. (1993). Organizing for Internally Developed Corporate Ventures. *Journal Of Business Venturing*. 8(1): 75-90.

Brown, T.E. ve Ulijn, J.M. (2004). *Innovation, Entrepreneurship and Culture: The Interaction Between Technology, Progress and Economic Growth*. Edward Elgar Publishing.

Bull, I. ve Willard, G. (1995). *Towards A Theory of Entrepreneurship, Entrepreneurship*. Tarrytown: Pergamon.

Bulut, Ç., Fiş, A., Aktan, B. ve Yılmaz, S. (2008). Kurumsal Girişimcilik: Kavramsal Yapı Üzerine Bir Tartışma. *Journal Of Yasar University*. 3(10): 1389-1416.

Business, D. (2015). Going beyond efficiency. *International Bank for Reconstruction and Development*. The World Bank. 12th edition. Washington DC.

Bysted, R. ve Hansen, J.R. (2015). Comparing Public and Private Sector Employees' Innovative Behaviour: Understanding The Role of Job and Organizational Characteristics, Job Types, And Subsectors. *Public Management Review*. 17(5): 698-717.

Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Carree, M. ve Thurik, A.R. (2003). *Handbook of Entrepreneurship Research*. In Kluwer Academic Publishers.

Carree M. ve Thurik R. (2006). Understanding The Role of Entrepreneurship for Economic Growth. *Entrepreneurship And Economic Growth*. 134(2): 68-79.

Casson, M. (1990). *Entrepreneurship*. Edward Elgar Publishing Limited, Vermont.

Cin, H. ve Günay, G. Y. (2013). Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: Edirne Örneği. *Journal of Entrepreneurship & Development/Girisimcilik ve Kalkinma Dergisi*. 8(2): 7-32.

Cole, A.H. (1968). Introductory Remarks. *The American Economic Review*. 58(2): 60-63.

Colombo, M.G. ve Delmastro, M. (2001). Technology-Based Entrepreneurs: Does Internet Make A Difference?. *Small Business Economics*. 16: 177-201.

Cuervo, A., Ribeiro, D., ve Roig, S. (2008). Entrepreneurship: Concepts, Theory and Perspective.

Çakmak, O. (2003). Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi. *Piyasa İktisadiyat Dergisi*. (8): 61-78.

Çarıkçı, İ. H. ve Koyuncu, O. (2010). Bireyci-Toplumcu Kültür ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (3): 1-18.

Çatır, O., Şimşek, A. ve Ölekli, N. (2015). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Ampirik Bir Çalışma. *Colleges*, 105.

Çelik, A. ve Akgemci, T. (1998). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Çokgezen, M. (2012). *Türkiye'de Devlet, Girişimcilik ve Yerel Kalkınma*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Dees, J.G. (1998). *The Meaning of Social Entrepreneurship*.

Denizalp, H. (2007). *Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi*. Odak Ofset Matbaacılık, Ankara.

Dewett, T. (2007). Linking Intrinsic Motivation, Risk Taking and Employee Creativity in an R&D Environment. *R&D Management*. 37(3): 197-208.

Dewit, G. ve Van Winden, F.A.A.M. (1989). An Empirical Analysis of Self-Employment In The Netherlands. *Small Business Economics*. 1(4): 263-272.

Drucker, P.F. (1995). *Innovation and Enterpreunership*. Butterworth Heinemann, London.

Duran, C. ve Saraçoğlu, M. (2009). Yeniliğin Yaratıcılıkla Olan İlişkisi ve Yeniliği Geliştirme Süreci. *Yönetim ve Ekonomi*. 16(1): 56-71.

Durukan, T. (2006). Düünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi. 25-37.

Ekinci, S., Aydın, A.D. ve Öktem, M.K. (2007). Türkiye'de Girişimciliğin Geliştirilmesinde KOSGEB'in Rolü ve Önemi: Uygulamalı Bir Çalışma. *Sosyoekonomi*. 1: 48-76.

Erdayı, A. U. (2009). Dünya'da Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 3: 133-162.

Ersoy, H. (2010). Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihine Etkisi. *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2(1): 71-77.

Eser, R. ve Toıgonbaeva, D. (2011). Psikoloji ve İktisadın Birleşimi Olarak Davranışsal İktisat. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*. 6(1): 287-321.

Estay, C., Durrieu, F. ve Akhter, M. (2013). Entrepreneurship: from Motivation to Start-Up. *Journal Of International Entrepreneurship*. 11(3): 243-267.

Evans, D.S. ve Leighton, L.S. (1990). Small Business Formation by Unemployed and Employed Workers. *Small Business Economics*. 2(4): 319-330.

Formaini, R.L. (2001). The Engine of Capitalist Process: Entrepreneurs In Economic Theory. *Economic and Financial Review*. Fourth Quarter. 2-11.

Foti, A. ve Vivarelli, M. (1994). An Econometric Test of the Self-Employment Model: The Case of Italy. *Small Business Economics*. 6(2): 81-94.

Franco, M., Haase, H. ve Lautenschläger, A. (2010). Students' Entrepreneurial Intentions: An Inter-Regional Comparison. *Education & Training*. 52(4): 260-275.

Franke, N. ve Lüthje, C. (2004). Entrepreneurial Intentions of Business Students: A Benchmarking Study. *International Journal of Innovation and Technology Management*. 1(3): 269-288.

Fregetto, E. (2005). Business plan or business simulation for entrepreneurship education. *Proceeding of United States Association for Small Business and Entrepreneurship, California, USA*. 13-16.

Gartner, W.B. (1985). A Conceptual Framework for Describing the Phenomenon of New Venture Creation. *Academy Of Management Review*. 10(4): 696-706.

GEM Global Entrepreneurship Monitor. (2014). Retrieved May 25, 2016, From <https://www.gemconsortium.org/country-profiles> (Erişim Tarihi: 26.08.2016).

GEM Global Report. (2010). <https://www.gemconsortium.org/report/47109> (Erişim Tarihi: 23.04.2014).

Genç, K.Y. (2015). Girişimcilik Kurslarına Katılanların Temel Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Fakóltesi Dergisi*. 16(2): 155-175.

Gerber, M. (2003). *Girişimcilik Tutkusu*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Ghazali, Z., Ibrahim, N.A. ve Zainol, F.A. (2012). Factors Affecting Entrepreneurial Intention Among Unisza Students. *Asian Social Science*. 9(1): 85-93.

Girginer, N. ve Uçkun, N. (2004). İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, 25-26.

GISEP. (2014). *Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı*.

Goffee, R. ve Scase, R. (1992). *Kadınlar İş Başında*. Çev. Ahmet Fethi. Eti Kitapları, İstanbul.

Guth, W.D. ve Ginsberg, A. (1990). Guest Editors' Introduction: Corporate Entrepreneurship. *Strategic Management Journal*. 5-15.

Gündoğdu, Ö. ve Yalman, İ. (2014). Kadın Girişimciliği ve Bölgesel Kalkınma: TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesinde Uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 9(1): 23-39.

Güreşçi, E. (2014). *Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği*.

Hart, D.M. (2003). *The Emergence of Entrepreneurship Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hebert, R.F. ve Link, A.N. (1988). *The Entrepreneur: Mainstream Views and Radical Critiques, 2nd Edition*. New York: Praeger.

Hebert, R.F. ve Link, A.N. (1989). In Search Of The Meaning Of Entrepreneurship. *Small Business Economics*. 1: 39-49.

Herron, L. ve Robinson, R.B. (1993). A Structural Model of The Effects of Entrepreneurial Characteristics on Venture Performance. *Journal of Business Venturing*. 8(3): 281-294.

Hirschman, A.O. (1982). Rival Interpretations of Market Society: Civilizing, Destructive or Feeble?. *Journal of Economic Literature*. 20(4): 1463-1484.

Hisrich, R.D. ve Peters, M.P. (2002). *Entrepreneurship, Fifth Edition*. Mcgraw Hill/Irwin, New York.

Hobsbawm, E.J. (1998). *Sanayi ve İmparatorluk*. Çev.Abdullah Ersoy, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.

Holmes, T.J. ve Schmitz, J.A. Jr. (1990). A Theory of Entrepreneurship And Its Application to The Study of Business Transfers. *Journal of Political Economy*. 98(4): 265-294.

İnce, A.R., Çamlıbel, F. ve Birol, Y.E. (2016). Kosgeb Girişimcilik Eğitimine Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Kararını Etkileyen Sebepler Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 21(1): 113-123.

İrmiş, A., Durak, İ. ve Özdemir, L. (2010). *Girişimcilik Kültürü: Anadolu Girişimciliğinden Örnekler*. Ekin Yayınevi.

İrmis, A. ve Özdemir, L. (2011). Girişimcilik ve Yenilik İlişkisi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi*. 9(1): 137.

İslamoğlu, E., Namal, M.K. ve Koleoglu, Y. (2014). Bir Aktif İstihdam Politikası Aracı Olarak Girişimcilik Programlarının Etkinliği: Kosgeb Yeni Girişimcilik Destek Programı Örneği. *Kafkas Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 5(8): 25-44.

İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15(2): 443-462.

Jovanovic, B. (1994). Entrepreneurial Choice When People Differ in Their Management and Labor Skills. *Small Business Economics*. 6(3): 185-192.

Kaish, S. ve Gilad, B. (1991). Characteristics of Opportunities Search of Entrepreneurs Versus Executives: Sources, Interests, General Alertness. *Journal of Business Venturing*. 6(1): 45-61.

Kalkınma Bakanlığı. (2014). Girişimciliğin Geliştirilmesi. *Kalkınma Bakanlığı Özel İhtisas Komisyonu Raporu*.

Kara, M. (2009). Sosyal Ve Kültürel Yapının Girişimcilik Üzerine Etkileri ve Türk Toplumundan Örnekler.

Karlsson, C., Friis, C. ve Paulsson, T. (2004). *Relating Entrepreneurship to Economic Growth*. CESIS/JIBS Electronic Working Paper Series.

Katz, J.A. (2008). Fully Mature But Not Fully Legitimate: A Different Perspective on the State of Entrepreneurship Education. *Journal of Small Business Management*. 46(4): 550-566.

Keat, O. Y., Selvarajah, C. ve Meyer, D. (2011). Inclination Towards Entrepreneurship Among University Students: An Empirical Study of Malaysian University Students. *International Journal of Business and Social Science*. 2(4): 206-220.

Kızılkaya, E. (2005). Joseph A. Schumpeter'in Girişimcilik Fikrine Dair Bir Not. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*. 10: 26-45.

Kihlstrom, R.E. ve Laffont, J.J. (1979). A General Equilibrium Entrepreneurial Theory of Firm Formation Based on Risk Aversion. *Journal of Political Economy*. 87(4): 719-748.

Klofsten, M. ve Jones-Evans, D. (2000). Comparing Academic Entrepreneurship In Europe-The Case of Sweden and Ireland. *Small Business Economics*. 14(4): 299-309.

Knight, F.H. (1921). *Risk, Uncertainty and Profit*. New York: Houghton Mifflin.

Koh, K. Y. (1996). The Tourism Entrepreneurial Process: A Conceptualization and Implications for Research and Development. *The Tourist Review*. 51(4): 24-41.

Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği.

Kozlinska, I. (2012). *Fundamental View of The Outcomes of Entrepreneurship Education*. Tartu: The University Of Tartu FEBA.

Krueger A.O. (1990). Government Failures In Development. *The Journal Of Economic Perspectives*. 4(3): 9-23.

Long, W. (1983). The Meaning of Entrepreneurship. *American Journal of Small Business*. 8(2): 47-56.

Lucas, R.E. Jr. (1978). On the Size Distribution of Business Firms. *Bell Journal of Economics*. 9: 508-523.

Mamun, A., Nawi, N. B. C. ve Shamsudin, S. F. F. B. (2016). Examining the Effects of Entrepreneurial Competencies on Students' Entrepreneurial Intention. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 7(2): 119-127.

Misra, S. ve Kumar, E. S. (2000). Resourcefulness: A Proximal Conceptualisation of Entrepreneurial Behaviour. *The Journal Of Entrepreneurship*. 9(2):135-154.

Murphy, P.J., Liao, J. ve Welsch, H.P. (2006). A Conceptual History of Entrepreneurial Thought. *Journal of Management History*. 12(1): 12-35.

Mutlu, S. (2014). KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri ve Eğilimleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 9(1): 1-23.

Müftüoğlu, T., Ürper, Y., Başar, M. ve Tosunoğlu, T. (2005). *Girişimcilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1567, 2.baskı.

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı. *Girişimcilik Kavramı ve Türkiye de Girişimcilik*.

Over, A. ve Henkel, J. (2013). *SME Promotion and Development In Germany: The Role of Business Membership Organizations*. New Delhi: MSME Umbrella Programme.

Öktem, M. K., Aydın, M. D., ve Ekinci, S. (2007). Türkiye'de Girişimciliğin Geliştirilmesinde KOSGEB'in Rolü ve Önemi: Uygulamalı Bir Çalışma. *Sosyoekonomi*, 5(5).

Özdemir, A. (2013). *Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar* (3. bs). İstanbul: Beta Basım Yayın AŞ.

Özkul, G. (2008). Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İbbs Düzey 2 Tr61 Bölgesinde) İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, İ. (2008). *İGİAD 2008 Girişimcilik Raporu*. İstanbul: İktisadî Girişim ve İş Ahlâkî Derneği (İGİAD).

Panda, N.M. (2000). What Brings Entrepreneurial Success In a Developing Region? *Journal Of Entrepreneurship*. 9(2): 199-212.

Parlıt, N. ve Aydınlan, B. (2008). İşletmecilikle İlgili Genel Bilgiler. Editör: Üner, Mithat, Genel İşletmecilik. Detay Yayıncılık, Ankara.

Patır, S. ve Karahan, M. (2010). Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Arastırması. *Business and Economics Research Journal*. 1(2): 27-44

Pena, I. (2002). Intellectual Capital and Business Start-up Success. *Journal of Intellectual Capital*. 3(2): 180-198.

Petzinger, T. Jr. (1999). *Yeni Öncüler*. (Çev. Banu Büyükkal). Türk Henkel Dergisi Yayınları, İstanbul.

Polat, İ.H. (2010). İnternetin İkinci Kuşak Girişimcileri. *Türkiye Bloomberg Businessweek*. (3): 69.

Raposo, M. ve Paço, A. (2011). Entrepreneurship Education: Relationship Between Education Relationship Between Education and Entrepreneurial Activity. *Psicothema*. 23(3): 453-457.

Rasmussen, E. ve Sorheim, R. (2006). Action Based Entrepreneurship Education. *Technovation*. 26(2): 185-194.

Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G. T. Ve Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship theory and practice*. 33(3): 761-787.

Reynolds, P., Autio, E. ve Hechevarria, D. (2008). *Global Entrepreneurship Monitor [GEM]: Expert Questionnaire Data 1999-2003*.

Rigby, J. ve Ramlogan, R. (2013). Access to Finance: Impacts of Publicly Supported Venture Capital and Loan Guarantees. *NESTA Working Paper*. London: NESTA.

Ripsas, S. (1998). Towards an Interdisciplinary Theory of Entrepreneurship. *Small Business Economics*. 10(2): 103-115.

Ritsila, J. ve Tervo, H. (2002). Effects of Unemployment on New Firm Formation: Micro-Level Panel Data Evidence From Finland. *Small Business Economics*. 19(1): 31-40.

Rusu, S., Isac, F., Cureteanu, R. ve Csorba, L. (2012). Entrepreneurship and Entrepreneur: A Review of Literature Concepts. *African Journal of Business Management*. 6(10): 3570-3575.

Sanchez, J.C. (2011). University Training for Entrepreneurial Competencies: Its Impact on Intention of Venture Creation. *International Entrepreneurship And Management Journal*. 7: 239-254.

Schramm, C. (2016). Genç Girişimcilik Neden Önemli.

Schumpeter, J. (1978). *Capitalism, Socialism And Democracy*. Oxford University Press, New York.

Shariff, M. N. M. ve Saud, M. B. (2009). An attitude approach to the prediction of entrepreneurship on students at institution of higher learning in Malaysia. *International Journal of Business and Management*. 4(4), 129-135.

Sosyal Girişimler ve Türkiye. (2010). İhtiyaç Analizi Raporu.

Soysal, A. (2010). Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 65(1): 83-114.

Sönmez, A. ve Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi*. 21(2): 41-58.

Stevenson, H.H., Roberts, M.J. ve Grousbeck, H.I. (1989). *Business Ventures and the Entrepreneur*. Irwin, Homewood, IL.

Storey, D.J. (1991). The Birth of New Firms – Does Unemployment? A Review of The Evidence. *Small Business Economics*. 3(3): 167-178.

Storey, D.J. (2003). Entrepreneurship, Small and Medium Sized Enterprises and Public Policy. *International Handbook of Entrepreneurship Research*. 473-511.

Stull, M. ve Singh, J. (2005). *Intrapreneurship in Nonprofit Organizations Examining the Factors That Facilitate Entrepreneurial Behaviour Among Employees*. Paper of the Executive Doctor of Management Program. Case Western Reserve University.

Tan, F. Z. (2015). A Study in Kastamonu on Applicants of Kosgeb Applied Entrepreneurship Education. *Business & Management Studies: An International Journal*. 3(3): 382-417.

Tanrıverdi, H., Bayram, G.N. ve Alkan, M. (2016). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Journal of Entrepreneurship & Development/ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 11(1): 1-29.

Te Velde, R. (2004). *Schumpeter's Theory of Economic Development Revisited*. Innovation, Entrepreneurship and Culture: The Interaction Between Technology, Progress and Economic Growth. Cheltenham: Edward Elgar, 103-129.

Thandi, H. ve Sharma, R. (2004). MBA Students' preparedness for entrepreneurial efforts. *Tertiary Education & Management*. 10(3): 209-226.

Thornberry, N. (2001). Corporate Entrepreneurship: Antidote or Oxymoron?. *European Management Journal*. 19(5): 526-533.

Trakya Kalkınma Ajansı. (2015). *Dünya'daki ve Ülkemizdeki Girişimcilik Modellerinin ve Desteklerinin Araştırılması ve Bölgemize Uyarlanabilirlikleri Üzerine Bir Araştırma Çalışması*. Türkiye Genç İşadamları Derneği.

TÜGİAD, (1993). *Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri*. İstanbul.

Uçkun, N. ve Girginer, N. (2012). Girişimciliği Etkileyen Faktörler: Eskişehir Organize Sanayi Bölgesindeki Metal Sektörü Girişimcilerine Yönelik Bir Uygulama. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*. 1(1): 97-113.

Uluköy, M., Demireli, C. ve Kahya, V. (2013). KOSGEB Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 8(2):57-78.

Van Praag, C.M. (1999). Some Classic Views On Entrepreneurship. *De Economist*. 147(3): 311-335.

Varghese, T. ve Hassan, A. (2012). Youth's Entrepreneurial Attitudes In Oman. *World*. 2(7): 302-325.

Verheul, I., Wennekers, S., Audretsch, D. ve Thurik, R. (2001). *An Eclectic Theory of Entrepreneurship: Policies, Institutions and Culture* (No. 01-030/3). Tinbergen Institute Discussion Paper.

Wang, C. K., ve Wong, P. K. (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. *Technovation*. 24(2), 163-172.

Westhead, P. ve Birley, S. (1995). Employment Growth In New Independent Owner-Managed Firms In Great Britain. *International Small Business Journal*. 13(3): 11-34.

Wright, M., Westhead, P. ve Sohl, J. (1998). Editors Introduction: Habitual Entrepreneurs And Angel Investors. *Entrepreneurship: Theory And Practice*. 22(4): 5-21.

Yelkikalan, N., Akatay, A. ve Altın, E. (2010). Yeni Girişimcilik Modeli ve Yeni Nesil Girişimci Profili: İnternet Girişimciliği ve Y, M, Z Kuşağı Girişimci. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 1(20): 489-506.

Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği.

Yıldız, S. ve Kapu, H. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki: Kafkas Üniversitesinde Bir Araştırma. *Kafkas Üniversitesi, İİBF Dergisi*. 3(3): 39-66.

www.ashoka.org Erişim Tarihi:24.04.2017

EKLER

Ek 1: Girişimcilik Eğilimi Soru Formu

KOSGEB Eğitimi Öncesi Adayların Girişimcilik Eğiliminin Ölçümlemesi

			Yaş:	
Cinsiyet	☐ Kadın	☐ Erkek		
Eğitim Düzeyi	☐ İlköğretim	☐ Lise	☐ Önlisans	☐ Lisans
	☐ Yüksek Lisans	☐ Doktora		
İş Tecrübesi Var mı?	☐ Evet	☐ Hayır		
Evet ise;	☐ Kendi Girişimi	☐ Özel	☐ Sektör	☐ Kamu

Girişimcilik eğilimine yönelik ifadeleri;

1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Orta Düzeyde Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum ölçeğinde değerlendiriniz.

Girişimcilik Eğilimi İle İlgili İfadeler	1	2	3	4	5
1. Genç girişimci adayları, kendi işlerini kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahiptirler.					
2. Genç girişimci adayları, mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir.					
3. Genç girişimci adayları, asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır.					
4. Genç girişimci adayları, mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.					
5. Genç girişimci adayları, asla özel sektörde çalışmayı planlamamalıdır.					
6. Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.					
7. Çok çalışan, sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak isterim.					
8. Sosyal yaşamı, iş yaşamını, eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim.					
9. Var olan gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim.					
10. Gerçekleri zorlayarak sezgiye, hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim.					
11. İnandığım bir konuda çoğunluğun eğilimine uymayarak negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm.					
12. İnandığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı ve marjinal olmayı göze alırım.					
13. Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıksa, kabul etmem.					
14. Kariyerim için gerekli olsa dahi önceliklerimden vazgeçmem.					

Ek 2: Girişimcilik Eğitimi Anket Formu

KOSGEB Eğitimi Sonrası Adayların Girişimcilik Eğiliminin Ölçümlenmesi

Girişimcilik eğitimine yönelik tutum ifadelerini;

1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Orta Düzeyde Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum ölçeğinde değerlendiriniz.

Girişimcilik Eğitimi İle İlgili İfadeler	1	2	3	4	5
1. Girişimcilik eğitimi, girişimde bulunma konusunda beni olumsuz etkiledi.					
2. Girişimcilik eğitimi, girişimci olma yolundaki düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi.					
3. Girişimcilik eğitimi, önceden fark etmediğim potansiyeli açığa çıkardı.					
4. Aldığım eğitim ile “Ben de girişimci olabilirim.” düşüncesi ağırlık kazanmaya başladı.					
5. Girişimcilik eğitimi, girişimciliği bir kariyer olarak düşünmeme sebep oldu.					
6. Başarılı bir girişimci olmak için en önemli unsur eğitimidir.					
7. Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde eğitim önemli bir unsurdur.					
8. Eğitim sayesinde gençlerin girişimcilik potansiyeli geliştirilebilir.					
9. Potansiyelimin girişimciliğe uygun olmadığını girişimcilik eğitimi ile görmüş oldum.					
10. Eğitimin başarılı bir girişimci olunmasında etken bir unsur olduğunu düşünmüyorum.					

Ek 3: Survey Questionnaire

This section contains some statements intended to provide an insight into your personality characteristics. It is important for this study that you give an honest assessment of each of them. Please indicate the extent to which you agree or disagree with each of the following statements by circling the appropriate number. Use the 5-point scale below:

1 = Strongly Disagree (SD) 2 = Disagree (D)
 3 = Undecided (U) 4 = Agree (A)
 5 = Strongly Agree (SA)

Legend:

LC = LOCUS OF CONTROL

NA = NEED FOR

ACHIEVEMENT

PR = Propensity to take risk

TA = Tolerance of ambiguity

SC = Self-confidence

IN = Innovation

R = Reverse-scored question

	SA	SD	D	U	A
1.R People's misfortunes result from the mistakes they make. [LC]	1	2	3	4	5
2. I take pleasure in responding to challenges, so competition makes me work harder. [NA]	1	2	3	4	5
3.R I do not care if the profit is small so long as it is assured and constant. [PR]	1	2	3	4	5
4.R Job security is extremely important to me. [TA]	1	2	3	4	5
5. I accomplish most when I am alone, under no direct supervision of anyone. [SC]	1	2	3	4	5
6.R I avoid changing the way things are done. [IN]1	2	3	4	5	
7.R Many of the unhappy things in people's lives are partly due to bad luck. [LC]	1	2	3	4	5
8. I do not like a well-paid job if I cannot derive a sense of achievement and satisfaction from it. [NA]	1	2	3	4	5
9. I am willing to take high risks for high returns. [PR]	1	2	3	4	5
10.R A good job is one with clear instructions as to what is to be done and how it is to be done. [TA]	1	2	3	4	5
11. I have confidence in my ability to achieve. [SC]	1	2	3	4	5

	SD	D	U	A	SA
12. While others see nothing unusual in the surroundings, I am able to perceive in it opportunities for business. [IN]	1	2	3	4	5
13. I do not enjoy outcomes, no matter how favourable, if they do not stem from my own efforts. [LC]	1	2	3	4	5
14.R I want to earn only as much as possible to attain a comfortable way of life. [NA]	1	2	3	4	5
15. I do not mind working under conditions of uncertainty as long as there is a reasonable probability of gains from it for me. [PR]	1	2	3	4	5
16. I enjoy working in unstructured situations. [TA]	1	2	3	4	5
17.R I have weaknesses and fears that are far from being resolved. [SC]	1	2	3	4	5
18. I am able to beat around difficulties through strokes of ingenuity and resourcefulness. [IN]	1	2	3	4	5
19. I am willing to accept both positive and negative consequences of my decisions and actions. [LC]	1	2	3	4	5
20.R I do not mind routine, unchallenging work if the pay is good. [NA]	1	2	3	4	5
21. I do not fear investing my money on a venture whose dividends I have calculated. [PR]	1	2	3	4	5
22.R I have a work schedule which I try to follow very carefully. [TA]	1	2	3	4	5
23.R I doubt my ability to cope under new, untested conditions. [SC]	1	2	3	4	5
24. I believe there are always new and better ways of doing things. [IN]	1	2	3	4	5
25. It is I, not luck nor fate, which influence the outcome of events in my life. [LC]	1	2	3	4	5

	SD	D	U	A	SA
26. When I do something, I see to it that it does not only get done but is done with excellence. [NA]	1	2	3	4	5
27.R I will consider a risk worth taking only if the probability for success is 60% or more. [PR]	1	2	3	4	5
28.R It bothers me when several people have overlapping responsibilities. [TA]	1	2	3	4	5
29.R I find difficulty in asserting myself against the opinion of majority. [SC]	1	2	3	4	5
30.R I find it difficult to come up with new, wild or even crazy ideas. [IN]	1	2	3	4	5
31. I cannot wait and watch things happen; I prefer to make things happen. [LC]	1	2	3	4	5
32.R I hire people on the basis of friendship and other relations (for their loyalty) rather than on the basis of competence. [NA]	1	2	3	4	5
33.R I fear moving into a new undertaking I know nothing about. [PR]	1	2	3	4	5
34.R Even if I am capable, hardworking and ambitious, if I do not have the money, I cannot start a business. [SC]	1	2	3	4	5
35. In unclear situations, I like to make decisions and take the "lead". [TA]	1	2	3	4	5
36.R I believe success is a product of luck and fate rather than personal effort. [LC]	1	2	3	4	5